

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

Politické aspekty financování obcí v České republice

Svatava Mitrofanová

© 2017 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Svatava Mitrofanová

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Politické aspekty financování obcí v České republice

Název anglicky

The Political Aspects of Financing of Municipalities in the Czech Republic

Cíle práce

Tématem diplomové práce je problematika financování, hospodaření obcí a jejich rozvoje. Výzkum bude zaměřen na vybrané obce ležící v Olomouckém kraji (okres Šumperk). Konkrétně se jedná o obce Rapotín, Velké Losiny a Dolní Studénky. Cílem je analyzovat strukturu hospodaření a financování vybraných obcí, provést následnou komparaci získaných výsledků a zhodnotit vliv rozpočtového určení daní na rozpočty obcí. Cílem bude dále vyhodnotit možnosti vybraných obcí směrem k ovlivnění výše příjmů, výdajů, celkovému hospodaření a případně navrhnout řešení k vylepšení finanční situace obcí. Dílčím cílem bude zjistit postoje starostů a dalších představitelů obcí k současnému modelu financování místních samospráv.

Metodika

Práce bude postavena jako komparativní případová studie tří obcí. V práci budou využity dvě základní techniky sběru dat – technika studia dokumentů a dotazování pomocí polostrukurovaných rozhovorů.

Doporučený rozsah práce

60-70 stran

Klíčová slova

Raportín, Velké Losiny, Dolní Studénky, místní samospráva, rozpočet obce, fiskální decentralizace, místní daně, přenesená působnost, rozpočtové určení daní

Doporučené zdroje informací

- Balík, S. Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009.
- Balík, S. Metodologie výzkumu komunální politiky. In Fiala, P.; Strmiska, M. Víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody. Brno: CDK, 2005.
- Bernard, J. (ed.). Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2011.
- Čmejrek, J.; Bubeníček, V.; Čopík, J. Demokracie v lokálním politickém prostoru. Praha: Grada Publishing, 2010.
- Kruntorádová, I. Politické aspekty financování českých měst. Praha: Karolinum, 2015.
- Mouritzen, P. E.; Svara, J. H. Leadership at the Apex: Politicians and Administrators in Western Local Governments. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press, 2002.
- Peková, J. Finance územní samosprávy: Teorie a praxe v ČR. Praha: Wolters Kluwer, 2011.
- Peková, J.; Pilný, J.; Jetmar, M. Veřejná správa a finance veřejného sektoru. Praha: ASPI, 2008.
- Provazníková, R. Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. Praha: Grada Publishing, 2015.

Předběžný termín obhajoby

2017/18 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Jan Čopík, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 15. 3. 2018

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 15. 3. 2018

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 28. 03. 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Politické aspekty financování obcí v České republice" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 29.03.2018

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu diplomové práce Ing. Janu Čopíkovi, Ph.D. za odborné rady a připomínky. Velice oceňuji jeho vstřícnost a ochotu práci konzultovat. Mé poděkování patří i všem představitelům vybraných obcí za ochotu poskytnout rozhovor a cenné informace.

Politické aspekty financování obcí v České republice

The Political aspects of Financing of Municipalities in the Czech Republic

Souhrn

Diplomová práce se zabývá problematikou financování obcí v České republice a také analýzou a komparací tří vybraných obcí, ležících v Olomouckém kraji. Analyzovány byly obce Rapotín, Velké Losiny a Dolní Studénky. Práce je komparativní případovou studií. Skládá se ze dvou hlavních částí, teoretické a praktické. V teoretické části je pozornost věnována zásadám hospodaření obcí a následné kontrole hospodaření obcí. Dále se dotýká modelu financování místních samospráv a modelu rozpočtového určení daní. Praktická část se zabývá základní charakteristikou komparovaných obcí, jejich samostatnému porovnání a vyhodnocením výsledků zjištěných pomocí analýzy hospodaření a financování obcí.

Summary

Diploma thesis is focusing on financing of municipalities in the Czech Republic and also analysis and comparison of three selected municipalities in the Olomouc region. Analyzed municipalities were Rapotín, Velké Losiny and Dolní Studénky. The thesis is comparative case study. It consists of two main parts, theoretical and practical. In the theoretical part the attention is paid to the principles of financial management of municipalities and consequent control of municipalities management. It also touches the financing model of local government and the model of budget tax determination. The practical part is concerned with the basic characteristics of selected municipalities, their separate comparison and evaluation of results obtained through the analysis of the management and financing of municipalities.

Klíčová slova: Rapotín, Velké Losiny, Dolní Studénky, financování, hospodaření obcí, místní samospráva, analýza, rozpočtové určení daní

Keywords: Rapotín, Velké Losiny, Dolní Studénky, financing, municipal finances, local government, analysis, budget tax determination

Obsah

1. Úvod	9
2. Cíl práce.....	9
3. Metodika práce	10
Teoretická část	12
4. Charakteristika územní samosprávy v České republice	12
4.1. Základní územní samosprávné celky (obce)	12
4.2. Vyšší územní samosprávné celky (kraje).....	14
4.3. Velikostní struktura obcí v České republice	17
4.4. Formy spolupráce obcí.....	18
4.5. Majetek spravovaný a používaný obcemi	19
4.6. Přezkoumání hospodaření obce.....	20
4.7. Monitoring hospodaření obce	21
5. Finanční autonomie územně samosprávných celků.....	22
5.1. Fiskální federalismus	23
5. 1. 1. Modely fiskálního federalismu.....	24
5. 1. 2. Struktura příjmů veřejných rozpočtů.....	27
5.1.3. Struktura výdajů veřejných rozpočtů.....	29
5.2. Rozpočtové určení daní v České republice a jeho vývoj	31
5.2.1. RUD v období 1993 – 2000.....	33
5.2.2. RUD v období 2001 – 2007.....	35
5.2.3. RUD v období 2008 – 2012.....	39
5.2.4. RUD od roku 2013	41
5.2.5. Novela zákona o rozpočtovém určení daní	43
5.2.6. Shrnutí RUD	46
5.3. Financování přenesené působnosti a následné změny	47
5.4. Komparace financování obcí v ČR a na Slovensku	49
6. Praktická část	53
6.1. Charakteristika kraje a vybraných obcí.....	53
6.1.1. Obec Rapotín	56
6.1.2. Obec Velké Losiny	58
6.1.3. Obec Dolní Studénky	60

6.2. Demografická charakteristika obcí	62
6.2.1. Počet obyvatel ve vybraných obcích	62
6.3. Hospodaření a financování obcí v ČR	66
6.4. Analýza hospodaření a rozpočet obce Rapotín	68
6.5. Analýza hospodaření a rozpočet obce Velké Losiny	78
6.6. Analýza hospodaření a rozpočet obce Dolní Studénky.....	87
7. Výsledky komparace porovnávaných obcí	96
8. Závěr.....	105
9. Seznam použitých zdrojů	107
Odborná literatura.....	107
Internetové zdroje	108
Právní předpisy	109
Ostatní použité zdroje.....	110
Seznam rozhovorů	110
10. Přílohy	110
Příloha č. 1: Seznam použitých zkratk	110
Příloha č. 2. Otázky k rozhovorům.....	112
Příloha č. 3 Seznam tabulek	113
Příloha č. 4 Seznam grafů.....	114
Příloha č. 5 Seznam obrázků	115
Příloha č. 6 Fotogalerie.....	116

1. Úvod

Problematika financování a hospodaření obcí v České republice patří v současné době mezi velice aktuální témata. Na hospodaření obcí mají vliv změny jak ekonomické, tak i politické a společenské. Malé obce tvoří většinu obcí v ČR a často diskutovaná neefektivnost veřejné správy je považována za důsledek podfinancování veřejných rozpočtů malých obcí. A právě existence velkého počtu obcí kam je potřeba alokovat veřejné finanční prostředky, způsobuje celkovou neefektivitu veřejné správy (Bubeníček, 2010, s. 6).

Rozpočty územních samospráv jsou nejpočetnější skupinou veřejných rozpočtů a významně se podílejí na veřejných příjmech a výdajích. Komunální rozpočty jsou prostředkem, jímž místní správa naplňuje své cíle a zajišťuje tak rozvoj své municipality. Reformy veřejné správy vedly ke zrušení okresních úřadů a vytvoření krajů a také k přesunutí kompetencí, pravomocí a odpovědnosti na místní správu. Zvyšuje se význam regionální politiky a tím dochází k přesunům dalších kompetencí tzv. decentralizaci veřejné správy na územní samosprávu. Decentralizace vede ke zvýšení efektivity a odpovědnosti za financování místních rozpočtů. Dochází také k uplatňování principu subsidiarity tj. rozhodování na co možná nejnižší úrovni veřejné správy, která je nejbližší k občanům.

Tato diplomová práce se snaží ukázat praktickou stránku fungování obcí s důrazem na jejich hospodaření a financování. Rozvoj obcí nepochybně závisí na tom, jak dané obce hospodaří a jak efektivně umí využívat daňové příjmy a dotace. Nejvýznamnějším zdrojem příjmů do obecního rozpočtu jsou právě daňové příjmy. Proto se tato práce bude zabývat i problematikou rozpočtového určení daní. Zákon o rozpočtovém určení daní prošel od doby svého vzniku řadou změn a novelizací. Poslední důležité změny proběhly v roce 2012, s platností od roku 2013 a další změny nastaly v roce 2017. Změny a novelizace v zákoně měly do značné míry vliv na hospodaření a chod obcí.

2. Cíl práce

Diplomová práce se zabývá problematikou hospodaření a financování obcí v České republice. Pozornost je věnována rozpočtovým příjmům, zejména daňovým příjmům a zákonu o rozpočtovém určení daní. Výzkum je zaměřen na tři vybrané obce ležící

v Olomouckém kraji. Konkrétně se jedná o obec Rapotín, Velké Losiny a obec Dolní Studénky. Tyto obce leží v bezprostřední blízkosti okresního města Šumperk a jsou propojeny společnou historií a vzájemnou spoluprací. Cílem práce je analyzovat strukturu hospodaření a financování vybraných obcí a provést následnou komparaci získaných výsledků a zhodnotit vliv daňového určení na jejich rozpočty. Diplomová práce si klade za cíl odpovědět na následující otázky:

- 1) Vyhovuje současný stav financování obcí tak, aby byla zajištěna realizace základních úkolů a poslání obce?
- 2) Je hospodaření obcí hospodárné a je případné zadlužení pro obce únosné?
- 3) Jak je vnímáno v současné době rozpočtové určení daní?

3. Metodika práce

Dle Stanislava Balíka existují dva přístupy k analýze komunální politiky. První přístup představuje výzkum komunální politiky tzv. shora, kdy nejsou zohledňována specifika místních politických prostředí. Druhý přístup nejlépe symbolizuje často citované tvrzení Petra Fialy (1994), že komunální politika má tolik podob, kolik je obcí (Bubeníček, 2010, s. 7). Pro tuto metodu se ve většině případů využívá jednotlivých případových studií, na jejichž základě bývají konstruovány zobecňující tvrzení. (Balík, 2005, s. 167)

K vypracování diplomové práce byla použita druhá metoda, ta která pohlíží na komunální politiku tzv. zdola. Je to metoda, která se snaží zohledňovat místní specifika a různorodost obcí. Jde o metodu komparativní případové studie vybraných obcí. Vybrané obce se nachází v okrese Šumperk, k nimž má autorka velmi blízký vztah. Ke sběru dat byly využity zejména dvě základní techniky. Studium dokumentů a dotazování pomocí polostrukturovaných rozhovorů. Pro vypracování teoretické části byla použita metoda deskripce a obsahová analýza odborné literatury a právních předpisů týkajících se financování obcí. Přehled studované odborné literatury a právních předpisů je uveden na konci této práce v kapitole 9. Z webových stránek Ministerstva financí byly použity informace o monitoringu hospodaření obcí. V teoretické části je popsán současný stav řešené problematiky financování obcí, na což pak navazuje vývoj rozpočtového určení daní od roku 1993 až po současnost s následnou komparací financování obcí v České republice a na Slovensku.

Praktická část pak spočívá v ověření získaných teoretických poznatků v praxi. Pro pochopení některých jevů místní politiky jsou neocenitelným zdrojem informací rozhovory s jednotlivými představiteli obcí. Tato technika byla primárním zdrojem kvalitativních dat. Dotazováni byli starostové vybraných obcí a další představitelé, kteří mají dlouholetou zkušenost v dané problematice. Za obec Rapotín byl dotazován starosta, účetní a zastupitelé. Za obec Velké Losiny byla dotazována starostka a za obec Dolní Studénky starosta, člen rady a předseda finančního výboru. Rozhovory probíhaly na obecních úřadech vybraných obcí. Otázky k rozhovorům jsou součástí *přílohy č. 2*. Výpovědi získané z rozhovorů byly srovnávány s veřejně dostupnými údaji a daty z webového informačního portálu Ministerstva financí MONITOR. Portál Ministerstva financí byl stěžejní sekundární zdroj pro získání kvantitativních dat, které byly v praktické části analyzovány. Informace byly dále čerpány z interních informací obecních úřadů, z oficiálních webových stránek vybraných obcí a také ze zpravodajů obce. Byly využity i internetové zdroje, kdy šlo především o data ze serverů Českého statistického úřadu a Ministerstva vnitra. Tyto data byla použita na demografickou charakteristiku vybraných obcí.

V závěru práce jsou shrnuty nejdůležitější poznatky z dané problematiky a jeho součástí jsou i odpovědi na otázky stanovené v cíli práce. Práce je také doplněna o tabulky a grafy, které usnadňují porozumění textu a jsou více názorné.

Teoretická část

4. Charakteristika územní samosprávy v České republice

V České republice existuje dvouступňový systém územní samosprávy. V Ústavě České republiky je zakotveno členění České republiky na základní a vyšší územní samosprávné celky. Základní územní samosprávné celky představují obce, vyšší územní samosprávné celky kraje. V České republice byl zvolen tzv. spojený model veřejné správy, to znamená, že obce a kraje vykonávají vedle samostatných působností také státní správu v přenesené působnosti. (Veřejná správa v ČR, 2005, s. 27)

4.1. Základní územní samosprávné celky (obce)

Obecní samospráva byla v České republice obnovena v roce 1990 zákonem o obcích (zákon č. 367/1990 Sb.). Obec¹ je tradičním základem územní samosprávy a také veřejnoprávní územní korporace. (Koudelka, 2007, s. 93) Charakteristickými znaky obce jsou:

- Vlastní území (územní základ obce)
- Obyvatelstvo obce (personální základ obce)
- Vlastní majetek² a hospodaření dle rozpočtu (ekonomický základ obce)
- Právní subjektivita a právtvorba (právní základ obce)
- Soustava orgánů, jejímž prostřednictvím je zajišťován chod obce

Zákon o obcích rozlišuje samostatnou a přenesenou působnost obce.

V samostatné působnosti má obec pravomoc vymezenou zákonem. Podle zákona § 7 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích jedná ve svých záležitostech zcela samostatně. Stát do její působnosti zasahuje jen v případě, že má být ochráněn zákon. Samospráva veřejných záležitostí se uskutečňuje prostřednictvím volených orgánů - zastupitelstev a přímým hlasováním obyvatel v místním referendu. Samostatná působnost představuje decentralizaci veřejné správy. (Provazníková, 2015, s. 27) Do samostatné působnosti obce patří:

¹Ke květnu 2016 Český statistický úřad uvádí celkem 2658 obcí a újezdů

²Obcím byl předán majetek státu dle zákona č. 172/1991 Sb., zákon o přechodu některých věcí z majetku ČR do vlastnictví obcí

- Hospodaření obce, rozpočet a závěrečný účet obce
- Peněžní fondy obce
- Právnícké osoby obce a organizační složky obce a účast obce v právníckých osobách
- Osobní a věcné výdaje na činnost obecního úřadu a zvláštních orgánů obce
- Organizace, řízení, personální a materiální zabezpečení obecního úřadu
- Vydávání obecně závazných vyhlášek obce
- Místní referendum
- Obecní policie
- Ukládání pokut za správní delikty
- Místní poplatky a další činnosti, které si podle zákona stanoví

Přenesená působnost spočívá v plnění veřejných záležitostí, které na obce deleguje stát. Přenesená působnost představuje dekoncentraci veřejné správy. Na plnění úkolů v rámci přenesené působnosti dostávají obce ze státního rozpočtu příspěvky, které mohou být v podobě dotace, avšak tyto příspěvky nepokryjí celé náklady, které jsou na plnění těchto činností vynaloženy.³ Obce potom musí část hradit ze svých rozpočtů. Podle rozsahu výkonu státní správy v přenesené působnosti rozlišujeme obce se základním rozsahem přenesené působnosti (tu vykonávají všechny obce)⁴ a obce s širším rozsahem přenesené působnosti. (Provazníková, 2015, s. 27-28) Pro výkon přenesené působnosti rozlišujeme v současné době podle míry přenesení státní správy následující kategorie obcí: (Veřejná správa v ČR, 2005, s. 30)

- Obec
- Obec s matričním úřadem
- Obec se stavebním úřadem
- Obec s pověřeným obecním úřadem⁵
- Obec s rozšířenou působností⁶

³ § 62 zákona č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů

⁴ Někdy jsou označovány jako obce s I. stupněm přenesené státní správy, obce s pověřeným obecním úřadem jsou obce II. stupně a obce s rozšířenou působností jsou obce III. stupně (největším rozsahem přenesené státní správy)

⁵ Obcí s pověřeným úřadem existuje 388

⁶ Obcí s rozšířenou působností existuje 205. Tyto obce jsou stanoveny zákonem č.314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností

4.2. Vyšší územní samosprávné celky (kraje)

Vyšší územní samosprávné celky jsou stanoveny ústavním zákonem č. 347/1997Sb. s účinností od 1. ledna 2000. Na území České republiky bylo vymezeno 14 vyšších územních samosprávných celků neboli krajů. (viz obrázek č. 1) Jejich fungování se řídí zákonem o krajích č. 129/2000 Sb. Kraj je územní společenství občanů, náleží mu právo na samosprávu, při výkonu své působnosti chrání veřejný zájem. V právních vztazích má kraj postavení právnické osoby, má právní subjektivitu. (Koudelka, 2007, s. 249)

Charakteristické znaky u kraje jsou obdobné jako u obce. Má své území, obyvatelstvo, právní subjektivitu a právotvorbu, vlastní majetek a soustavu orgánů, jimiž jedná a uskutečňuje svou vůli. Kraje mají čtyři základní funkce:

- Integrovaná a koordinační ve vztahu k ostatním institucím na daném území
- Dozorová a poradní vůči obcím a nižším stupňům územní správy
- Přerozdělovací v rámci veřejných statků na svém území
- Reprezentační a zprostředkovatelská vůči ústřední státní správě

Stejně jako obce tak i kraje mají svou působnost rozdělenou na samostatnou a přenesenou.

Do samostatné působnosti podle zákona o krajích patří:

- Hospodaření kraje
- Rozpočet a závěrečný účet kraje
- Peněžní fondy kraje
- Zákonodárna iniciativa vůči Poslanecké sněmovně
- Program rozvoje kraje, územně plánovací dokumentace
- Vydávání obecně závazných vyhlášek
- Dopravní obslužnost na území kraje
- Spolupráce s jinými kraji a účast v regionech soudržnosti
- Rozvoj cestovního ruchu
- Ukládání pokut a další

Kraj v oblasti samostatné působnosti není podřízen vládním orgánům. Při výkonu samosprávy se kraj řídí jen právním řádem, nikoli interními akty státu. Zásah státu do samosprávy je možný jen při porušení ústavnosti a zákonnosti. (Provazníková, 2015, s. 31)

Státní správa vykonávaná krajem je přenesená působnost, jež je určena ve speciálních zákonech. Při výkonu přenesené působnosti se kraj řídí právním řádem, ale i usneseními vlády a směrnicemi ústředních správních orgánů. (Koudelka, 2007, s. 277) Kraj obdrží ze státního rozpočtu příspěvek na výkon přenesené působnosti. Výši příspěvku stanoví Ministerstvo financí po projednání s ministerstvem.⁷ Na kraje byly postupně převáděny tyto činnosti v rámci přenesené působnosti:

- Povolování zvláštního užívání silnic II. a III. Třídy
- Rozhodování o zařazení lesů do kategorie lesů
- Rozhodování na úseku rybářství, myslivosti a ochrany přírody
- Řízení prevence závažných havárií
- Výkon agendy krajských živnostenských úřadů a další

Obrázek č. 1. Samosprávné kraje v ČR

Zdroj: deník veřejné správy

Z důvodu vstupu České republiky do Evropské unie je vhodné zmínit postavení samosprávných krajů v klasifikaci NUTS⁸, která se využívá ke statistickému monitorování a analýzám. Samosprávné kraje v České republice nejsou současně jednotkami NUTS II.

⁷ § 29 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)

⁸ zkratka z francouzského Nomenclature des Unites Territoriales Statistiques neboli Nomenklatura územních statistických jednotek

Pro potřeby Evropské unie bylo nutné vytvořit sdružené kraje, tzv. oblasti na úrovni NUTS II. Vytvoření této úrovně NUTS II v podmínkách České republiky má ryze statistický charakter. (Veřejná správa, 2005, s. 27-28) Tyto sdružené regiony se označují jako regiony soudržnosti. Zákon 248/2000 Sb., jich vymezuje celkem osm. (viz obrázek č. 2). Právě na úroveň NUTS II je totiž směřována podpora z fondů EU v cíli Konvergence a částečně též Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost. V těchto regionech se zřizuje Regionální rada volená zastupitelstvy krajů, která plní úkoly při financování z příslušných rozvojových fondů a zastupitelstva krajů na ně mohou přenést některé své působnosti.⁹

Obrázek č. 2. Regiony soudržnosti

Zdroj: deník veřejné správy

⁹ § 15 a 16 zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje

4.3. Velikostní struktura obcí v České republice

Současná sídelní struktura ČR je dědictvím několikasetletého historického vývoje osídlení českých zemí. Je charakterizována určitými svébytnými rysy, mezi které patří zejména:

- Vysoký stupeň rozdrobenosti venkovských sídel¹⁰
- Relativně nízké zastoupení velkoměst
- Významná role malých a středních měst¹¹

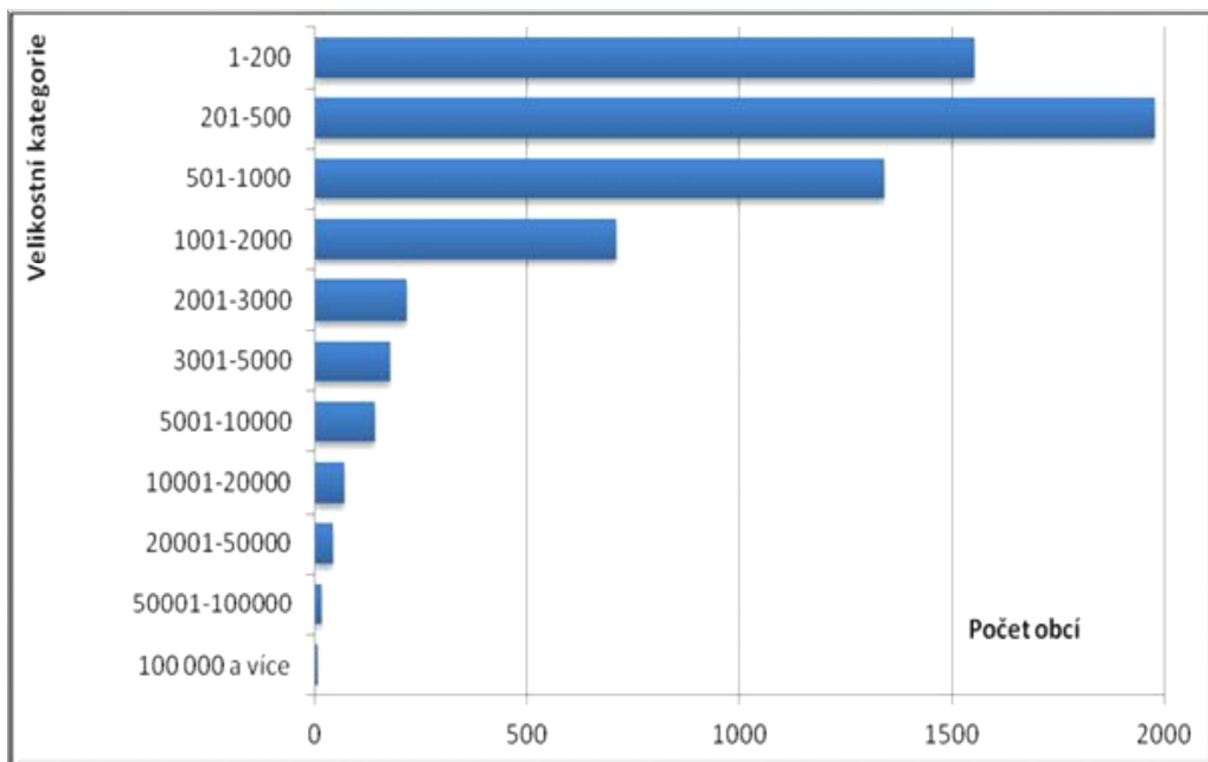
K 1. 3. 2001 existovalo v České republice 6 258 obcí, s celkovým počtem 10 230 060 obyvatel. Průměrná velikost obce v ČR tak činí 1 635 obyvatel.(převzato z webových stránek ČSÚ) Významným faktorem malých obcí je jejich územní velikost. Obce menší než 1000 obyvatel fakticky spravují více jak polovinu území státu, což je 57,0 % z celkové rozlohy ČR. Česká republika evidentně reprezentuje jeden z krajních modelů – vysoký počet malých obcí, malý průměrný počet obyvatel.(Balík, 2009, s. 18-19) Pro představu je zde znázorněn graf č. 1. Dalším z rysů sídelní struktury ČR je relativně nízký počet velkoměst. ČR má kromě Prahy pouze dvě města s více jak 300 tisíci obyvatel (Brno a Ostrava) a další dvě města s více jak 100 tisíci obyvatel (Plzeň a Olomouc).

Od počtu obyvatel se odvíjí výše obecního rozpočtu, což zvláště v malých obcích předurčuje limity politických rozhodnutí – jinými slovy charakter lokální (regionální) politiky.(Čmejrek, 2005, s. 74)

¹⁰ Počet venkovských sídel, vísek a samot se odhaduje na cca 40 tisíc

¹¹ K 1. 1. 2011 bylo z celkového počtu obcí 559 měst (v tom 24 statutární města) a 124 městysů

Graf č. 1. Velikostní struktura obcí ČR k 1. 1. 2011

zdroj: český statistický úřad

4.4. Formy spolupráce obcí

Regionální politika, která usiluje o snižování rozdílů mezi jednotlivými regiony a zabezpečuje jejich harmonický rozvoj, vyžaduje nutnost spolupráce obcí. Spolupráce obcí je důležitým faktorem a k rozvoji obcí přispívá zejména, jestliže je efektivní a účelná. Jde o hledání vhodných zdrojů, především materiálních a finančních. A právě nedostatek finančních prostředků se objevuje jako jeden z nejčastějších problémů, podmiňujících další rozvoj obcí a regionů. Podle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, mohou obce mezi sebou spolupracovat pouze při výkonu samostatné působnosti. Zákon zmiňuje dvě formy spolupráce:

- na základě smlouvy uzavřené ke splnění konkrétního úkolu
- na základě smlouvy o vytvoření dobrovolného svazku obcí

V posledních letech se regionální spolupráce zaměřuje na všeobecný regionální rozvoj zejména venkovských oblastí, rozvoj cestovního ruchu a výměnu informací a zkušeností se

zahranicím. Za tímto účelem jsou obcemi nejvíce využívány tyto formy spolupráce: dobrovolný svazek obcí, místní akční skupina, organizace cestovního ruchu a partnerské město či obec. (Rozvojové možnosti obcí, 2010, s. 39)

Dobrovolný svazek obcí je základní a nejtypičtější formou spolupráce obcí. Členy svazků mohou být pouze obce. Pro tento druh svazku se ustálil název mikroregion. Vychází ze zákona o obcích, má postavení územního samosprávného celku. Předmětem činnosti svazku obcí mohou být zejména úkoly v oblasti školství, sociální péče, zdravotnictví, kultury, požární ochrany, veřejného pořádku, ochrany životního prostředí, cestovního ruchu a péče o zvířata, zabezpečování čistoty obce, správy veřejné zeleně a veřejného osvětlení, shromažďování a odvozu komunálních odpadů a jejich nezávadného zpracování a další. (Čmejrek, Čopík, 2016, s. 57)

Efektivnější zapojení subjektů podnikatelské a neziskové sféry do spolupráce při rozvoji venkova využívají obce prostřednictvím místních akčních skupin (MAS). Jsou to uskupení vytyčená v rámci iniciativy LEADER¹², která je založena právě na principu partnerství. Výhodou MAS je možnost jejich financování z evropských prostředků v rámci Programu rozvoje venkova ČR 2007–2013.

Většina měst a řada obcí v ČR také spolupracuje s partnerskými městy a obcemi v některém z evropských států, přitom není výjimkou spolupráce i s více městy či obcemi. V rámci partnerských obcí se uplatňují nejčastěji aktivity zaměřené na výměnu informací a zkušeností z oblasti fungování veřejné správy nebo realizace rozvojových projektů.

4.5. Majetek spravovaný a používaný obcemi

Majetek je zpravidla vymezován jako bohatství, neboť má hodnotu (bonitu), má tržní cenu. Pro obce je důležité oceňování majetku právě kvůli jeho bonitě. Pro oceňování majetku se používají tzv. cenové mapy. Cenovou mapu vydávají obce obecně závaznou vyhláškou, ministerstvo financí ji pak zveřejňuje v Cenovém věstníku. Ani obecné, ani speciální předpisy neupravují, jaký majetek může nebo nemůže obec nabývat. Obec je tedy oprávněna vlastnit jakýkoliv druh majetku. Hospodaření s majetkem obce patří do její samostatné působnosti. Samostatné nakládání s majetkem představuje ekonomický základ

¹² Program Evropské unie na podporu venkova

obecní samosprávy. Majetek obce musí být využíván účelně a hospodárně v souladu s jejími zájmy a úkoly vyplývajícími ze zákona vymezené působnosti. Obec je povinna pečovat o zachování a rozvoj svého majetku. Obec vede účetnictví podle zákona o účetnictví.¹³

Tradičně lze obecní majetek rozdělit na hmotný a nehmotný. Mezi hmotný majetek patří zejména nemovitosti (budovy a pozemky) a movité věci (zařízení a jiné). Nehmotný majetek pak tvoří majetková práva a pohledávky, peněžní prostředky na bankovních účtech v hotovosti, cenné papíry apod. Obecní majetek můžeme rozdělit i z hlediska jeho využití a to následovně:

- Kmenový majetek sloužící k výkonu samosprávy (budova a její vybavení)
- Majetek v sociální oblasti (domovy důchodců, ubytovny)
- Majetek ve veřejné oblasti sloužící obyvatelům v každodenním životě (základní a mateřské školy, místní komunikace, veřejné osvětlení, knihovna apod.)
- Majetek v zájmové oblasti (tělocvičny, sportovní haly, koupaliště, divadlo apod.)
- Majetek komerční sloužící většině obyvatelstva (vodovody, kanalizace)

Vlastnictví majetku je pro obec předpokladem pro rozvoj lokálního veřejného sektoru, pro existenci a rozvoj vlastní podnikatelské činnosti územní samosprávy a možnosti získat úvěr, neboť může za úvěr ručit svým majetkem, zejména nemovitým. (Peková, Pilný, Jetmar, 2005, s. 28) Vlastnictví dostatečně velkého obecního majetku významně posiluje ekonomickou i politickou nezávislost příslušné obce včetně širších možností spolupráce mezi obcemi.

4.6. Přezkoumání hospodaření obce

Hospodaření s obecním majetkem upravují příslušné zákony, včetně zákona upravujícího pravidla hospodaření s rozpočtovými prostředky obcí.¹⁴ Obec požádá o přezkoumání hospodaření obce za uplynulý kalendářní rok příslušný krajský úřad, anebo zadá přezkoumání auditorovi nebo auditorské společnosti (dále jen "auditor"). Přezkoumání hospodaření obce provádí kraj v přenesené působnosti. Náklady na přezkoumání hospodaření obce auditorem uhradí obec ze svých rozpočtových prostředků.¹⁵ Po skončení

¹³ § 38 zákona 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹⁴ Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

¹⁵ § 42 zákona 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

kalendářního roku se údaje o ročním hospodaření obce souhrnně zpracovávají formou závěrečného účtu. Dle něj se hodnotí finanční hospodaření obce. Jeho součástí je vyúčtování finančních vztahů k jiným rozpočtům, ale také zpráva o výsledku přezkumu hospodaření. Závěrečný účet spolu se zprávou o výsledcích přezkoumání hospodaření obce za uplynulý kalendářní rok projedná zastupitelstvo obce do 30. června následujícího roku a přijme opatření k nápravě nedostatků.¹⁶ Cílem přezkoumání je zkontrolovat, zda územní celek dodržel všechny právní předpisy, kterým je povinen se řídit při svém hospodaření.

4.7. Monitoring hospodaření obce

Ministerstvo financí vypracovalo návrh monitoringu hospodaření obcí, který reaguje na současnou už nevyhovující konstrukci ukazatele dluhové služby. Jeho účelem je transparentně, komplexně a objektivně hodnotit stav hospodaření a zadluženosti jednotlivých obcí. Ministerstvo financí po skončení kalendářního (rozpočtového) roku vypočítá každé obci soustavu informativních a monitorujících ukazatelů (SIMU), přičemž pro výpočet použije údaje k 31. 12. příslušného roku, neboť jen k tomuto datu se provádí řádná účetní závěrka. Obce, jejichž ukazatel celkové likvidity bude spadat do rizikového intervalu $<0; 1>$ a zároveň podíl cizích zdrojů a přijatých návratných finančních výpomocí k celkovým aktivům bude vyšší než 25 % včetně, osloví dopisem ministr financí. Požádá je o zdůvodnění neuspokojivého stavu jejich hospodaření a o stanovisko zastupitelstva. (převzato z webových stránek ministerstva financí) Vláda zároveň uložila ministru financí informovat vládu vždy nejpozději k 30. září každého kalendářního roku o výsledcích monitoringu hospodaření obcí. Monitoring hospodaření obcí nevyžaduje dodatečné administrativní ani finanční nároky na rozpočty a chod obcí. Obce nejsou povinny Ministerstvu financí zasílat vyplněnou tabulku SIMU.

Do soustavy informativních a monitorujících ukazatelů patří:¹⁷

Informativní ukazatele:

- Počet obyvatel obce
- Příjem celkem (po konsolidaci)
- Úroky
- Uhrazené splátky dluhopisů a půjčených prostředků

¹⁶ § 43 zákona 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹⁷ <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocty/monitoring-hospodareni-obci>

- Dluhová služba celkem
- Ukazatel dluhové služby (v %)
- Aktiva celkem
- Cizí zdroje
- Stav na bankovních účtech celkem
- Úvěry a komunální dluhopisy
- Přijaté návratné finanční výpomoci a ostatní dluhy
- Zadluženost celkem
- Podíl zadluženosti na cizích zdrojích (v %)
- 8- leté saldo
- Oběžná aktiva

Monitorující ukazatele

- Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům (v %)
- Celková (běžná) likvidita

Cílem monitoringu je vést obce k větší obezřetnosti při hospodaření se svěřenými veřejnými prostředky. Zároveň by měl přispět k omezení rizika platební neschopnosti jednotlivých obcí a k větší občanské kontrole.

5. Finanční autonomie územně samosprávných celků

Soudobá legislativní úprava obcí a jejich majetkové autonomie je dána historickým vývojem a reformními demokratizačními a decentralizačními kroky, jejichž cílem bylo přiblížení se západoevropským trendům a implementace mezinárodních pravidel vycházejících z Evropské charty místní samosprávy. (Kruntorádová, 2015, s. 20 – 21) Dne 15. října 1985, byla ve Štrasburku přijata Evropská charta místní samosprávy, která vstoupila 1. září 1999 v platnost pro Českou republiku. Evropská charta místní samosprávy je dokumentem Rady Evropy, který stanovuje základní principy a směry, kterými se jednotlivé státy, které tuto chartu přijaly, zavázaly dodržovat, podporovat a v jejichž mezích by měly být poskytovány kompetence, práva a povinnosti subjektům veřejné správy na municipální úrovni.¹⁸ Česká republika není vázána všemi ustanoveními Charty.

¹⁸ <http://www.epravo.cz/top/clanky/evropska-charta-mistni-samospravy-13600.html>

Učiněné výhrady souvisí s odlišnou právní úpravou a v některých případech s neexistencí vnitrostátní právní úpravy, která by reflektovala veškerá ustanovení Charty.

Jedním z pilířů současného procesu modernizace veřejné správy je reforma veřejných financí, jejímž cílem by mělo být také efektivní přerozdělování finančních prostředků v rámci celé rozpočtové sféry. Avšak názory na reformy veřejných financí se značně liší. Předmětem sporu je především tzv. rozpočtové určení daní. Obce preferují rozšíření fiskální autonomie prostřednictvím posílení vlastních daňových pravomocí, zatímco představitelé ústřední státní správy upřednostňují zachování vyšší centralizace rozhodování o daňových příjmech i jejich přerozdělování.

Finanční soběstačnost obcí znamená schopnost základních samosprávných celků v rámci platné fiskální a daňové legislativy vytvořit dostatečné finanční prostředky k financování vlastních potřeb neboli schopnost hradit si své potřeby vlastními příjmy, aniž by potřebovali dotace z rozpočtu vyšší úrovně či z jiných státních fondů. (Hamerníková, Kubátová, 2004, s. 239) Soběstačnost ovlivňuje velikost příjmů a také druh příjmů a jejich charakteristické rysy. Vlastní příjmovou základnu obcí by měly tvořit příjmy, jež jsou závislé na aktivitě obcí a také administrativně nenáročné. Důležité je, aby příjmy byly i předem předvídatelné. (Pařízková, 2008, s. 76 – 77)

Obecně platí, že finanční autonomie českých územních samospráv a především obcí, je velice nízká. To je způsobeno především tím, že obce nemají téměř žádné výlučné daně, tedy kromě daně z nemovitostí a místních poplatků. Výše výnosů z těchto daní však není příliš vysoká. Obce tedy musí využít jiné zdroje příjmů, jako jsou daňové příjmy, dotace a transfery.

5.1. Fiskální federalismus

Termín fiskální federalismus jako první použil R. Musgrave, později následován W. Oatesem. Wallace Oates, jeden z předních teoretiků fiskálního federalismu, poukázal na to, že v sobě pojem federalismus ukrývá více úrovní vládnutí. Každá z nich disponuje suverenitou a je určitou protiváhou centrální moci. Aby bylo dosaženo ekonomické efektivity v celostátním měřítku, je možné vykonávanou vůli centralizovat. Aby byla zajištěna právní a preference obyvatel hradících náklady na veřejné statky placením daní,

bývá aplikována alokační funkce a ekonomická rozhodnutí jsou činěna na nižší než centrální úrovni.(Musgrave, 1994, s. 416)

Podstatou fiskálního federalismu je zkoumání finančních vztahů mezi ústřední vládou a nižšími úrovněmi správy v rámci veřejného sektoru. Zabývá se nalezením optimálního přiřazení příjmů, rozdělením odpovědnosti za zabezpečování a financování veřejných statků mezi jednotlivými úrovněmi fiskálního systému (centrální vláda, jednotky federace v případě federálních států, regiony, obce).(Čmejrek,Čopík, 2016, s. 102) Lze tedy říct, že fiskální federalismus je objektivní jev vyplývající ze skutečnosti, že se vyskytují minimálně dvě úrovně veřejné správy: ústřední a místní. Je založen na vertikální a horizontální struktuře různých vládních úrovní, včetně územní samosprávy. Zabývá se především finančními vazbami.(Provazníková, 2015, s. 38)

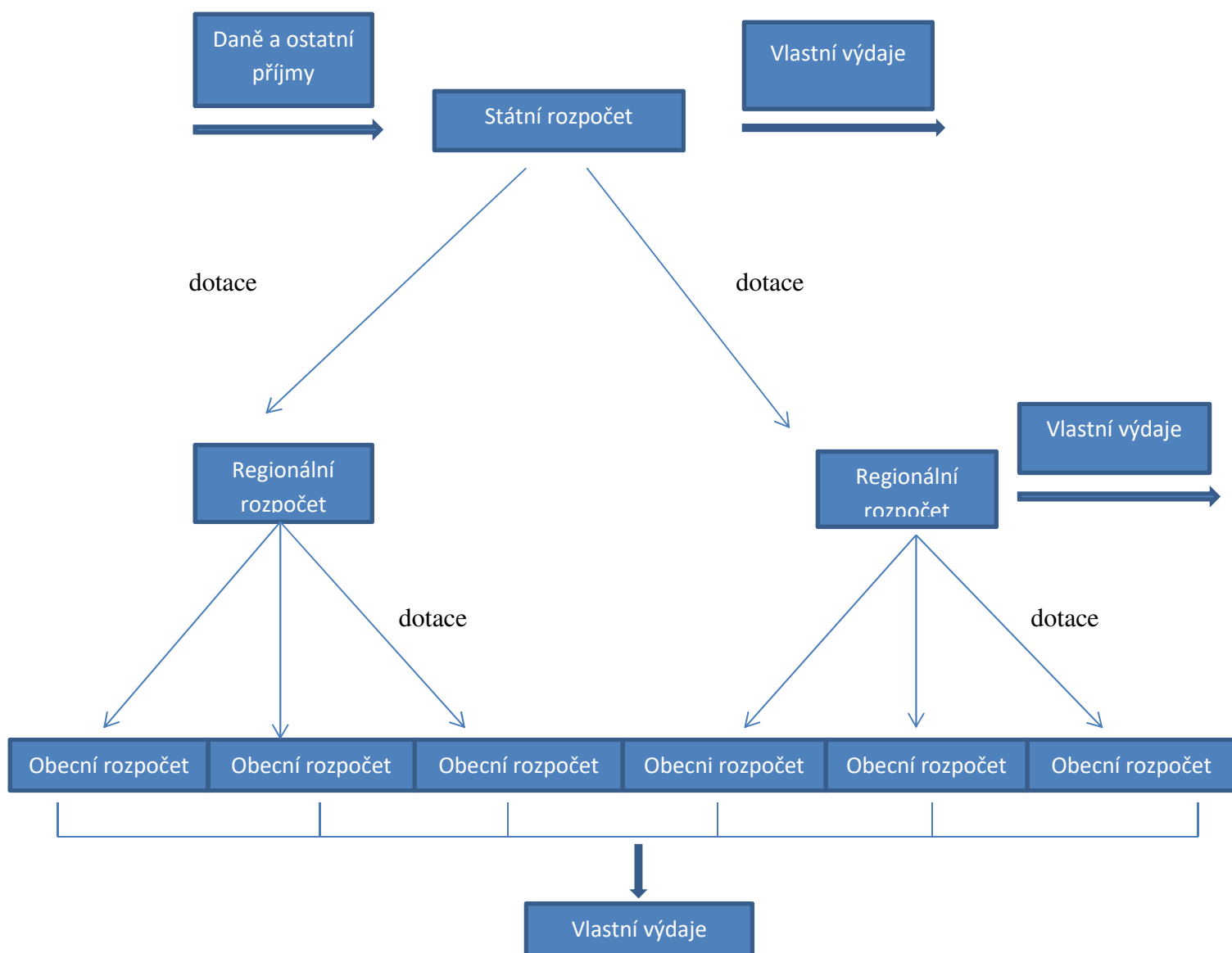
5. 1. 1. Modely fiskálního federalismu

Jelikož existuje více možností jak finančně zajišťovat delegované pravomoci, teorie fiskálního federalismu vyvinula několik modelů pro zjednodušené vysvětlení. Modely se liší ve způsobu tvorby zdrojů na příjmové straně rozpočtů, což následně ovlivňuje také možnosti jednotlivých rozpočtů na straně výdajové. Modely se vyskytují pouze v teoretickém vymezení s výjimkou modelu kombinovaného, který je reálný. Modely lze rozdělit na vertikální a horizontální. Vertikální model vychází z fiskální autonomie jednotlivých úrovní vlády a ponechává dostatečný prostor pro nezávislou fiskální politiku na každé úrovni odpovědnosti i jednotlivým úrovním vlád na horizontální linii.(Provazníková, 2015, s. 39) Naproti tomu v horizontálním modelu dochází ke spolupráci na horizontální úrovni, mezi obcemi a mezi kraji. Bohatší oblasti poskytují dotace chudším oblastem a je tak naplňován princip solidarity. V praxi se však zpravidla uplatňuje kombinace prvků modelu vertikálního a horizontálního. Každá vládní úroveň má své vlastní příjmy, které jsou doplněny o dotace z vyššího rozpočtu. Stát může zmírňovat nerovný daňový výnos v jednotlivých obcích prostřednictvím přerozdělovacích procesů. V tomto modelu lze tedy rozlišovat větší či menší míru centralizace, či decentralizace.(Provazníková, 2015, s. 39) Modely fiskálního federalismu lze tedy také rozdělit dle stupně centralizace, a to na centralizované a decentralizované.

V centralizovaném modelu všechny důležité příjmy (daně, cla atd.) odcházejí do ústředního rozpočtu, díky tomu jsou nižší vládní úrovně prakticky nesoběstačné a tudíž

závislé na účelových dotacích z ústřední vlády.(viz.obrázek č. 3.) Ústřední vláda tak výrazně ovlivňuje fungování nižších úrovní.(Kruntorádová, 2015, s. 24) Centralizovaný model je proto jen obtížně slučitelný se samosprávou. Tomuto modelu fiskálního federalismu bylo poměrně blízké financování veřejné správy v Československu v letech 1948 (1949) až 1990. (Čmejrek, Čopík, 2016, s. 102)

Obrázek č. 3. Centralizovaný model fiskálního federalismu

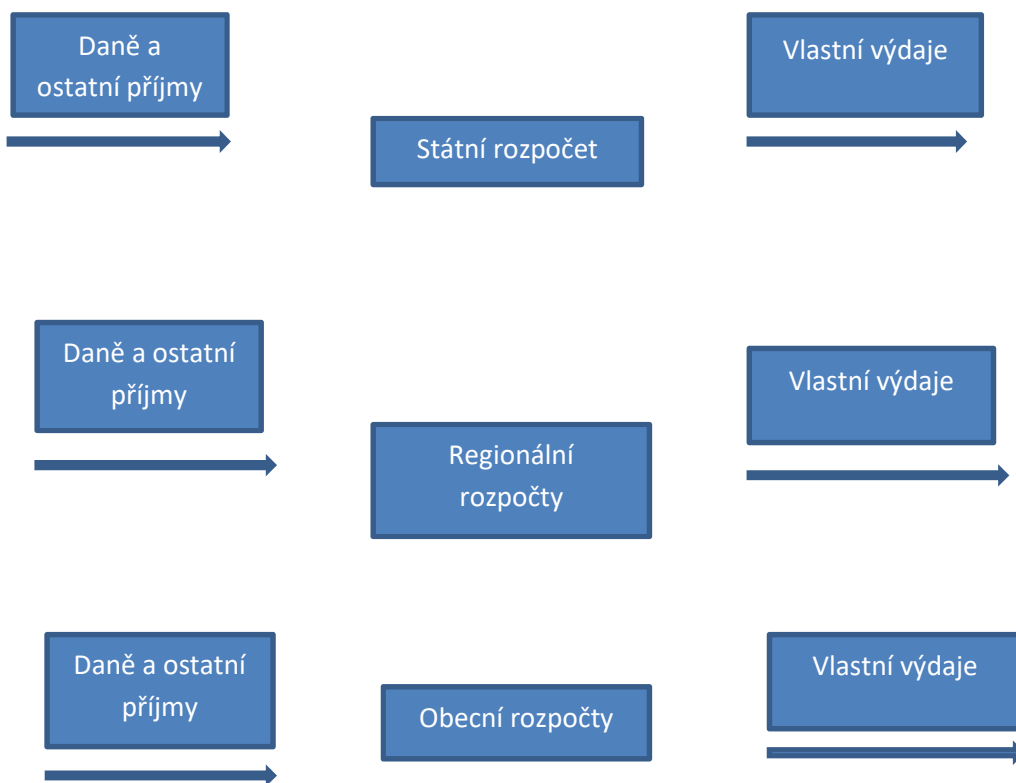

Zdroj: vlastní zpracování dle Provaníkové, 2015, s. 4

Naopak tomu v decentralizovaném modelu neexistují přerozdělovací mechanismy.(viz obrázek č. 4) Nižší články mají dostatek finančních prostředků a výrazné daňové

pravomoci, ústřední vláda tím ztrácí schopnost je ovlivňovat skrze financování.(Císařová, 2008, s. 16) Decentralizovaný model se v čisté podobě v praxi nevyskytuje. Do určité míry se mu blížilo financování nižších úrovní veřejné správy v českých zemích v letech 1850 až 1948, zejména v období rakouské monarchie (Předlitavska).(Čmejrek, Čopík, 2016, s. 103)

Obrázek č. 4. Decentralizovaný model fiskálního federalismu

Zdroj: vlastní zpracování dle Provazníkové, 2015, s. 40

Zatím co centralizovaný a decentralizovaný model fiskálního federalismu jsou modely spíše teoretické, v praxi se nejvíce setkáváme s kombinovaným modelem, který využívá jak centralizační prvky, tak prvky decentralizační. Česká republika je zdárným příkladem využívání kombinovaného modelu fiskálního federalismu v praxi. Kombinovaný model v různé míře centralizuje některé veřejné příjmy do státního rozpočtu a některé decentralizuje do rozpočtů jednotlivých stupňů územní samosprávy.

5. 1. 2. Struktura příjmů veřejných rozpočtů

Příjmy územních rozpočtů by obecně měly být dostatečně výnosné, časově i prostorově rovnoměrně alokované, nenáročné na správu a výběr, plánovatelné a jejich výše by měla být alespoň do určité míry ovlivnitelná aktivitou příslušné samosprávy. (Čmejrek, Čopík, 2016, s. 104)

Příjmy obcí jsou vymezeny v zákoně 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Dle tohoto zákona příjmy rozpočtu obce tvoří zejména:

- příjmy z vlastního majetku a majetkových práv
- příjmy z výsledků vlastní činnosti
- příjmy z hospodářské činnosti právnických osob, pokud jsou podle tohoto nebo jiného zákona příjmem obce, která organizaci zřídila nebo založila
- příjmy z vlastní správní činnosti včetně příjmů z výkonů státní správy, k nimž je obec pověřena podle zvláštních zákonů, zejména ze správních poplatků z této činnosti, příjmy z vybraných pokut a odvodů uložených v pravomoci obce podle tohoto zákona nebo zvláštních zákonů, pokud není dále stanoveno jinak
- příjmy z místních poplatků podle zvláštního zákona
- výnosy daní nebo podíly na nich podle zvláštního zákona
- dotace ze státního rozpočtu a ze státních fondů
- dotace z rozpočtu kraje
- prostředky získané správní činností ostatních orgánů státní správy, např. z jimi ukládaných pokut a jiných peněžních odvodů a sankcí, jestliže jsou podle zvláštních zákonů příjmem obce
- přijaté peněžité dary a příspěvky
- jiné příjmy, které podle zvláštních zákonů patří do příjmů obce¹⁹

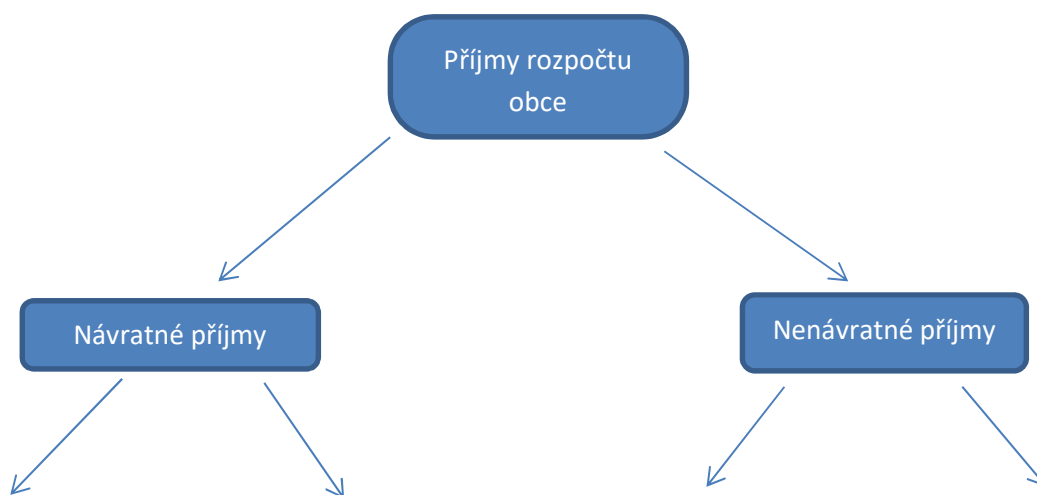
Příjmy veřejných rozpočtů se mohou členit dle různých kritérií. (viz obrázek č. 5.) Schéma rozděluje příjmy na návratné (tedy příjmy, které lze čerpat jen na určitou dobu např. bankovní úvěry, dluhopisy a po jejím uplynutí se musí vrátit) a nenávratné, kam patří především daně, poplatky, nedaňové příjmy (ty které souvisejí s vlastní aktivitou obcí např. příjmy z vlastního majetku) a ostatní. Neopomenutelnou položkou nenávratných příjmů obce jsou dotace, které tvoří stále významnější položku příjmů. Největší podíl v dotacích

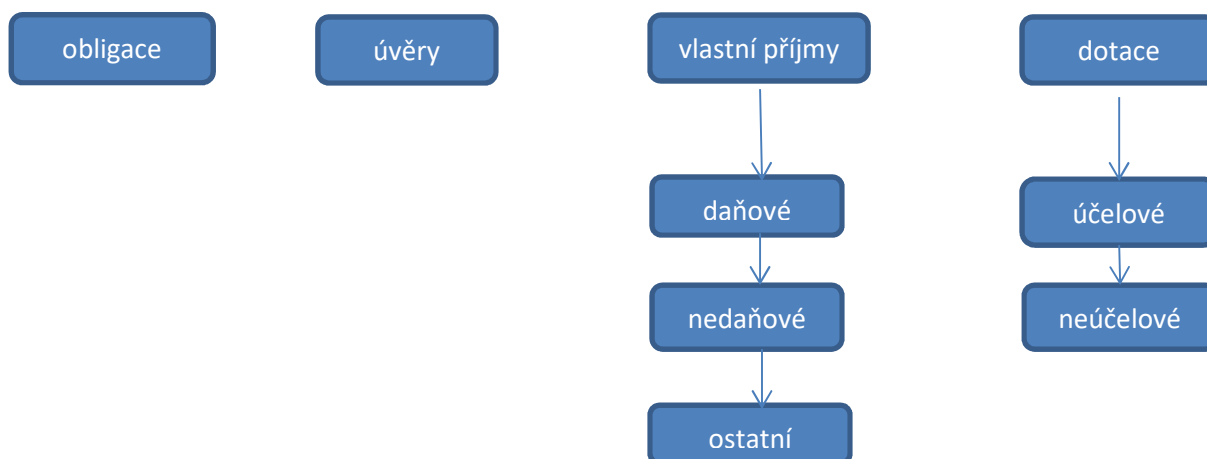
¹⁹§ 7 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

obcí tvoří dotace ze státního rozpočtu. Ty jsou důležité pro financování státní správy vykonávané obcemi v přenesené působnosti a k zajištění určitého standartu veřejných služeb. Dotace rozdělujeme na specificky účelové (účel, na který je dotace určena musí být dodržen např. na vzdělání, bydlení apod..) a na všeobecné neúčelové (obce je obdrží na základě stanoveného kritéria a jejich užití je jen v kompetenci obce).

Dle časového hlediska pak příjmy dělíme na běžné a kapitálové. Mezi běžné řadíme ty příjmy, které jsou pravidelné a každý rok se opakují, těmito příjmy jsou financovány běžné výdaje na veřejné statky a služby. Běžné příjmy můžeme členit na daňové, které jsou zpravidla nenávratné, a nedaňové, které mohou být návratné (např. příjmy z emise cenných papírů – státní pokladniční poukázky) i nenávratné (např. příjmy z pronájmu majetku). (Peková, Pilný, Jetmar, 2008, s. 222 – 224) Kapitálové příjmy jsou zpravidla jednorázové a mají nedaňový charakter, mohou být opět návratné i nenávratné. Mezi obvyklý nenávratný kapitálový příjem patří příjem z prodeje majetku nebo dary do rozpočtu územní samosprávy. Návratnými kapitálovými příjmy mohou být příjmy z emise dlouhodobých a střednědobých cenných papírů. (Kruntorádová, 2015, s. 25)

Obrázek č. 5. Struktura příjmů veřejných rozpočtů

zdroj: vlastní zpracování

5.1.3. Struktura výdajů veřejných rozpočtů

Stejně jako příjmy tak i výdaje jsou vymezené v zákoně č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Dle tohoto zákona se z rozpočtu obce hradí zejména:

- závazky vyplývající pro obec z plnění povinností uložených jí zákony
- výdaje na vlastní činnost obce v její samostatné působnosti, zejména výdaje spojené s péčí o vlastní majetek a jeho rozvoj
- výdaje spojené s výkonem státní správy, ke které je obec pověřena zákonem
- závazky vyplývající pro obec z uzavřených smluvních vztahů v jejím hospodaření a ze smluvních vztahů vlastních organizací, jestliže k nim přistoupila
- závazky přijaté v rámci spolupráce s jinými obcemi nebo s dalšími subjekty, včetně příspěvků na společnou činnost
- úhrada úroků z přijatých půjček a úvěrů
- výdaje na emise vlastních dluhopisů a na úhradu výnosů z nich náležejících jejich vlastníkům
- výdaje na podporu subjektů provádějících veřejně prospěšné činnosti a na podporu soukromého podnikání prospěšného pro obec
- jiné výdaje uskutečněné v rámci působnosti obce, včetně darů a příspěvků na sociální nebo jiné humanitární účely²⁰

²⁰ § 9 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

Struktura výdajů konkrétní obce je do určité míry determinovaná vývojem v minulosti, prioritami volených představitelů a ekonomickou silou obce. Svou roli sehrává i velikost obce. Čím je obec větší, tím má i vyšší rozpočtové příjmy a rozmanitější strukturu výdajů.²¹

Výdaje územních samospráv lze členit z několika hledisek. Mezi nejběžnější patří třídění: (Provazníková, 2009, s. 212)

- podle ekonomického hlediska
- podle rozpočtové klasifikace
- podle charakteru infrastruktury
- podle rozpočtového plánování
- podle funkcí veřejných financí

Podle ekonomického hlediska lze výdaje členit na běžné a kapitálové. Běžné výdaje jsou opakující se výdaje, územní samosprávy prostřednictvím nich financují běžné potřeby (např. platy zaměstnanců, nákup materiálu, vody, paliv, energie apod..) Kapitálové výdaje souvisí s financováním dlouhodobých potřeb např. nákup majetku, financování investic atd. Jde tedy především o investice.

Třídění výdajů podle rozpočtové klasifikace lze z hlediska druhového a odvětvového. Druhové třídění se dělí na výdaje běžné (tj. třída 5)²² a kapitálové (tj. třída 6)²³. Odvětvové třídění je více přehledné a rozděluje výdaje do šesti skupin:

- Zemědělství, lesní hospodářství a rybářství
- Průmyslové a ostatní odvětví hospodářství
- Služby pro obyvatelstvo
- Sociální věci a politika zaměstnanosti
- Bezpečnost státu a právní ochrana
- Všeobecná veřejná správa služby

²¹ <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6346154>

²² Třída 5 člení neinvestiční výdaje na: výdaje na platy, ostatní platby za provedou práci a pojistné, neinvestiční nákupy a související výdaje; neinvestiční transfery podnikatelským subjektům a neziskovým organizacím; neinvestiční transfery veřejnoprávním subjektům atd.

²³ Třída 6 člení investiční výdaje na: investiční nákupy a související výdaje; nákup akcií a majetkových podílů; investiční transfery; investiční půjčené prostředky; investiční převody Národnímu fondu a ostatní kapitálové výdaje

Další členění výdajů je podle charakteru infrastruktury a to na ekonomickou a sociální infrastrukturu. U ekonomické infrastruktury se jedná o výdaje na výrobní účely (obecní a komunální podniky zabezpečující služby). A u sociální infrastruktury, jak již název napovídá, se pak jedná o výdaje na vzdělání a péči o zdraví, na sociální peněžní transfery a výdaje na provoz sociálních zařízení.(Provazníková, 2009, s. 209-226)

Z hlediska rozpočtového plánování se výdaje dělí na plánované (např. platy zaměstnanců) a na neplánované (ty mají nahodilý charakter např. výdaje na živelné katastrofy).

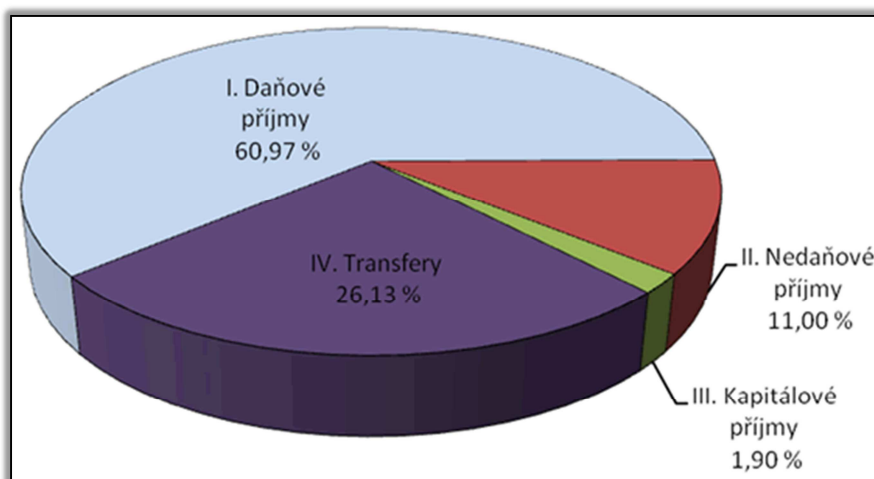
A v poslední řadě jsou výdaje děleny podle funkcí veřejných financí. Zde jsou zahrnuty alokační výdaje, kam patří nákupy zboží a služeb od soukromého sektoru. A výdaje redistribuční, kam patří transfery obyvatelstvu, jako jsou sociální dávky a jiné.

Posilováním autonomie územních samospráv se zvyšuje velikost a rozsah jejich výdajů. Roste zodpovědnost obcí za zajišťování veřejných statků a služeb na jejich území a rozsah výdajů je pak omezen ze strany příjmů.

5.2. Rozpočtové určení daní v České republice a jeho vývoj

Rozpočtové určení daní (dále jen RUD) prošlo od doby svého vzniku v roce 1993 značným vývojem. Pod pojmem RUD se obecně rozumí zákonem stanovené druhy daní, které plynou přímo do rozpočtů obcí a měst. Jde tedy o systém jejich financování, který se v podstatě neustále vyvíjí. Územní samosprávné jednotky potřebují ke své činnosti velké finanční prostředky. Ty získávají pomocí daňových a nedaňových příjmů, kapitálových příjmů a dotací. Tyto typy příjmů řadíme mezi tzv. nenávratné příjmy. (Balík, 2009, s. 33) Nejdůležitější skupinou jsou daňové příjmy, které tvoří více jak polovinu veškerých příjmů obcí a mají tak významný vliv na finanční stabilitu a autonomii obcí.(viz graf č. 2)

Graf č. 2 Příjmy obcí dle druhového členění rozpočtové skladby

Zdroj: vlastní zpracování

Daňové příjmy jsou rozdělovány mezi obce na základě rozpočtového určení daní, podle zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům. Z hlediska obce je významné zejména členění daní na daně svěřené a daně sdílené. Svěřené daně jsou ty daně, jejichž výnos plyne zcela nebo zčásti do rozpočtu obce, na jejímž území byly vybrány. (Marková, 2008, s. 60) Mezi tyto daně v současné době patří například daň z nemovitosti nebo daň z příjmu právnických osob placená obcemi. Významnější část daňových příjmů však představují daně sdílené. Jsou to takové daně, jejichž výnos je procentuálně rozdělen do více druhů veřejných rozpočtů tzn., že jejich výnos se dělí mezi stát, kraje a obce. Jako příklad lze uvést daň z přidané hodnoty. Důležitou roli RUD sledujeme především v těchto bodech:

- Daňové příjmy tvoří rozhodující část v rozpočtu obce
- Daňové příjmy obcí nejsou účelově vázány
- Samostatné rozhodování obcí o využití daňových příjmů
- Daňové příjmy obcí jsou základem pro hospodářskou a finanční nezávislost obcí nad státem

Jak již bylo zmíněno výše, daňové příjmy jsou jednou z nejdůležitějších složek obecních příjmů. V následujících podkapitolách si podrobněji přiblížíme přerozdělování daňových příjmů v rámci rozpočtové soustavy, které odpovídají novelizacím zákonů, které RUD upravovaly.

5.2.1. RUD v období 1993 – 2000

Obecní samospráva byla obnovena již v roce 1990, nicméně obce byly samostatně financovány až od roku 1993, kdy byla přijata nová daňová soustava. Do té doby byly obce financovány formou účelových dotací. (Provazníková, 2007, s. 113) Podle zákona č.10/1993 Sb. o státním rozpočtu ČR na rok 1993 byly obecní daňové příjmy tvořeny položkami:

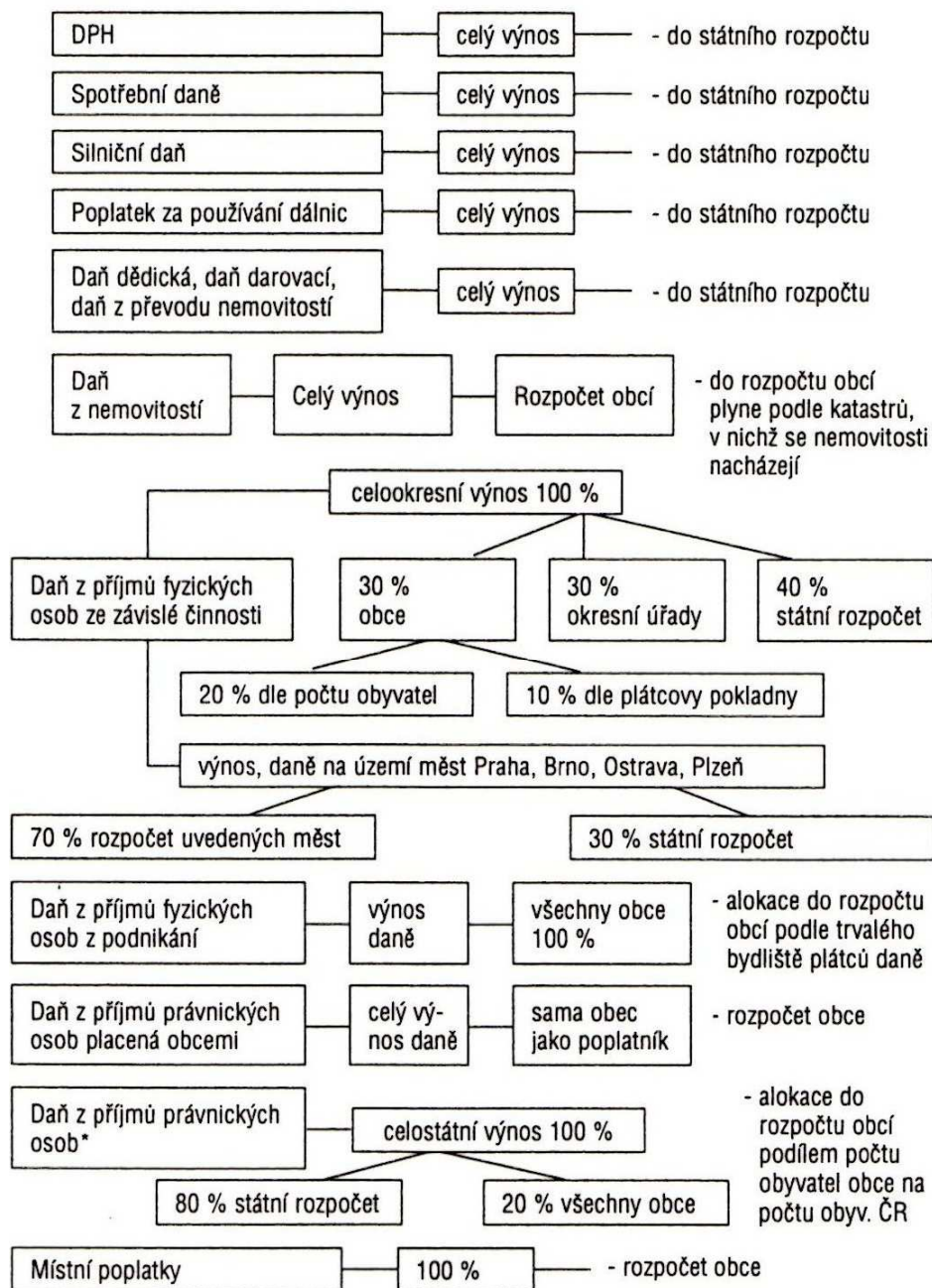
- Podílem 40% celookresního výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků odváděných plátcem daně²⁴
- 100% výnosem daně z nemovitostí nacházejících se na území obce
- 100% výnosem daně z příjmů fyzických osob z podnikání od osob, které mají na území obce bydliště

Pravidla rozdělování daní obcím se pak postupně měnily. Příjem daně ze závislé činnosti se obcím zvyšoval na úkor příjmů okresních úřadů. Z původních 40% z roku 1993 až na 60% v roce 1995. V roce 1996 byla přidělena nová daň do rozpočtu obcí²⁵ a to daň z příjmu právnických osob ve výši 20%, rozdělované v poměru podle počtu obyvatel obce k celkovému počtu obyvatel státu. Tento model vedl také ke zvýhodnění samospráv se sídlem plátcovy pokladny. (Provazníková, 2009, s. 127) Avšak brzy se stal terčem kritiky. Zejména proto, že byly znevýhodněny mále obce, které na svém území neměly sídlo plátcovy pokladny. To vedlo k velkým rozdílům mezi obcemi v chudých a bohatých okresech. Vznikala daňová konkurence malých obcí o získání trvalého bydliště podnikatelů. Časem se ukázalo, že systém alokace daňových příjmů bude muset projít významnými změnami, protože nevykazoval znaky spravedlnosti a nebyly naplňovány požadavky na stabilní daňové výnosy. Strukturu RUD od roku 1996 znázorňuje graf č. 3.

²⁴ Kritériem pro přidělení příslušné části výnosu této daně byl počet obyvatel v obci ve vztahu k počtu obyvatel v okrese

²⁵ Na úkor snížení podílu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti

Graf 2. Struktura rozpočtového určení daní v letech 1996-2000

Zdroj: Peková, J. Veřejné finance: úvod do problematiky

5.2.2. RUD v období 2001 – 2007

V roce 2001 došlo k vytvoření zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům. Cílem této reformy bylo snížit obrovské rozdíly daňových příjmů mezi obcemi. To bylo způsobeno rozdíly ve výši výnosů daně z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti. Nový zákon měl také ekonomicky motivovat obce do 100 obyvatel ke slučování. Přehled daňových příjmů obcí zobrazuje struktura rozpočtového určení daní v roce 2001 vyobrazená v grafu č. 4. Z celostátního výnosu sdílených daní připadá v roce 2001 obcím 20,59 % podíl. Zbývajících 79,41 % je příjmem státního rozpočtu. Mezi sdílené daně se zcela nově řadí DPH. Sdílené daně tedy tvoří:

- DPH
- Daň z příjmů fyzické osoby ze závislé činnosti
- Daň z příjmů fyzických osob vybíraná srážkou (daně z úroků, dividend apod.)
- Dan z příjmů právnických osob pokud nejsou poplatníky obce či kraje
- 70 % daně z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti – z podnikání

Následující vzorec ukazuje způsob výpočtu konkrétní výše daňových příjmů pro danou obec:²⁶

$$\frac{\text{počet obyvatel obce} \times \text{KVKO}}{\text{suma násobků z čitatele za všechny obce ČR}} \times 20,59 \% / 100 \times \text{objem daní}$$

Daňové výnosy byly obcím přiřazovány na základě velikosti obce podle počtu trvale přihlášených obyvatel upravené koeficientem velikostních kategorií obcí.(viz tabulka č. 1.) Do systému tak bylo zavedeno 14 velikostních kategorií obcí, avšak jejich zastoupení v nich je velmi nerovnoměrné. Do některých kategorií spadají stovky obcí a do některých jen několik.

²⁶ Provazníková, 2009, s. 131

Tabulka č. 1. Koeficienty velikostních kategorií obcí v letech 2001-2007

Počet obyvatel	Koeficienty velikostní kategorie obcí
do 100	0,4213
101 - 200	0,537
201 - 300	0,563
301 - 1500	0,5881
1501 - 5000	0,5977
5001 - 10 000	0,615
10 001 - 20 000	0,7016
20 001 - 30 000	0,7102
30 001 - 40 000	0,7449
40 001 - 50 000	0,8142
50 001 - 100 000	0,8487
100 001 - 150 000	1,0393
150 001 a více	1,6715
Hlavní město Praha	2,7611

Zdroj: Zákon č. 243/200 Sb., o rozpočtovém určení daní

Ministerstvo financí si od zavedení nového systému daňového určení slibovalo nárůst daňových výnosů na obyvatele u většiny obcí. Ale u modelových propočtů si zhruba 22% obcí pohoršilo. Jednalo se hlavně o malé obce do 150 obyvatel. Novela byla ze stran obcí kritizována pro skokové přechody mezi velikostními kategoriemi.²⁷ Ke skokům docházelo hlavně při přechodu rozhraní 100 obyvatel, 10.000 obyvatel a 100.000 obyvatel. Obce těsně pod těmito rozhraními velikostních kategorií měly v přepočtu na jednoho obyvatele mnohem méně, než obce těsně nad nimi. Tímto byl činěn ekonomický tlak, který měl zapříčinit slučování malých obcí. Ale ke slučování obcí však nedocházelo. (Provazníková, 2015, s. 121) Malé obce totiž žily raději skromněji, než aby se slučovaly do větších celků.

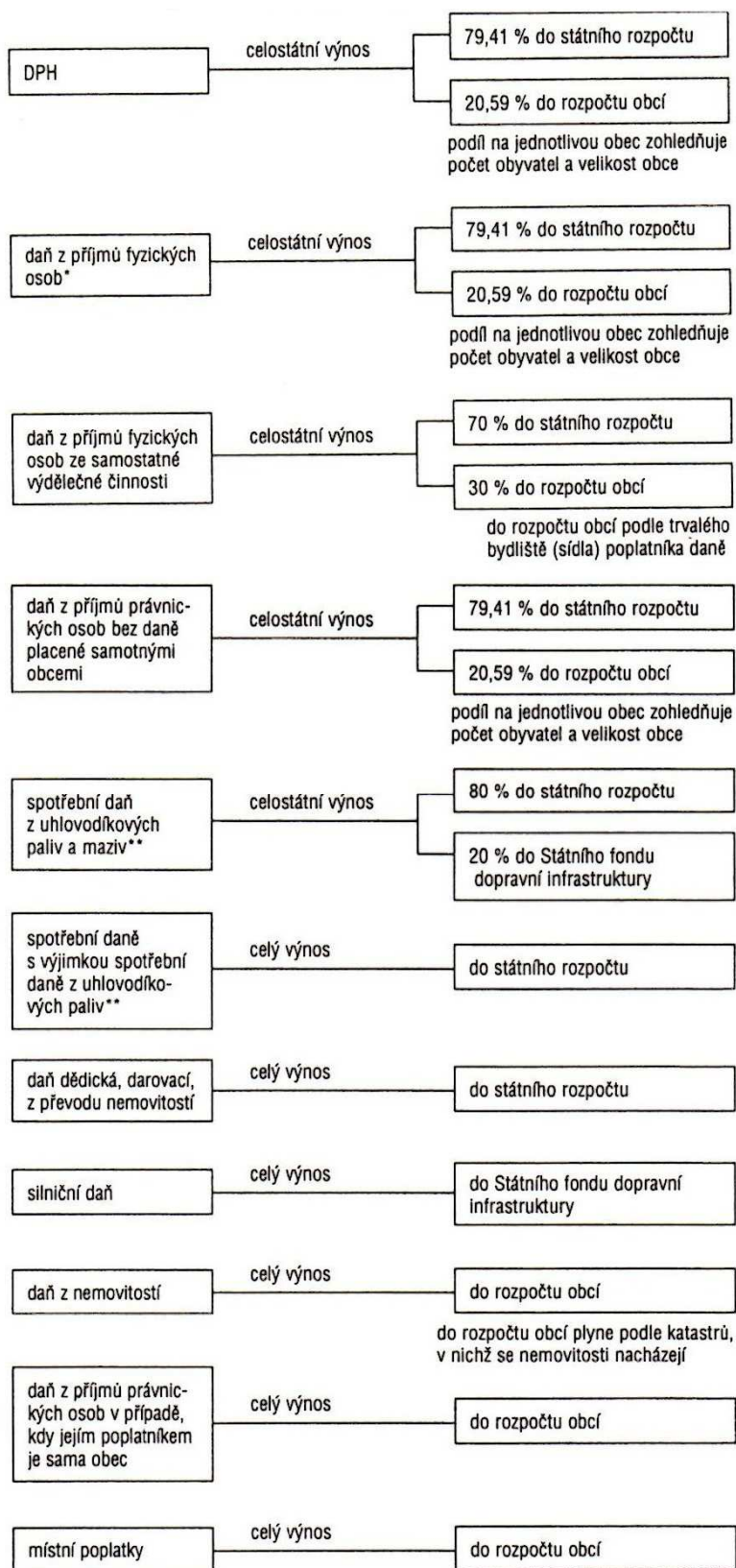
V roce 2002 došlo k novelizaci zákona o rozpočtovém určení daní a na celostátním sdíleném výnosu se začaly participovat i kraje. Těm připadl podíl 3,1%. Novela zákona navíc přiřadila obcím 1,5% podíl z celorepublikového výnosu daně z příjmů fyzických

²⁷ Velikostní kategorie byla jediným kritériem při přerozdělování celkových daňových příjmů a obce tím pádem neměly žádnou možnost jak ovlivnit jejich výši

osob ze závislé činnosti a funkčních požitků podle počtu zaměstnanců v obci k celkovému počtu zaměstnanců v ČR.(Provazníková, 2015, s. 133)

V roce 2005 proběhla další novela zákona o rozpočtovém určení daní, která zvedla krajům podíl na sdílených daních z 3,1 % na 8,92 %. Daňových výnosů obcí se ale nedotkla.

Graf č. 3. Struktura rozpočtového určení daní v roce 2001

Zdroj: Peková, J. Veřejné finance: úvod do problematiky

5.2.3. RUD v období 2008 – 2012

Protože předešlé úpravy nedokázaly vyřešit přetrvávající nedostatky RUD, kdy mnohé obce byly ekonomicky nesoběstačné a byly zde velké rozdíly ve sdílených daňových příjmech mezi malými obcemi a městy, muselo tak zákonitě dojít ke změnám a k novelizaci zákona. K 1. 1. 2008 vešla v platnost již pátá novela zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům.²⁸ Hlavními iniciátory novely bylo MF ČR, Parlament ČR, Svaz měst a obcí, Zlínská iniciativa.

Soubor svěřených a sdílených daní zůstává oproti předešlé úpravě stejný. Zvýšil se pouze podíl obcí na sdílených daních z 20,59 % na 21,4 %. Nejdůležitější změnou je, že doposud platné kritérium počtu obyvatel upraveného konkrétním koeficientem velikostní kategorie obce je doplněno o nová kritéria:

- celková výměra obce s vahou 3 % ze sdílených daní pro obce (výměra katastrálního území obce),
- prostý počet obyvatel s vahou 3 % ze sdílených daní pro obce (tj. neupravený počet obyvatel).

Nová kritéria měla přispět k tomu, že podíl jednotlivých obcí na sdílených daních bude lépe odrážet jejich výdajové potřeby (Provazníková, 2009, s. 138)

Dále došlo k modifikaci stávajícího kritéria – počet obyvatel obce upravený koeficientem velikostní kategorie obce s vahou 94%. Je zrušeno současných 14 velikostních kategorií obcí a zavádějí se pouze čtyři kategorie se stanovenými koeficienty tzv. postupných přechodů, podle nichž se bude u každé obce násobit pouze ta část počtu obyvatel obce, která spadá do příslušné kategorie počtu obyvatel. (Balík, 2009, s. 35) Změny znázorňuje tabulka č. 2

²⁸ Zákon č. 377/2007 Sb. kterým se mění zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní

Tabulka č. 2. Koeficienty postupných přechodů a násobky platné v letech 2008-2012

Počet obyvatel	Koeficienty postupných přechodů	Násobek postupných přechodů
0 - 300	1	1,000 x počet obyvatel
301 - 5000	1,064	300 + 1,0640 x počet obyvatel nad 300
5001 - 30 000	1,3872	5300,8 + 1,3872 x počet obyvatel nad 500
30 001 a více	1,7629	39 980,8 + 1,7629 x počet obyvatel nad 30 000

Zdroj: Příloha č. 2 k zákonu č. 243/2000 Sb. ve znění zákona č. 377/2007 Sb.

Díky zavedení tzv. postupných přechodů došlo k odstranění skokových navýšení daňových příjmů obce. Čtyři největší česká města (Praha, Plzeň, Brno, Ostrava) mají však stanoveny samostatné koeficienty. Ty jsou nastaveny tak aby na nich města netratila.(viz tabulka č. 3)

Tabulka č. 3. Přepočítací koeficienty od roku 2008

Město/obec	Přepočítací koeficient
Praha	4,2098
Plzeň	2,5273
Brno	2,5273
Ostrava	2,5273

Zdroj: Příloha č. 3 k zákonu č. 243/2000 Sb. ve znění zákona č. 377/2007 Sb.

Na základě této novely se podařilo snížit rozdíly v příjmech mezi malými obcemi a velkými městy. Daňové příjmy se tím staly vyrovnanější a rozdíly na jednoho obyvatele se pohybovaly jen v několika tisících Kč oproti minulému období, kdy rozdíly mohly být i v miliónech.

5.2.4. RUD od roku 2013

Na podzim roku 2012 byl přijat zákon č. 295/2012 Sb., kterým se měnil zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Tato novela zákona o rozpočtovém určení daní zahrnovala celou řadu změn. Jejím výsledkem bylo posílení příjmů obcí zejména ve velikostní kategorii od 1 000 do 100 000 obyvatel. (Čopík, 2016, s. 114) Byly sníženy pevné přepočítávací koeficienty u čtyř největších měst. (viz tabulka č. 4) Pokles sdílených daní bude u těchto měst činit v úhrnu 1,1 mld. Kč (Praha – 0,65 mld., Brno – 0,2 mld., Ostrava – 0,16 mld., Plzeň – 0,09 mld.)²⁹

Tabulka č. 4. Porovnávání přepočítávacích koeficientů u čtyř největších měst v daném období

Město / Obec	Přepočítací koeficient v letech 2008-2012	Přepočítací koeficient od roku 2013
Hl. m. Praha	4,2098	4,0641
Plzeň	2,5273	2,2961
Ostrava	2,5273	2,2961
Brno	2,5273	2,2961
Ostatní obce	1,0000	1,000

Zdroj: příloha č. 3 k zákonu č. 243/2000 Sb., ve znění zákona č. 377/2007 Sb., resp. č. 295/2012 Sb.

Jsou zachovány všechny sdílené daně, dochází pouze k navýšení procentních podílů u některých sdílených daní. Novela zákona upravuje podíly na sdílených daních obcí následovně:

- zvýšením podílu obcí na celostátním hrubém výnosu DPFO ze závislé činnosti z 21,4 % na 22,87 %,
- zvýšením podílu obcí na 60 % celostátního hrubého výnosu DPFO z podnikání z 21,4 % na 23,58 %,
- zvýšením podílu obcí na celostátním hrubém výnosu DPFO vybírané srážkou z 21,4 % na 23,58 %,

²⁹ MFČR. Důvodová zpráva MFČR o novele zákona 243/2000 Sb. o rozpočtovém určení daní.

- zvýšením podílu obcí na celostátním hrubém výnosu DPPO (kromě případu, kdy je poplatníkem obec) z 21,4 % na 23,58 %,
- zvýšením podílu obcí na celostátním hrubém výnosu DPH z 19,93 % na 20,83 %.

Dále došlo ke změnám uplatňovaných kritérií a jejich vah při výpočtu daňových výnosů. Tabulka č. 5. poukazuje na to, k jakým změnám přesně došlo.

Tabulka č. 5. Kritéria a váhy v propočtu sdílených daní v předešlém a novém znění

Rok 2012		Rok 2013	
Rozloha katastrálních území	3%	Rozloha katastrálních území	3%
Prostý počet obyvatel	3%	Prostý počet obyvatel	10%
Postupné přechody	94%	Postupné přechody	80%
	100%	Počet dětí MŠ a žáků ZŠ	7%
			100%

Zdroj: dle webových stránek Ministerstva financí ČR

V tabulce si můžeme všimnout zcela nového kritéria a to je počet dětí a žáků navštěvujících školu zřizovanou obcí. Nové kritérium má podpořit obce, které jsou zřizovateli základních a mateřských škol. Toto kritérium je zásadní systémové opatření, které přináší obci příspěvek ve výši cca 8000 Kč na žáka/dítě v jí zřizované škole bez ohledu na trvalé bydliště žáka/dítěte. U menších obcí, kde funguje spádová škola a počet žáků se blíží počtu obyvatel obce, může dojít až o zdvojnásobení výnosu na obyvatele. (Kypetová, 2012, s. 17) Dále je nutné podotknout, že koeficient celkové rozlohy katastrálních území je sice nezměněn, ale dochází k omezení rozsahu, ve kterém se katastr obce promítá do propočtu sdílených daní. Výměra obce je nyní omezena max. na 10 ha/obyvatele. Lze proto očekávat, že dojde k poklesu sdílených daňových příjmů také u několika desítek obcí. Dále se mění také intervaly velikostních kategorií obcí a koeficienty postupných přechodů a násobky postupných přechodů. (viz tabulka č. 6.)

Tabulka č. 6. Koeficienty postupných přechodů a násobky postupných přechodů od roku 2013

Počet obyvatel	Koeficient postupných přechodů	Násobek postupných přechodů
0–50	1,0000	$1,0000 \times$ počet obyvatel obce
51–2000	1,0700	$50 + 1,0700 \times$ počet obyvatel z počtu obyvatel obce přesahujících 50
2001–30 000	1,1523	$2\ 136,5 + 1,1523 \times$ počet obyvatel z počtu obyvatel obce přesahujících 2000
30 001 a více	1,3663	$34\ 400,9 + 1,3663 \times$ počet obyvatel z počtu obyvatel obce přesahujících 30 000

Zdroj: Příloha č. 2 k zákonu č. 243/2000 Sb. ve znění zákona č. 295/2012 Sb.

Tato změna by měla vést k posílení příjmové základny obcí s nejnižšími příjmy. Celkem za rok 2013 obce získaly 160,8 mld. Kč na daňových příjmech, což je cca 66 % podíl na celkových příjmech obce.³⁰ Fiskální situace obcí ve velké míře závisí na aktuální ekonomické situaci státu, která determinuje úroveň daňových příjmů a na objemu transferů ze státního rozpočtu.

5.2.5. Novela zákona o rozpočtovém určení daní

Dne 16. prosince 2015 na své 36. schůzi vyslovila Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR souhlas s návrhem zákona, kterým se mění zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům. Část zákona, která se týká krajů, nabývá účinnosti 1. ledna 2016, část zákona, která se týká obcí, nabývá účinnosti 1. ledna 2017. Pro porovnání uvádím schéma rozdělení daní v roce 2016 (viz obrázek č. 6.) a schéma v roce 2017 (viz obrázek č. 7.) V roce 2017 dojde v rozdělení výnosů daní do rozpočtu krajů a obcí k navýšení podílu obcí na DPH z 20,83 % na 21,4 % (zvýšení příjmů o 2,1 mld. Kč). Zároveň dojde ke zrušení 30 % podílu obcí na DPFO z podnikání (příznání), což znamená pokles příjmů o 1,1 mld. Kč. Výsledný dopad na obce se tedy očekává pozitivní tj. +1,0 mld. Kč.³¹ A pokud se bude státu dařit daně vybírat, mohou obce očekávat další nárůst příjmů. Čísla z 28. 12. 2016 ukazují, že z DPH

³⁰ Dokumentace k návrhu zákona o státním rozpočtu České republiky na rok 2013: část G [online]. Dostupné na <<http://www.psp.cz>

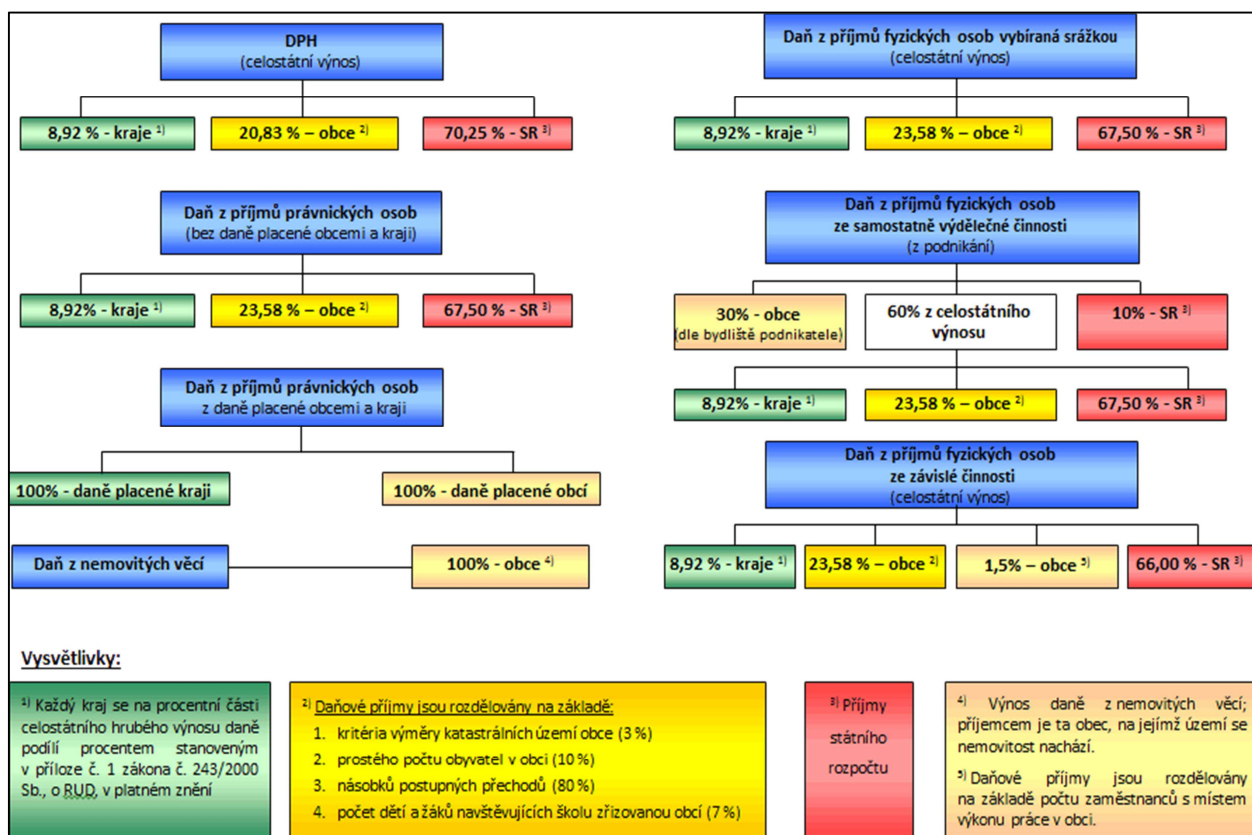
³¹ Dostupné na <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6715763>

na úrovni veřejných rozpočtů bylo vybráno meziročně o 8,07 miliardy Kč více. Podle ministra financí Andreje Babiše je cílem této novely posílit trvalou finanční základnu obcí. Dále se Andrej Babiš vyjadřuje i ke kritice, která se rozpoutala po zrušení 30% podílu na zálohách fyzických osob. Uvádí, že efekt 30% podílu byl pro obce stále více problematický, a to hlavně kvůli následně nárokováným přeplatkům (např. odpočty úroků, daňové bonusy na děti), které ve výsledku vedly k negativnímu dopadu do jejich daňových příjmů. Případný výnos byl pro obce velmi proměnlivý, nepředvídatelný a pro rozpočtové účely obcí naprosto nevhodný. Andrej Babiš je přesvědčen, že novela zákona o rozpočtovém určení daní bude pro obce i města pozitivní.³²

Oblast rozpočtového určení daní je stále živé téma. Diskuze neustále probíhají jak mezi zástupci samospráv tak i v Parlamentu ČR. Projednává se zjednodušení systému přerozdělování daní, ale i navýšení podílů obcí na sdílené dani např. DPH. Dále se uvažuje o lepším nastavení kritérií např. posílení váhy kritéria počtu žáků z 7% na 9%. Pro rok 2017 se počítá s nárůstem daňových příjmů o dalších 8 miliard Kč.

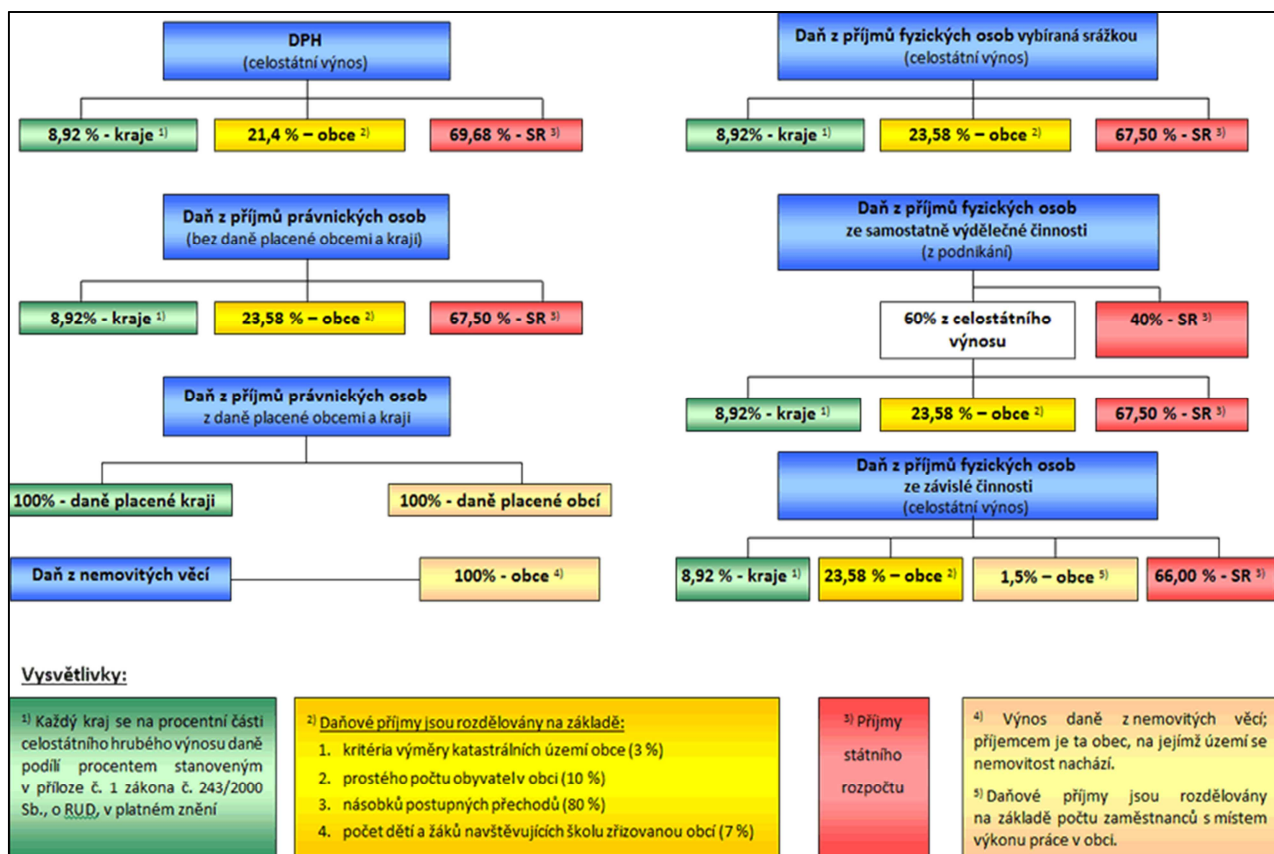
³² Dostupné z: <<http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/v-mediich/2016/andrej-babis-zmeny-v-rozpocetovem-urceni>>

Obrázek č. 6. Schéma rozdělení RUD v roce 2016

Zdroj: Dostupné z: www.mcfr.cz

Obrázek č. 7. Schéma rozdělení RUD

v roce 2017

Zdroj: Dostupné z: www.mcfr.cz

5.2.6. Shrnutí RUD

Daňové příjmy patří mezi největší a nejdůležitější zdroj finančních prostředků pro obce. Bez nich by obce jen ztěžka mohly financovat svůj chod a ostatní činnosti spojené s veřejnou správou. Aby mohli obce dobře fungovat, je nutné nastavit systém RUD tak aby odpovídal skutečným potřebám obcí, byl stabilní a aby značně nezvýhodňoval určitou skupinu obcí před ostatními. I když je mechanismus rozdělování objemu sdílených daní mezi jednotlivé obce již dost složitý, určitě nezahrnuje všechny položky, na které by bylo záhodné vzít zřetel. Značný počet obcí znamená i velkou různorodost podmínek, ve kterých fungují, ať již jde o nadmořskou výšku (četnost výskytu sněhu a s tím spojené nároky na úklid místních komunikací), vzdálenost od větších center, kam směřují obyvatelé za lékařem, do školy, na úřední jednání apod. Není také zřejmé, o kolik by měly mít vyšší příjmy ty obce, které poskytují dotované služby, jako je např. městská doprava, městská kulturní a sportovní zařízení, knihovny a další. Tyto služby bezpochyby využívají

i lidé z blízkých obcí. Méně lidnaté obce většinou vydávají mnohem větší procento výdajů na správu a administrativní záležitosti než větší obce. Proto jako hlavní kritérium pro rozdělování výnosů daní obcím se osvědčil počet obyvatel. Vychází se z toho, že právě obyvatel obce je nositelem přidané hodnoty a potřeb. Naopak se neosvědčilo přidávat různá jiná kritéria dělení daní. Spravedlivé kritérium pro dělení daní totiž neexistuje. Alokovat daně podle podnikajících fyzických osob se také neosvědčilo.

Problematika RUD je rozsáhlá a proto je důležité, aby se současný systém dále vyvíjel a byla zavedena taková kritéria, která by byla schopna odrazit skutečné náklady, které obce musejí vynaložit působením ve veřejné správě. Avšak z celkového vývoje RUD v ČR je možné říct, že systém nikdy nebude moci vyhovět všem, a že i nadále budou existovat obce a města, která budou určitou měrou znevýhodněna. Ideální univerzální systém financování potřeb obcí neexistuje.

5.3. Financování přenesené působnosti a následné změny

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, v platném znění, v § 62 uvádí: „Obce obdrží ze státního rozpočtu příspěvek na plnění úkolů v přenesené působnosti.“ Příspěvek je tedy určen na částečnou úhradu výdajů spojených s výkonem státní správy. Výdaji myslíme zejména mzdové a provozní výdaje vázané na zaměstnance vykonávající státní správu. Obce jsou také v souvislosti s výkonem státní správy příjemci správních poplatků a příjmů ze sankčních plateb.³³ Příspěvek je obcím přidělován na základě velikosti obce a velikosti správního obvodu obce v dané působnosti, vyjádřeného v počtu obyvatel. U obcí s rozšířenou působností hraje ještě roli poměr velikosti správního obvodu k velikosti samotného správního centra v počtu obyvatel. Ve státním rozpočtu na rok 2016 se příspěvek na výkon státní správy pro obce navýšil symbolicky o 1 %. V návrhu státního rozpočtu na rok 2017 se však počítá s jeho valorizací o 5 %, tj. o 400 mil. Kč. Výše příspěvku na výkon státní správy pro obce znázorňuje tabulka č. 7. S další 5 % valorizací příspěvku se počítá rovněž ve střednědobém výhledu státního rozpočtu i pro roky 2018 a 2019.³⁴ Aby jednotlivé obce mohly s příslušnou výší příspěvku kalkulovat při sestavování

³³ Dostupné na <http://www.mvcr.cz/clanek/prispevek-na-vykon-statni-spravy-prispevek-na-vykon-statni-spravy.aspx>

³⁴ Dostupné na <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6727596>

rozpočtu obce na příští rok, Ministerstvo vnitra zveřejnilo návrh výše příspěvku na svých webových stránkách v sekci veřejná správa.³⁵

Další problematICKá oblast, která se týká obcí a podařila se vyřešit je finanční zajištění veřejného opatrovnictví. Ve snaze řešit problematiku veřejného opatrovnictví probíhala četná jednání zástupců Ministerstva vnitra s představiteli Ministerstva financí, Ministerstva spravedlnosti a Ministerstva práce a sociálních věcí. Tato agenda představovala pro obce velkou finanční zátěž. Její finanční náročnost stanovili samotní zástupci obcí v dotazníkovém šetření, které Ministerstvo vnitra realizovalo v únoru 2016. Nejvíce se týkala těch obcí, které mají na svém území léčebná zařízení pro klienty s omezenou svéprávností. A proto ministerstvo financí přistoupilo na požadavky zástupců obcí a ustanovilo následující: Každá obec, která plní funkci veřejného opatrovníka, obdrží od roku 2017 v příspěvku na výkon státní správy 29 tisíc Kč na jednoho opatrovance na rok.³⁶

Tabulka č. 7. Výše příspěvku na výkon státní správy v letech 2016 a 2017

Obce	2016	2017	Index 2017/2016
Příspěvek na výkon státní správy	7,50 mld.	8,17 mld.	109,02 %
Dotace na vybraná zdravotnická zařízení (dotace na jedno místo je stanovena na 93 068 Kč)	21,70 mil.	18,24 mil.	84,10 %
Celkem	7,52 mld.	8,19 mld.	108,90 %
Hl. město Praha	833,73 mil.	906,20 mil.	108,70 %
Celkem obce + Praha	8,35 mld.	9,10 mld.	108,90 %
Kraje	1,07 mld.	1,14 mld.	106,60 %
Celkem ÚSC	9,42 mld.	10,24 mld.	108

Zdroj: www.denik.obce.cz

³⁵ Dostupné na <http://www.mvcr.cz/clanek/prispevek-na-vykon-statni-spravy>

³⁶ Dostupné na <http://www.mvcr.cz/clanek/verejne-opatrovnictvi.aspx>

5.4. Komparace financování obcí v ČR a na Slovensku

V České republice existuje více než 6000 obcí, na Slovensku necelých 3000. V průměru připadá na jednu českou obec více než 1600 obyvatel, v případě slovenských obcí, je to přes 1800 obyvatel. Více malých obcí je tak v ČR.³⁷ I když jsou oba státy svázány stejnou historií, při rozdělení republik v roce 1993 se organizace samospráv v určitých směrech vydala vlastní cestou. Základní právní úpravou pro hospodaření s prostředky obcí na Slovensku byl a stále je zákon o obecnom zriadení č. 369/1990 Zb., a zákon o rozpočtových pravidlách č. 303/1995 Zb. Stejně jak v ČR, tak i na Slovensku prošla legislativní úprava financování měst a obcí složitým vývojem. Tabulka č. 8. znázorňuje rozdíly mezi oběma státy. Nová legislativní úprava nabyla účinnosti 1. 1. 2005 a má za úkol posilnit samostatnost a odpovědnost územní samosprávy, tedy vede k fiskální decentralizaci. Cílem této fiskální decentralizace je vytvoření stabilních pravidel financování, které jsou transparentní a spravedlivé. Model vylučuje dosavadní subjektivnost při poskytování dotací a finanční zdroje se rozdělují na základě jasných kritérií, která mají platit bez rozdílů pro všechny. Hlavním rozdílem v systémech RUD je to, že na Slovensku mají jedinou sdílenou daň, a to DPFO s výjimkou daně vybírané srážkou. Celostátní výnos je rozdělen mezi jednotlivé složky rozpočtové soustavy následovně:³⁸

- 70,3% - rozpočty obcí
- 23,5% - rozpočty vyšších územně správních celků
- 6,2% - státní rozpočet

DPFO byla vybrána jako nejvhodnější daň pro sdílení z toho důvodu, že se u ní předpokládá dynamický růst, je místně určitelná a také proto, že jde o daň s poměrně rovnoměrným výběrem v průběhu kalendářního roku.³⁹

V ČR jsou mezi sdílené daně řazeny DPFO, DPPO s výjimkou daně placené obcemi a DPH. Výnos daně z příjmů právnických osob, DPH a spotřební daně plyne na Slovensku do státního rozpočtu. Výlučné daně nejsou na Slovensku využívány. Dále mají obce pravomoc zavést místní daně, u kterých si také určují sazbu daně. Slovenská republika

³⁷ Dostupné z: www.moderniobec.cz

³⁸ Zákon č. 564/2004 Z. z., o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

³⁹ Dostupné z: www.dvs.cz

disponuje poměrně velkým množstvím místních poplatků a fakultativních místních daní. Jde o daně z nemovitosti, z ubytování, z užívání veřejného prostranství, ze psů, za vjezd a setrvání motorového vozidla v historické části města, z jaderného záření, z výherních automatů a z nevýherních hracích automatů.⁴⁰ Výnosy všech 8 typů místních daní jsou výlučnými příjmy obcí a představují tak rozhodující část vlastních příjmů. V ČR jsou zavedeny pouze místní poplatky⁴¹, které však mají daňový charakter a jejich výnos je zanedbatelný. Mezi místní daně je také řazena daň z nemovitostí. Obce na Slovensku mohou zvýšit či snížit sazbu této daně u veškerých typů nemovitostí, která se na rozdíl od ČR, částečně odvozuje od ceny nemovitosti. Další rozdíl mezi oběma zeměmi lze nalézt v oblasti kritérií pro přerozdělování daňových příjmů jednotlivým obcím, které jsou propracovanější na Slovensku. Rozdíly ve vahách jednotlivých kritérií obou zemí znázorňují grafy č. 5. a č. 6. Způsob výpočtu konkrétního podílu jednotlivých obcí a vyšších územních celků na Slovensku je stanoven Nařízením vlády SR č. 668/2004 Z. Z., na které zákon odkazuje. V tomto případě je vláda povinna provést takové opatření, které zabezpečí úhradu úbytku, který nastal v důsledku snížení sazby daně spolu s poklesem příjmů v rozpočtu.⁴² Stačí tedy schválení ve vládě. Tento přístup je flexibilnější, avšak nezaručuje dlouhodobou stabilitu kritérií, což je pro samosprávu důležité. Oproti tomu v České republice je způsob výpočtu konkrétního podílu jednotlivých obcí a krajů určen přímo zákonem a jakákoliv změna vyžaduje složitý legislativní proces.

⁴⁰ § 2 zákona č. 582/2004 Z. Z., o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady.

⁴¹ Návrh zákona o obecních daních zahrnoval následující daně: daň infrastrukturní, daň ze psa, daň z reklamy, daň z odpadu, daň z výherních hracích přístrojů, daň z nevýherních hracích přístrojů, daň z ubytování, daň za lázeňský nebo rekreační pobyt, daň ze vstupného, daň za zvláštní způsob užívání veřejného prostranství. Návrh tohoto zákona parlamentem ČR neprošel zejména z důvodu neochoty zvyšovat daňovou zátěž obyvatelstva.

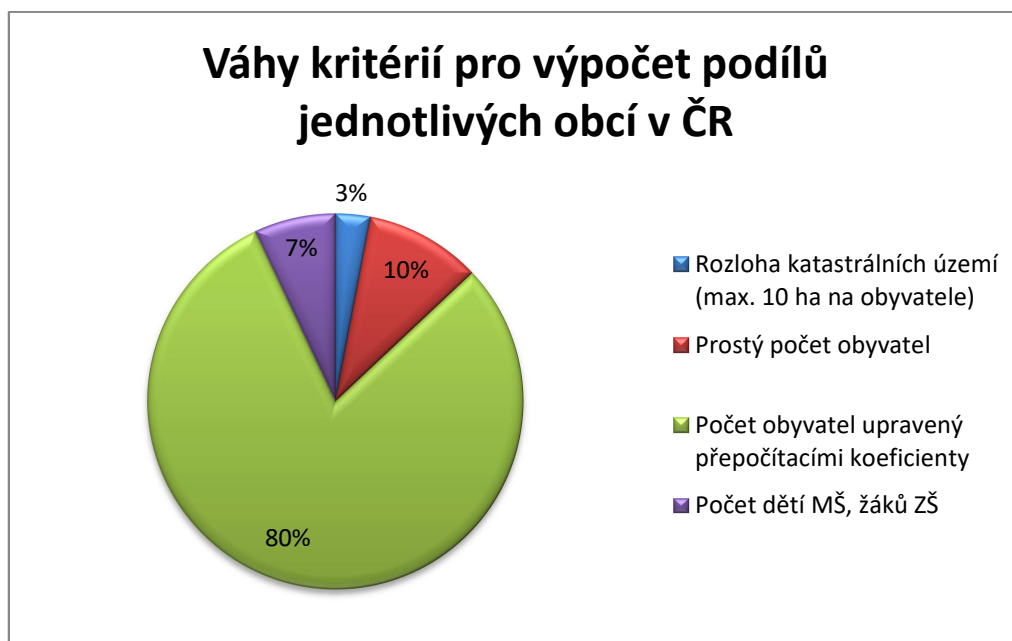
⁴² § 6 zákona č. 564/2004 Z. z. o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Tabulka č. 8. Rozdíly ve financování obcí v ČR a na Slovensku

Slovenská republika	Česká republika
Rozpočtové výhledy na tři roky	Střednědobý výhled (v praxi obvykle na 2-3 roky)
Nevyužívají výlučné daně	Výlučné daně jsou z nemovitostí, z FO (OSVČ i ze závislé činnosti), PO (plátcem obec)
Příjmem obcí je podíl na dani z FO	Mezi sdílené příjmy obcí se využívá daň z FO, PO, i DPH
Využívají místní daně	Nevyužívají místní daně
Využívá se daň z nemovitosti (administrativní výpočet základu daně s výjimkou daně z pozemku, která může být počítána z ceny)	Využívá se daň z nemovitosti (administrativní výpočet základu daně)
Sdílené daně mají svým charakterem blíže k dotacím	Sdílené daně mají svým charakterem blíže k dotacím
Nízké daňové pravomoci (s výjimkou místních daní)	Nízké daňové pravomoci (s výjimkou daně z nemovitosti a místních poplatků)
Z daňových příjmů není vytvářen fond solidarity na regionální úrovni, který by sloužil k vyrovnávání finančních propadů a k financování svazků (sdružení obcí)	Z daňových příjmů není vytvářen fond solidarity na regionální úrovni, který by sloužil k vyrovnávání finančních propadů a k financování svazků (sdružení obcí)
Místní daně -- obce si samy určí, jestli zavedou určitý poplatek a také určí sazbu.	Místní poplatky -- nejsou daněmi. Obec určí sazbu daně dle zákona, kde je uvedena minimální a maximální výše.
Kritéria pro přidělování daňových příjmů jednotlivým obcím – pravidla určeny dle více faktorů.	Kritéria pro přidělování daňových příjmů jednotlivým obcím -- převážně pouze dle počtu pracovníků.
Přenesené kompetence na obce mají být plně financovány státem (plánují se normativy -- dosud přírůstek 5 % ročně)	Na výkon přenesené působnosti obce obdrží příspěvek ze státního rozpočtu.
Nevyužívají se neúčelové dotace	Nevyužívají se neúčelové dotace

Zdroj: www. dvs.cz

Graf č. 5. Váhy kritérií pro výpočet podílů jednotlivých obcí v ČR

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z:www.dvs.cz

Graf č. 6. Váhy kritérií pro výpočet podílů jednotlivých obcí na Slovensku

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z:www.dvs.cz

Při komparaci rozdílů ve vahách obou zemí je zřejmé, že na Slovensku je poměrně promyšlený systém přidělování sdílené daně na základě několika faktorů, oproti České republice, kde převládá faktor jediný a to je počet obyvatel, který je dále znehodnocován nešťastnou kategorizací obcí do velikostních skupin. Díky všem těmto okolnostem se může proces decentralizace na Slovensku jevit jako lépe nastartovaný než je tomu v ČR. Nesmíme však zapomenout na pravidlo, že čím více bude kritérií, tím více bude systém nepřehlednější a komplikovanější.

6. Praktická část

6.1. Charakteristika kraje a vybraných obcí

Vybrané obce se nacházejí v Olomouckém kraji, v okrese Šumperk. Olomoucký kraj spadá do regionu soudržnosti NUTS II Střední Morava. Na území kraje se nacházejí dva euroregiony, Glacensis a Praděd. V kraji je 5 okresů, 399 obcí, z toho 13 obcí s rozšířenou působností a jeden vojenský újezd. Statut města má 30 obcí. Sídelním městem hejtmana a hlavní městem kraje je statutární město Olomouc. Nejvyšším vrcholem v kraji je Praděd s nadmořskou výškou 1491 metrů. Na rozloze 5 267 km² žije okolo 634 720 obyvatel, s průměrnou hustotou zalidnění okolo 121 obyvatel na km².⁴³ Další statistické údaje o kraji přináší tabulka č. 9.

Tabulka č. 9. Statistické údaje o Olomouckém kraji k 1. 1. 2016

Statistické údaje k 1. 1. 2016				
Okres	Rozloha	Počet obyvatel	Hustota zalidnění	Počet obcí
Jeseník	719	39 261	55 obyv./km ²	24
Olomouc	1 620	233 651	144 obyv./km ²	96

⁴³ Průměrná hustota zalidnění v ČR je 133 obyvatel na km²

Prostějov	770	108 795	141 obyv./km ²	97
Přerov	845	131 228	155 obyv./km ²	104
Šumperk	1 313	121 785	93 obyv./km ²	77

Zdroj: webové stránky ČSÚ

Okres Šumperk patří svou rozlohou k druhému největšímu v kraji. Na severu sousedí s okresem Jeseník, na jihovýchodě s okresem Olomouc a ze severozápadu je okres vymezen státní hranicí s Polskem. Tři vybrané obce se nacházejí v blízkosti okresního města Šumperk. (viz obrázek č. 8.) Konkrétně jde o obce: Velké Losiny, Rapotín a Dolní Studénky.

ADMINISTRATIVNÍ ROZDĚLENÍ OKRESU ŠUMPERK - STAV K 1.1.2016

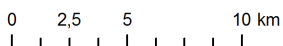
Průměrný počet obyvatel obce = 1 561 Průměrná rozloha obce (ha) = 1 683

Největší: 1. Šumperk = 26 478
2. Zábřeh = 13 792
3. Mohelnice = 9 245

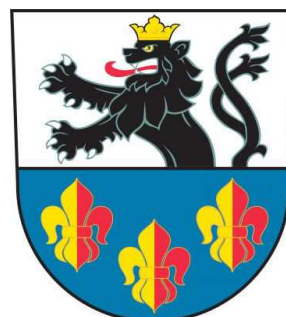
Nejmenší: 1. Šléglov = 43
2. Janoušov = 43
3. Vikantice = 79

Největší: 1. Loučná nad Desnou = 9 431
2. Staré Město = 8 627
3. Malá Morava = 6 829

Nejmenší: 1. Hoštejn = 183
2. Bohutín = 226
3. Janoušov = 307

Obrázek č. 9. Znak obce Rapotín

6.1.1. Obec Rapotín

Obec Rapotín leží na severní Moravě, v údolí řeky Desné, severovýchodně od okresního města Šumperk. Na severu je lemována malebným pohořím Jeseníku. Osm kilometrů dlouhá obec se rozkládá od města Šumperka až po Losinský zámek. Na východní straně ji od obce Vikýřovice a Petrova nad Desnou odděluje řeka Desná a na západní straně kopcovitý terén Hanušovické vrchoviny s kopci Městské skály s nadmořskou výškou 675m a Bukový kopec 641m. Střední nadmořská výška obce je 345 m.⁴⁴ Rozloha katastrálního území je 1403,62 ha. K 31. 12. 2015 měl Rapotín celkem 3 234 obyvatel. Průměrný věk obyvatel je 41 let. Nejpočetnější věkovou skupinou je skupina 15 – 64 let.⁴⁵ Rapotín se řadí do obcí I. typu se systémem Czech POINT plus vidimace a legalizace. Pro Rapotín je obecním úřadem s rozšířenou působností Městský úřad Šumperk.⁴⁶

Obec leží na důležitém dopravním uzlu Jeseník – Ostrava. Hlavní dopravní tepnou je silnice I/11 ve směru Šumperk – Ostrava a také silnice I/44 ve směru Rapotín – Jeseník. Obec spravuje celkem 26,5 km² místních komunikací. Katastrem obce prochází i železnice, která je známa tím, že po katastrofálních povodních v roce 1997 byla kompletně zrekonstruována, a to díky neúnavné práci lidí ze Svazku obcí Údolí Desné⁴⁷. Stala se tak jako

⁴⁴ <http://www.rapotin.cz/informace-o-obci-2/historie/>

⁴⁵ Webové stránky českého statistického úřadu, dostupné z: www.czso.cz

⁴⁶ Zdroj: <http://www.rapotin.cz/obec-obecni-urad/s-cim-musim-na-obecni-urad-s-rozsirenou-pusobnosti>

⁴⁷ Jde o dobrovolný svazek obcí dle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích se sídlem v Rapotíně a jejím předsedou je Pavel Žerníček, starosta obce Rapotín

jedna z mála, soukromou železnicí provozovanou v ČR.⁴⁸ Jako soukromá fungovala od roku 1999 až do roku 2016. Od 1.1.2017 železnici paradoxně opět provozují České dráhy.⁴⁹ A to proto, že 19 km dlouhá trať ze Šumperka do Koutů nad Desnou, dostala nový kabát a byla kompletně elektrifikována.⁵⁰ Tímto krokem skončila zlatá éra diesellových motorových souprav v údolí Desné. Obec je také velmi dobře zajištěna i technickou infrastrukturou. Celá obec je napojena na kanalizaci, vodovod a plyn. Na katastru obce se nachází i skládka komunálního odpadu. Ta pro obec představuje velmi slušný příjem. Skládku zde provozuje firma SUEZ a jako náhradu za ekologickou zátěž, platí obci poplatky ve výši téměř 20 milionů ročně. Snad nejvýznamnějším podnikem v obci byly Rapotínské sklárny, které se zabývaly výrobou osvětlovacího skla známého po celém světě.⁵¹ Právě proto jejich krach v roce 2009 znamenal pro místní obyvatele bolestnou ztrátu.

V Rapotíně funguje celá řada spolků a sdružení. Mezi oblíbené patří TJ Jiskra Rapotín, Sbor dobrovolných hasičů nebo ZO Českého zahrádkářského svazu Rapotín. V roce 2012 zde byla otevřena nová budova Komunikačního a Koordinačního centra, ve které se nachází knihovna s bezplatným internetem, informační centrum, galerie, velký sál a zasedací místnosti. Školství a vzdělávání v obci zajišťuje mateřská a základní škola spadající pod svazkovou školu „Základní škola a Mateřská škola Údolí Desné“.⁵² Její hlavní výhodou je úspora nákladů na ekonomické zajištění provozu školy. V obci je dále dům s pečovatelskou službou a ordinace praktických lékařů. Dlouholetým starostou obce je Pavel Žerníček, který je zároveň i předsedou Svazku obcí Údolí Desné.

⁴⁸ Soukromou železnici využívá až 360 tis. obyvatel ročně

⁴⁹ Po povodni České dráhy neměly zájem železnici obnovit, zhodnotili totiž provoz tratě jako ztrátový a neperspektivní

⁵⁰ Náklady na elektrizaci ve výši 475 milionů korun pokryla dotace z evropských fondů a od státu
Zdroj: <http://olomouc.idnes.cz/elektrifikace-zeleznice-desna-kouty-nad-desnou>

⁵¹ Výrobky odsud putovaly do Ruska, Anglie, Německa či Itálie. V 80. letech vyhrály Rapotínské sklárny konkurs na výrobu komponentů lustrů pro mešitu v Mekce. Ty osvětlují prostory poutního chrámu dodnes.
Zdroj: http://sumpersky.denik.cz/zpravy_region/sklarny

⁵² Svazková škola s názvem „Základní škola a Mateřská škola Údolí Desné“ sdružuje dvě neúplné základní školy s prvním stupněm v obcích Rapotín a Sobotín, plně organizovanou základní školu v Petrově nad Desnou, dále sdružuje tři mateřské školy z těchto jmenovaných obcí a dvě školní jídelny.
zdroj: <http://www.rozvojobci.cz/news/svazkove-skolstvi-spolecna-skola-pro-vice-obci-zrizovana-svazkem-obci/>

Obrázek č. 10. Znak obce Velké Losiny

6.1.2. Obec Velké Losiny

Obec Velké Losiny ležící severně od města Šumperka v malebném údolí řeky Desné a je jedním z nejnavštěvovanějších míst podhůří Jeseníků. Součástí obce jsou její místní části – Bukovice, Žárová a Maršíkov. Patří k nejstarším obcím v šumperském okrese a její vznik se datuje rokem 1351. Vysokou turistickou atraktivitu jí dává především lázeňství a historie spojená s čarodějnickými procesy v sedmnáctém století. Zdejší dějiny jsou dlouhodobě spojeny s rodem Žerotínů, kterým od druhé poloviny 15. století patřila obec jako pevná součást jejich majetku. Od tohoto období do současnosti vyrostly v obci její nejvýznamnější historické dominanty, mezi které patří národní kulturní památky zámek a ruční papírna, dále termální lázně, farní kostel, církevní a světské stavby.⁵³ Obec má rozlohu 46,50 km², na jihu sousedí s obcí Rapotín, severněji v údolí Desné leží Loučná nad Desnou. K 1. 1. 2016 žilo v obci 2654 obyvatel.⁵⁴ Obec se tedy řadí do kategorie menších středních obcí. Obec spadá do správního obvodu města Šumperk, od kterého je vzdálená necelých deset kilometrů. Infrastruktura obce je uzpůsobena turistům a lázeňským hostům. Je zde dostatek restauračních zařízení i ubytovacích kapacit. Velmi dobrá je i dopravní dostupnost autobusem či vlakem. Obec protíná důležitá dopravní tepna I/44, která spojuje okres Šumperk a okres Jeseník, dále pak pokračuje do Polska. Katastrem obce prochází také železnice.

Lázně Velké Losiny se řadí k nejstarším moravským lázním. Přírodním léčebným zdrojem je termální sírná voda, která napájí vnitřní lázeňský bazén i venkovní termální koupaliště. Specializují se na neurologická onemocnění dospělých i dětských pacientů, na pohybová a respirační onemocnění dětí. Významnou dominantou obce je krásný renesanční zámek s

⁵³ Zdroj: <http://www.losiny.cz/77-o-obci>

⁵⁴ Zdroj: <https://www.czso.cz>

arkádami, freskami a s grafity.⁵⁵ Zámku dominuje osmiboká věž připomínající městské strážní věže. Původní část zámku, dochovaná téměř v nezměněné podobě, je dokladem života starých šlechtických rodin 16. století.⁵⁶ Temným obdobím zámku jsou neslavně proslulé čarodějnické procesy, o kterých pojednává kniha Václava Kaplického „Kladivo na čarodějnice” a stejnojmenný film Otakara Vávry. Další významnou dominantou obce je bezesporu ruční papírna.⁵⁷ Velkolosinská papírna byla na zdejším panství moravského rodu pánů ze Žerotína založena na sklonku 16. století, dnes patří k nejstarším doposud pracujícím podnikům svého druhu v Evropě. Ruční papír se zde stále vyrábí tradičním postupem z bavlny a lnu. Unikátní areál významné technické památky nemá v oblasti střední Evropy období.⁵⁸

V obci je zřízena Základní a mateřská škola, místní knihovna a informační centrum. Zde jsou dostupné veškeré informace o obci, ale také informace z celého šumperského regionu. Je zde možnost připojení k internetu, kopírování a skenování dokumentů a také přehled místních podnikatelů a služeb. Jako jediná obec v okolí má svoje vlastní obvodní oddělení policie ČR. Rozloha teritoria obvodního oddělení je 239 km² a trvalý pobyt má na tomto teritoriu 10320 osob. O jejich bezpečnost se stará celkem 18 policistů. Nejvíce trestných činů v roce 2016 bylo zaznamenáno v obci Rapotín.⁵⁹ V roce 2008 byl do provozu uveden Dům s chráněnými byty. Slouží především seniorům se zhoršenou pohyblivostí a seniorům v pokročilém věku. Za zmínku také stojí výstavba unikátního penzionu pro seniory. Jde o komplex s nájemnými byty, které jsou určené pro aktivní seniory. Součástí penzionu je malá tělocvična, dílna pro ruční práce, velká místnost pro společenské akce, oslavy či hudební aktivity, hobby kuchyň nebo samoobslužná kavárnička.⁶⁰ V čele obce stojí nově zvolená starostka Jana Stará, která nahradila dlouholetého starostu Miroslava Kopřivu. Ten 31. října 2016 rezignoval na svou funkci z důvodu zvolení do krajského zastupitelstva, z čehož mu vyplynuli nové povinnosti. Nadále však zůstává velkolosinským zastupitelem a předsedou finančního výboru.

⁵⁵ V roce 1995 byl areál zámku prohlášen vládou České republiky za národní kulturní památku

⁵⁶ <http://www.iclosiny.cz/jeseniky/pamatky-a-kultura/28-hrady-a-zamky/75-zamek-velke-losiny>

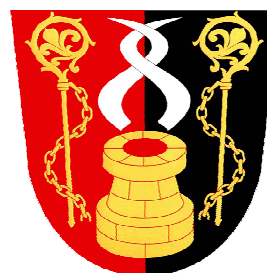
⁵⁷ V roce 2002 byla prohlášena za národní kulturní památku a uchází se o zapsání na seznam památek UNESCO

⁵⁸ <http://www.losiny.cz/77-o-obci>

⁵⁹ Zdroj: tisková zpráva obvodního oddělení policie ČR, Velké Losiny

⁶⁰ http://sumpersky.denik.cz/zpravy_region/senzion-komfortni-komplex-pro-seniory

Obrázek č. 11. Znak obce Dolní Studénky

6.1.3. Obec Dolní Studénky

Obec Dolní Studénky se rozkládá v úrodném údolí řeky Desné. Od okresního města Šumperka je vzdálená pouhých 3,5 km. Obec má střední nadmořskou výšku 300 m a táhne se podél silnice s Postřelmová a Sudkova. Trvalou částí obce je osada Králec. K 1. 1. 2016 žilo v obci 1288 obyvatel.⁶¹ Dle velikostního rozdělení obcí podle počtu obyvatel tedy spadá do kategorie nejmenších obcí. Rozloha katastrálního území je 8,51 km² a je tedy zároveň i nejmenší z vybraných obcí. K 31. 12. 1979 byla obec v rámci integrace přičleněna k Šumperku. Rozhodnutí se ukázalo jako problematické a orgány města velmi těžkopádně a neochotně reagovaly na naléhavé potřeby obce. 10. září 1990 došlo k odtržení obce od Šumperka a první svobodné komunální volby se konaly 24. listopadu 1990. Zvítězilo podle očekávání Občanské fórum (65% hlasů), následovala Čs. strana lidová a KSČ.⁶²

Obec se řadí do obcí I. typu se systémem Czech POINT. Obec je velmi lehce dostupná autem či autobusem. Vlakové spojení zde naopak chybí. Pro aktivní obyvatele slouží nově vybudovaná cyklostezka. Byly vybudovány nové inženýrské sítě tj. vodovod, plynofikace a vakuová kanalizace. Díky tomu má obec i čistírnu odpadních vod. Dále intenzivně probíhají opravy místních komunikací, chodníků a veřejného osvětlení. V obci je zřízena základní a mateřská škola, knihovna a pobočka české pošty. Od roku 2016 zde funguje i komunitní škola, která vznikla za účelem podpory volnočasových aktivit a neformálního vzdělávání obci. Komunitní škola kromě pravidelných kroužků pořádá jednorázové kurzy zaměřené na výtvarné a pracovní techniky a připravuje i vzdělávací přednášky. Dále ve spolupráci se základní a mateřskými školami organizuje společné akce jako sběr starého

⁶¹ Zdroj: <https://www.czso.cz>

⁶² <http://www.dolnistudenky.cz/o-obci/historie>

papíru, tematické besídky a další.⁶³ Byl dokončen a proběhla kolaudace kulturního areálu, kde probíhá mnoho akcí obce a společenských organizací, které se těší návštěvnosti občanů obce i širokého regionu. V obci jsou velmi aktivní různé spolky a sdružení. Díky TJ Sokol zde každý rok probíhají volejbalové turnaje, které jsou vyhledávané sportovci ze širokého okolí. Mnohé z nich mají i mezinárodní účast. Sbor dobrovolných hasičů každoročně pořádá hasičské soutěže a plesy. V oblasti péče o životní prostředí obec zvýšila počet sběrových nádob o 9. Nyní je v obci celkem 25 sběrových kontejnerů, z toho 18 na plasty a 7 na sklo. Sběr papíru provádí 2x ročně.⁶⁴

Obec je členem MAS (místní akční skupina) Šumperský venkov⁶⁵, jehož předsedou je Radim Sršeň, který je zároveň i starostou obce. Ve funkci starosty je od roku 2010 a v roce 2016 se stal zastupitelem Olomouckého kraje. Je členem politického hnutí Starostové a nezávislí (STAN) kde byl později zvolen jako místopředseda STAN. Od ledna 2014 je také prezidentem Evropské asociace Leader pro rozvoj venkova.(ELARD)⁶⁶

⁶³ <http://www.zsmsdolnistudenky.cz>

⁶⁴ <http://www.dolnistudenky.cz/o-obci/soucasnost>

⁶⁵ Místní akční skupina (MAS) Šumperský venkov je zapsaný spolek, který spojuje obce šumperského venkova, a spolu s nimi toto území rozvíjí. MAS Šumperský venkov byla založena v roce 2006. K dnešnímu dni ji tvoří celkem 16 obcí, s více než 26 tisíci obyvatel. Zdroj: <http://www.sumperskyvenkov.cz/mas-sumpersky-venkov>

⁶⁶ ELARD je mezinárodním neziskovým sdružením, které bylo založeno v roce 1999 národními sítěmi LEADER jednotlivých členských států EU. Jeho cílem je podpořit rozvoj venkova, prosazovat výměnu zkušeností a podporovat spolupráci prostřednictvím přeshraničních projektů. Česká republika byla první zemí mezi členskými státy, které vstoupily do EU v roce 2004, která začala uplatňovat metodu LEADER Zdroj: <http://nsmas.cz/>

6.2. Demografická charakteristika obcí

Rozpočtové určení daní obcí je postaveno zejména na kritériu počtu obyvatel, které je nutné analyzovat, abychom mohli porovnávat hospodaření a financování vybraných obcí. Proto považuji za důležité tuto kapitolu zahrnout do diplomové práce.

6.2.1. Počet obyvatel ve vybraných obcích

Počet obyvatel k určitému okamžiku, tedy stav obyvatelstva, je jednou ze základních charakteristik, kterou sleduje demografická statistika. Hlavním zdrojem informací o stavu obyvatelstva v obcích je Český statistický úřad. Český statistický úřad zabezpečuje získávání a zpracování údajů pro statistické účely a poskytuje statistické informace státním orgánům, orgánům územní samosprávy, veřejnosti a do zahraničí. Zajišťuje vzájemnou srovnatelnost statistických informací ve vnitrostátním i mezinárodním měřítku. Působnost ČSÚ je vymezena zákonem č. 85/1995 Sb., o státní statistické službě.⁶⁷ Počet obyvatel je nejběžněji specifikován podle pohlaví a průměrného věku. Tyto údaje zobrazují tabulky č. 10 – 12 a grafy č. 7 – 9. Jsou zde uvedeny jednak aktuální počty obyvatel tak i vývoj počtu obyvatel v minulých letech. Uvedená data se vždy vztahují k 31. 12. daného roku.

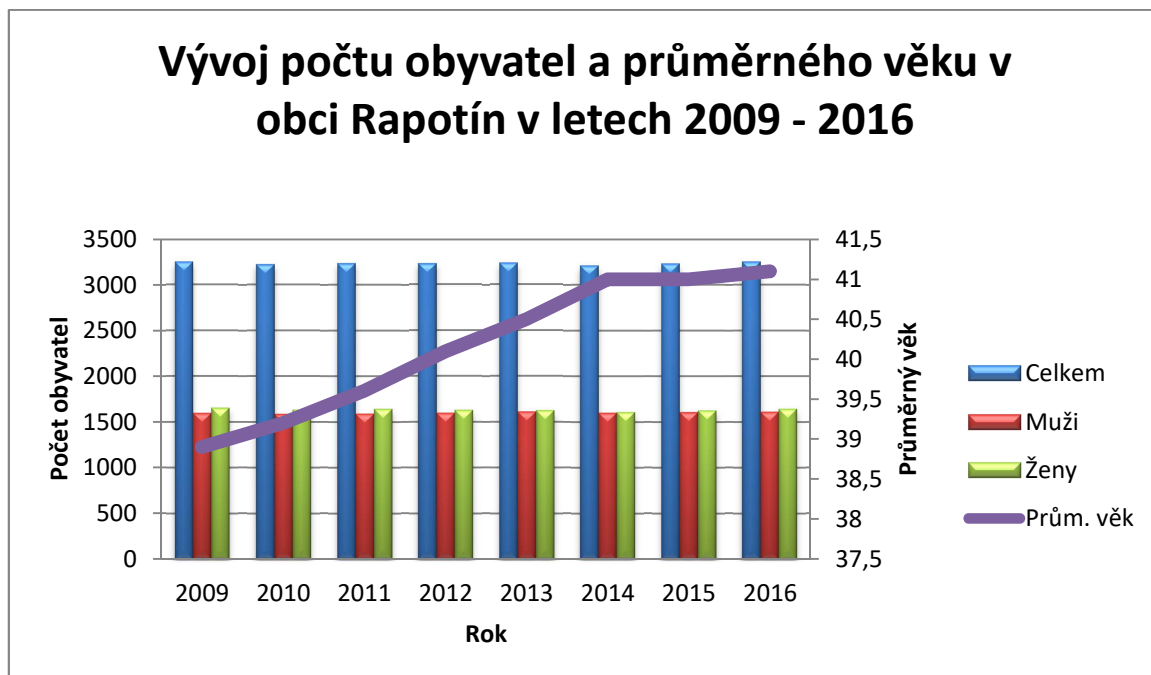
Tabulka č. 10. Počet obyvatel a průměrný věk v obci Rapotín v letech 2009 – 2016

Rok	Celkem	Muži	Ženy	Průměrný věk
2009	3252	1599	1653	38,9
2010	3222	1589	1633	39,2
2011	3236	1592	1644	39,6
2012	3230	1600	1630	40,1
2013	3238	1613	1625	40,5
2014	3213	1603	1610	41
2015	3234	1608	1626	41
2016	3256	1613	1643	41,1

Zdroj: Vlastní zpracování, data čerpána z :www.czso.cz

⁶⁷ Státní statistická služba je činnost, která zahrnuje získávání údajů, vytváření statistických informací o sociálním, ekonomickém, demografickém a ekologickém vývoji České republiky. Zdroj:<http://www.czso.cz>

Graf č. 7. Vývoj počtu obyvatel a průměrného věku v obci Rapotín v letech 2009 - 2016

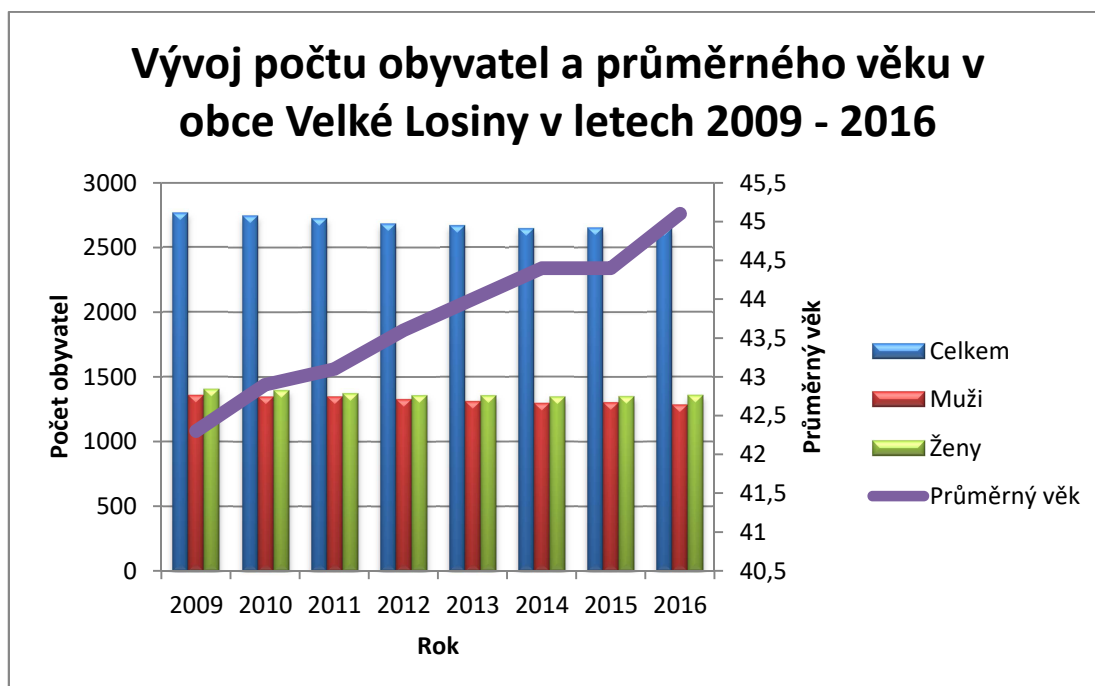
Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z :www.czso.cz

Tabulka č. 11. Počet obyvatel a průměrný věk v obci Velké Losiny v letech 2009 - 2016

Rok	Celkem	Muži	Ženy	Průměrný věk
2009	2765	1359	1406	42,3
2010	2748	1350	1398	42,9
2011	2724	1350	1374	43,1
2012	2686	1328	1358	43,6
2013	2668	1312	1356	44
2014	2643	1297	1346	44,4
2015	2654	1303	1351	44,4
2016	2643	1284	1359	45,1

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z : www. czso.cz

Graf č. 8. Vývoj počtu obyvatel a průměrného věku v obci Velké Losiny v letech 2009 - 2016

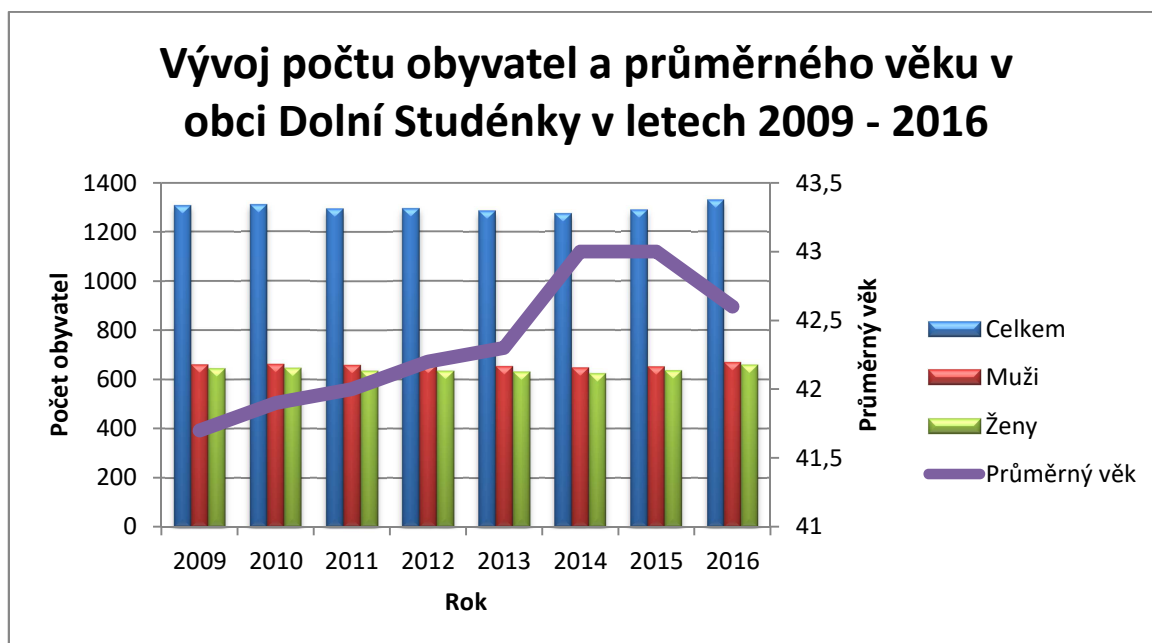
Zdroj: Vlastní ypracování na základě dat z :www.czso.cz

Tabulka č. 12. Počet obyvatel a průměrný věk v obci Dolní Studénky v letech 2009 - 2016

Rok	Celkem	Muži	Ženy	Průměrný věk
2009	1307	661	646	41,7
2010	1310	663	647	41,9
2011	1296	660	636	42
2012	1294	659	635	42,2
2013	1287	654	633	42,3
2014	1273	648	625	43
2015	1288	652	636	43
2016	1330	670	660	42,6

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z :www.czso.cz

Graf č. 9. Vývoj počtu obyvatel a průměrného věku v obci Dolní Studénky v letech 2009 - 2016

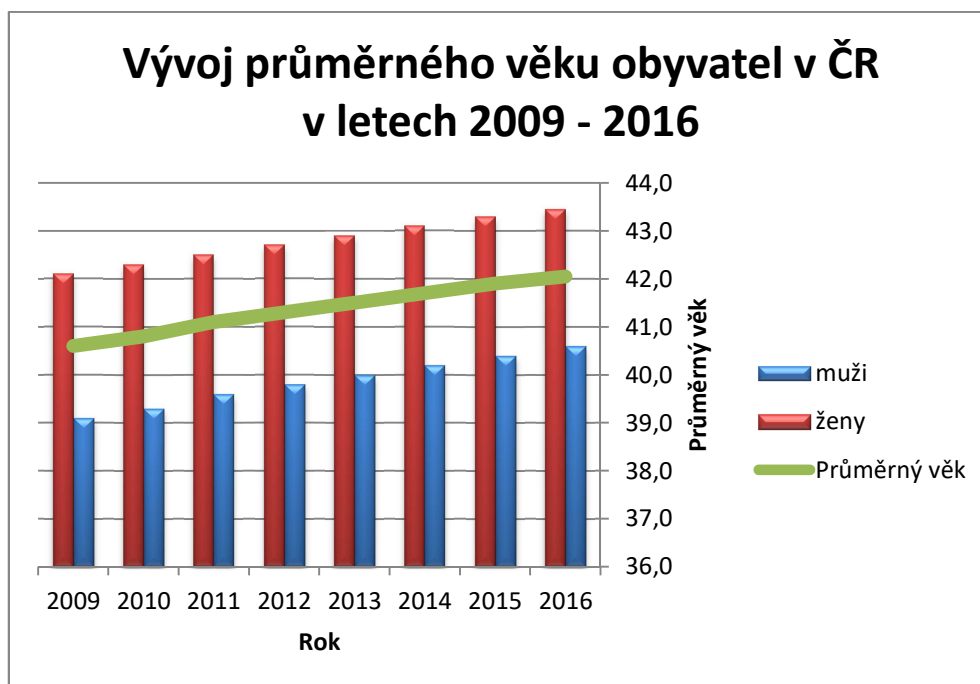

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z :www.czso.cz

Při komparaci dat z výše uvedených tabulek a grafů je patrné, že obec Rapotín je co do velikosti počtu trvale žijících obyvatel největší. V průměru zde žije o 550 obyvatel více než je tomu v obci Velké Losiny. V obci Dolní Studénky žije výrazně méně obyvatel. Ve všech sledovaných obcích je však počet obyvatel poměrně stabilní a nedochází zde k výraznému úbytku či nárůstu obyvatel. V obci Dolní Studénky lze pozorovat pozitivní trend nárůstu obyvatel za poslední sledovaný rok a to o 42 obyvatel. Zajímavé je sledovat průměrný věk obyvatel ve vybraných obcích. Průměrný věk obyvatel v ČR se neustále zvyšuje, nyní je to 42 let.⁶⁸ Tento negativní trend nám znázorňuje graf č. 10. Obec Velké Losiny má ze sledovaných obcí nejstarší populaci a zároveň je i nad průměrem ČR. Její obyvatelé mají v průměru 45, 1 let. V obci Rapotín je průměrný věk stabilizovaný na hranici 41 let, čili je pod celkovým průměrem ČR. V obci Dolní Studénky jako jediné v posledním roce sledování, došlo ke snížení průměrného věku obyvatel avšak i přesto je lehce nad celkovým průměrem ČR. Jestliže srovnáme poměrné zastoupení mužů a žen ve výše zmiňovaných obcích, je patrné že počet žen převyšuje počet mužů. Tento trend je nejvýraznější v obci Velké Losiny kdy v roce 2016 žije v obci o 75 žen více než mužů. Celkově lze konstatovat, že nižší počet mužů v populaci je podmíněn tím, že se muži dožívají nižšího věku než ženy.

⁶⁸ Zdroj:www.czso.cz

Graf č. 10. Vývoj průměrného věku obyvatel v ČR v letech 2009 - 2016

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z :www.czso.cz

6.3. Hospodaření a financování obcí v ČR

V první řadě je třeba připomenout, že hospodaření obcí náleží do jejich samostatné působnosti. To znamená, že je pouze na rozhodnutí jednotlivých zastupitelstev, jak bude rozpočet příslušné samosprávy koncipován a jaké budou priority na daný rok. Jak již bylo zmíněno, mezi hlavní zdroje financování obcí patří příjmy daňové, nedaňové, kapitálové a transfery. Prioritními příjmy v jejich hospodaření jsou však příjmy daňové, kdy stát stanoví obcím podíl na celostátním inkasu u DPH, DPPO, DPFO a daně z hazardu. Jedná se tedy o rozpočtové určení daní, neboli o příjmy ze sdílených daní. Tento systém je stanoven zákonem č. 243/2000 Sb. o rozpočtovém určení daní. Zákon udává postup, jak podíl jednotlivých obcí na výnosu daní každoročně spočítat. Postup zohledňuje především počet obyvatel, velikost katastrálního území a počet dětí mateřských škol a žáků základních škol, které zřizuje obec. Poslední novela tohoto zákona nabývá účinnost 1. ledna 2018. Změny, které novela přináší, znázorňuje tabulka č. 13., kde je patrné navýšení podílu obcí na DPH a tabulka č. 14., kde se mění kritérium koeficientu postupných přechodů a navyšuje se kritérium počtu dětí MŠ a žáků ZŠ.

Tabulka č. 13. Podíl obcí na sdílených daních v minulých letech a poslední novelizace s účinností od 1. 1. 2018

Sazby DPH	5%, 19%	2008–9: 9 %, 19 % 2010– 11: 10 %, 20 %	14 % a 20 %	2013–14: 15 %, 21 % 2015: 10 %,15 %,21 %	10 %, 15 %, 21 %		
Sdílená daň	do r. 2007	2008–2011	2012	2013–2015	2016	2017	od r. 2018
DPH	20,59 %	21,40 %	19,93 %	20,83 %	20,83 %	21,40 %	23,58 %
DPFO (z přiznání)	20,59 %	21,40 %	21,40 %	23,58 %	23,58 %	23,58 %	23,58 %
DPFO (záv. činnost)	20,59 %	21,40 %	21,40 %	22,87 %	23,58 %	23,58 %	23,58 %
DPFO (vybíraná srážkou)	20,59 %	21,40 %	21,40 %	23,58 %	23,58 %	23,58 %	23,58 %
DPPO	20,59 %	21,40 %	21,40 %	23,58 %	23,58 %	23,58 %	23,58 %

Zdroj: www.mfcr.cz

Tabulka č. 14. Rozpočtové určení daní – váhy jednotlivých koeficientů v minulých letech a poslední novelizace s účinností od 1.1 2018

Do roku 2012		Rok 2013–2017		Od roku 2018	
Rozloha katastrálních území (celková rozloha)	3 %	Rozloha katastrálních území (max. 10 ha na obyvatele)	3 %	Rozloha katastrálních území (max. 10 ha na obyvatele)	3 %
Prostý počet obyvatel	3 %	Prostý počet obyvatel	10 %	Prostý počet obyvatel	10 %
Počet obyvatel upravený přepočítacími koeficienty	94 %	Počet obyvatel upravený přepočítacími koeficienty	80 %	Počet obyvatel upravený přepočítacími koeficienty	78 %
Počet dětí MŠ, žáků ZŠ	0 %	Počet dětí MŠ, žáků ZŠ	7 %	Počet dětí MŠ, žáků ZŠ	9 %
Celkem	100 %		100 %		100 %

Zdroj: www.mfcr.cz

Problematika přerozdělování daní zůstává i nadále aktuálním tématem. To je předmětem stálých diskuzí mezi zástupci samospráv, státu a Parlamentu ČR. Kam tedy směřovat rozpočtové určení daní v budoucnosti?

6.4. Analýza hospodaření a rozpočet obce Rapotín

Rozpočet vychází z dlouhodobého výhledu, který je pomocným nástrojem územního samosprávného celku, sloužícím pro střednědobé finanční plánování rozvoje jeho hospodářství.⁶⁹ Vlastní podoba rozpočtového výhledu však není pevně stanovena a praktické naplňování tohoto obsahu jednotlivými samosprávnými celky je velice různorodé. Podle starosty obce Pavla Žerníčka se hospodaření obce Rapotín v dlouhodobějším horizontu vyznačuje jako schodkové.⁷⁰ Nejvyšší navrhovaný schodek byl zaznamenán v roce 2010, kdy rozdíl mezi navrhovanými příjmy a výdaji činil více jak 55 milionů korun. Hlavním důvodem tak vysokého schodku je kompletní rekonstrukce staré budovy základní školy a investice do nového kvalitního vybavení. Zmíněná investice si vyžádala přes 30 milionů korun, kde část byla pokryta úvěrem o výši 25 milionů Kč, a zbytek byl pokryt z vlastních zdrojů.⁷¹ Tento projekt výrazně podpořil podmínky pro primární vzdělávání. Další významnou investiční akcí v tomto roce byla realizace I. etapy projektu “ Brána do Jeseníků“, kde jde o modernizaci nevyužívaného objektu v obci, bývalého kulturního domu. I. etapa tohoto projektu si vyžádala téměř 19 milionů Kč, kdy částka 10 milionů byla opět pokryta úvěrem. Mezi další důležité investice patřila rekonstrukce budovy obecního úřadu (7 milionů Kč) a projektová příprava na výstavbu Centrálního sběrného dvora.(4 miliony Kč) Snad nejvýznamnější rokem v hospodaření obce je rok 2013. V tomto roce obec získala do svého rozpočtu téměř 80 milionů Kč ve formě dotací, což představuje 60,3% příjmů a zároveň vydala přes 75 milionů Kč do komunálních služeb a územního rozvoje, což je 64,1% celkových výdajů. Důvodem těchto výdajů byla již zmiňovaná realizace výstavby a zahájení provozu Centrálního sběrného dvora. Celý projekt byl připravován od roku 2009. Realizace projektu proběhla v letech 2012-2013. Projekt byl spolufinancován Evropskou unií - Fondem soudržnosti a Státním fondem životního prostředí ČR v rámci Operačního programu Životního prostředí. Celkové uznatelné náklady na akci činily 51.432.728 Kč, z toho byl příspěvek z fondu Evropské unie 43.717.819 Kč (85 %), příspěvek SFŽP ČR 2.571.636 Kč (5 %) a příspěvek obce Rapotín 5.143.273 Kč (10 %).⁷² Z pohledu kapitálových výdajů, byl rozpočet na rok 2013 ten nejnáročnější, což je samozřejmě ovlivněno investicemi a

⁶⁹ Zákon č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

⁷⁰ Rozhovor č.1

⁷¹ Tamtéž

⁷² dostupné z:www.rapotin.cz

projekty, které obec realizovala.⁷³ V posledním sledovaném roce 2016 byl rozpočet, poprvé od roku 2013, schválen jako přebytkový a také výsledek hospodaření byl kladný. Navrhovaný rozpočet na další rok je schvalován na konci aktuálního roku a jedná se spíše o odhad příjmů a výdajů dle minulého období. Skutečný rozpočet je vždy vyšší než navrhovaný. Jsou situace kdy, je rozpočet schválen jako schodkový, ale ve skutečnosti je přebytkový.⁷⁴ Přesné údaje o rozpočtu obce Rapotín v letech 2010 – 2016 znázorňuje tabulka č. 15. a graf č. 11. Obec Rapotín vlastnila k 31. 12. 2016 dlouhodobý hmotný majetek v hodnotě přes 665 milionů Kč, z toho nejvíce ve stavbách (asi 601 milionů Kč) a v pozemcích (přes 26 milionů Kč). Hodnota dlouhodobého finančního majetku v tomto roce byla přes 10 milionů Kč.⁷⁵

Tabulka č. 15. Rozpočet obce Rapotín v letech 2010 – 2017(hodnoty uvedeny v Kč)

Rozpočet obce Rapotín		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Schválený rozpočet	Příjmy	57 960 000	53 752 000	55 100 000	111 057 000	53 738 865	55 774 553	55 126 000	66 025 000
	Výdaje	113 504 010	69 254 000	48 423 000	118 007 000	61 965 595	58 037 553	54 974 000	59 003 000
	Saldo								
	rozpočtu	-55 544 010	-15 502 000	6 677 000	-6 950 000	-8 226 730	-2 263 000	152 000	7 022 000
Skutečný rozpočet	Příjmy	74 127 150	65 650 713	84 099 646	129 985 394	68 982 647	72 300 503	75 694 164	x
	Výdaje	92 637 540	38 792 742	82 657 591	117 442 062	65 597 420	60 002 219	64 782 822	x
	Saldo								
	rozpočtu	-18 510 390	23 857 971	1 442 055	12 543 331	3 385 227	12 298 284	10 911 343	x

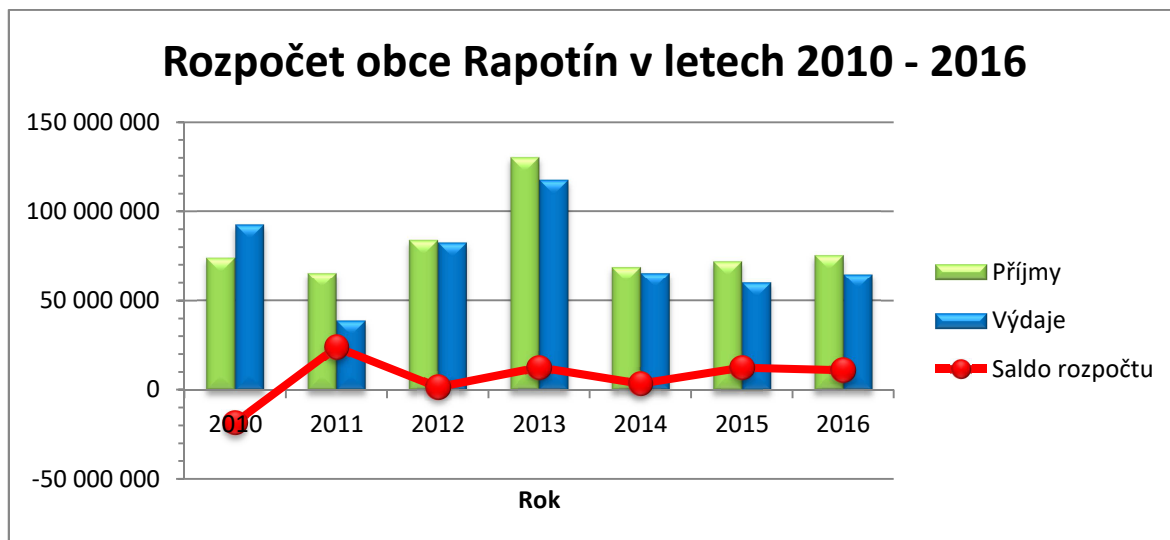
Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat závěrečných účtů obce

⁷³ Rozhovor č. 1

⁷⁴ Rozhovor č. 1.

⁷⁵ dostupné z: www.monitor.statnipokladna.cz

Graf č. 11. Rozpočet obce Rapotín v letech 2010 – 2016(ke dni 31.12 v Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z: www.monitor.statnipokladna.cz

Příjmy

Pro lepší znázornění druhových příjmů obce nám poslouží tabulka č. 16.

Tabulka č. 16. Druhové členění příjmů v obci Rapotín v letech 2010 – 2016(skutečný rozpočet k 31. 12. v Kč)

Druhy příjmů	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Daňové příjmy	46 470 410	44 988 251	43 066 397	50 207 839	50 150 579	51 672 185	56 818 160
Nedaňové příjmy	2 461 550	884 515	1 876 302	1 199 663	1 931 223	1 708 941	1 703 281
Kapitálové příjmy	4 904 180	522 379	940 813	251 319	181 702	1 270 366	27 266
Přijaté transfery							
celkem	20 291 010	16 255 567	38 216 134	78 326 573	16 719 143	17 649 011	17 145 458
* investiční transfery	5 983 480	3 590 248	29 396 447	59 849 114	4 872 161	5 492 107	3 773 053
*neinvestiční transfery	14 307 530	12 665 319	8 819 687	18 477 458	11 846 982	12 156 904	13 372 405

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z: www.monitor.statnipokladna.cz

Z tabulky dále vyplývá, že více jak 61% z celkových příjmů obce, jsou příjmy daňové. Nejvýznamnější položkou daňových příjmů, přes 40%, jsou poplatky za uložení odpadu. Na území obce se totiž nachází skládka komunálního odpadu. Jako náhradu za ekologickou zátěž musí provozovatel platit obci zákonem stanovené poplatky za každou tunu odpadu, což pro obec představuje velmi slušný příjem. Dle Jiřího Navrátila, který je ředitelem skládky a zároveň i zastupitelem obce, je skládka zaplněna asi z poloviny a měla by sloužit do roku 2032.⁷⁶ V roce 2013 se ke skládce navíc připojil centrální sběrný dvůr, který provozuje společnost Suez. Starosta obce otevření centrálního sběrného dvora komentuje:

⁷⁶ Rozhovor č. 1

„Díky realizaci tohoto projektu dochází ke zkvalitnění nakládání s odpady a navýšení kapacity jejich zpracování či třídění o 9061 tun za rok.“ Daňové příjmy v průběhu sledovaných let postupně narůstaly a v roce 2016 tvořily již 75% z celkových příjmů. S výjimkou roku 2013, kdy nepřesáhly hranici 40% a to z důvodu již zmiňovaných dotací, kdy jejich výše přesáhla 60% z celkových příjmů. Další významnou položkou v celkových příjmech obce jsou přijaté transfery, v průměru přes 32%. Ovšem v letech 2012 – 2013 lze vidět prudký nárůst v položce investičních transferů, které jsou spojeny s investičními akcemi obce. V roce 2012 výši transferu ovlivnila dotace na vybudování Komunikačního a koordinačního centra (KKC), které vzniklo z bývalého kulturního domu. Centrum obec vybuodovala za 35 milionů Kč, z toho zhruba 24 milionů tvoří dotace z ROP Střední Morava.⁷⁷ Starosta obce Pavel Žerníček vidí budoucnost nového centra velmi slibně. „Podobné zázemí v obci chybělo. V centru se budou konat různé kulturní a společenské akce a díky tomu se v obci obnoví spolkový život. V prostorách centra vznikne i turistické informační centrum, které bude velkým přínosem pro cestovní ruch. Infocentrum bude sloužit jako brána do Jeseníků.“ V roce 2013 byla výše transferu ovlivněna již zmiňovanou výstavbou centrálního sběrného dvora. V případě přijatých transferů převažují transfery od veřejných rozpočtů ústřední úrovně, nad transfery z veřejných rozpočtů územní úrovně.⁷⁸ Nedaňové příjmy tvoří pouhé 2% z celkových příjmů, mimo roku 2010 kdy nedaňové příjmy přesáhly hranici 3%. Z rozhovoru s místostarostou obce Bohuslavem Hudcem ml. vyplynulo, že se jedná především o příjmy z pronájmu majetku a poskytování služeb. Obec má ve svém majetku rozsáhlé bytové hospodářství.⁷⁹ Kapitálové příjmy jsou jen zlomkem rozpočtu, v průměru jde jen o 1,5%. Nejvyšší hodnotu v rámci sledovaného období, dosáhly kapitálové příjmy v roce 2010 a to přes 6%. Starosta obce zmínil, že to bylo z důvodu většího odprodeje nemovitostí a přilehlých pozemků a také prodejem vyřazeného školního zařízení obci Sobotín. K příjmům obce patří i místní poplatky. Ty však hrají zanedbatelnou roli v rozpočtu obce. V obci jsou zavedeny následující místní poplatky:

- Poplatek za svoz komunálního odpadu
- Poplatek za psy

⁷⁷ Dostupné z: www.rapotin.cz

⁷⁸ Dostupné z: www.monitor.státnipokladna.cz

⁷⁹ Rozhovor č. 1

- Poplatek za nájem obecního pozemku
- Poplatek za užívání veřejného prostranství
- Poplatek za lázeňský nebo rekreační pobyt
- Poplatek za ubytovací kapacity⁸⁰

Poplatky v obci jsou udržovány na nižší úrovni s porovnáním s okolními obcemi. Podle sdělení dlouholetého zastupitele obce Bohuslava Hudce, zastupitelstvo neuvažuje o jejich zvýšení, a to hned ze dvou důvodů. *“Jednak nechceme občany ještě více daňově zatěžovat, a také chceme vyjít lidem vstříc a udržet poplatky na co nejnižší úrovni.”* Obec poplatky dále rozlišuje podle věkové kategorie na děti, studenty, seniory a osoby se zdravotním postižením. U majetkové daně je koeficient nastaven, tak jak udává zákon č.338/1992 Sb. o dani z nemovitých věcí. Ani zde zastupitelé neuvažují o zvýšení koeficientu. Tím sice přicházejí o jedinou možnost jak navýšit příjmy, ale zase tímto krokem mohou přilákat do obce více obyvatel, hlavně mladé rodiny s dětmi.

Výdaje

Ve sledovaných letech obec výrazně investovala do jejího rozvoje, ať už jde o koupi, rekonstrukci či výstavbu objektů. To je hlavní důvod proč kapitálové výdaje činily téměř 60% celkových výdajů obce v daném období. Starosta obce to komentoval slovy: *“Tyto rozsáhlé investice mají společný cíl. Vedou ke zvelebování obce, ke zkvalitnění životní úrovně a zabezpečování statků pro obyvatele obce. Zabezpečování veřejných a lokálních statků v obci je díky těmto investicím nadstandartní”*. Důkazem toho je II. místo v krajském kole v soutěži Vesnice Roku 2013 a získání modré stuhy za společenský život v roce 2017. V tabulce č. 17 lze vidět, jak různorodé sumy se ve sledovaném období vyskytují. Zatímco v roce 2011 jsou kapitálové výdaje pouze 15,5 mil. Kč, v roce 2013 jsou výdaje více jak šesti násobné, přesahující sumu 90 mil. Kč, což je skoro 80% veškerých výdajů obce. Téměř 70 mil. Kč šlo v tomto roce do komunálních služeb a územního rozvoje a dalších 20 mil. Kč do pozemních komunikací.⁸¹ V roce 2010 se kapitálové výdaje rovnaly 59 mil. Kč, z toho polovina výdajů se investovalo na vzdělávání a školské služby, kdy většina investic šla do rekonstrukce staré budovy základní školy a nákupu nového vybavení. Obec tedy značně investuje do pořizování dlouhodobého

⁸⁰ Dostupné z: www.rapotin.cz

⁸¹ Dostupné z: www.monitor.statnipokladna.cz

hmotného majetku. Kapitálové investice směřují zejména do komunálních služeb, vzdělávání, pozemních komunikací a územního rozvoje. V sledovaném období je 20% z celkových kapitálových výdajů investováno právě do pozemních komunikací. Jde především o budování smíšené cyklostezky od města Šumperk až po horní konec obce Rapotín. Celý projekt je rozdělen do tří fází, momentálně je dokončena II. fáze a na III. fázi je připravena projektová dokumentace.⁸²

Tabulka č. 17. Druhové členění výdajů v obci Rapotín v letech 2010-2016 (skutečný rozpočet k 31.12 v Kč)

Druhy výdajů	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Běžné výdaje	33 134 700	23 243 648	29 066 087	24 181 643	27 226 396	29 222 912	28 803 460
Kapitálové výdaje	59 502 840	15 549 094	53 591 504	93 260 419	38 371 024	30 779 307	35 979 361

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z: www.monitor.statnipokladna.cz

Rok 2016 byl významný pro místní fotbalový klub. Obec ze svého rozpočtu investovala téměř 10 mil. Kč do výstavby nových šaten a jejího vybavení. Starosta i místostarosta obce jsou vášniví fanoušci fotbalu a novou stavbu okomentovali slovy: *“ Naši obec se nám podařilo obohatit o nové sportovní zázemí, které nám závidí leckteré obce i města. Původní zázemí neodpovídalo moderním potřebám a bylo spíše pro ostudu. Rapotín si nové zázemí jistě zaslouží. “* Běžné výdaje obce se ve sledovaném období pohybují okolo 40% z celkových výdajů. Nejvyšší částka je zaznamenána v roce 2010, kdy nejvyšší položkou byly neinvestiční nákupy a související výdaje, jako jsou nákupy služeb a materiálů, a dále neinvestiční transfery veřejnoprávním subjektům. Významnou částí výdajů je i položka na činnost místní samosprávy, která činí v průměru 30% z celkových běžných výdajů. Obec dále dbá i o celkový vzhled obce a investuje okolo 20% z celkových kapitálových výdajů do péče o veřejnou zeleň.

Zadluženost obce

Pro zjištění zadluženosti se používají dva základní ukazatele: podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům a celková likvidita. První ukazatel vyjadřuje poměr zadlužení k celkovému majetku obce. Celková likvidita pak stanovuje poměr, kterým je obec schopna krýt své krátkodobé závazky. V roce 2016 byl v obci Rapotín podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům 9,12% a celková likvidita 7,12%. To znamená, že poměr zadlužení k celkovému majetku obce je 9,12% a krátkodobé likvidní prostředky kryjí krátkodobé

⁸² Rozhovor č.1.

závazky 7,12 krát. Celková zadluženost obce v tomto roce činila 27,7 mil. Kč.⁸³

V posledních třech letech se obci daří dlouhodobé závazky snižovat. Ještě v roce 2014 činily dlouhodobé závazky 103 mil. Kč., v roce 2016 se je podařilo snížit o 19 mil. Kč., tedy na celkovou hodnotu 84 mil. Kč. Ve struktuře dluhu obce mají dlouhodobě největší váhu úvěry. Starosta obce připouští fakt, že obec je zadlužená. Nicméně obci se daří celkovou zadluženost každým rokem snižovat. Ještě v roce 2010 byla celková zadluženost obce na hodnotě 84 mil. Kč a během sedmi let se obci podařilo částku snížit až na 27,7 mil. Kč.⁸⁴ Starosta obce to hodnotí slovy“ *Dluh obce nelze hodnotit jen negativně. Bez úvěrů by obec nemohla financovat svůj rozvoj. Úvěry, které obec přijala, jsou směřovány zejména do výstavby a rekonstrukce technické infrastruktury, rekonstrukci školských a mimo školských zařízení a ostatních zařízení občanské vybavenosti.*“

Dotace

Obec Rapotín je velmi aktivní v žádostech o dotace. Snad nejvíce obec žádala o dotace z OP Životní prostředí a nutno podotknout, že i velice úspěšně. V roce 2013 získala obec do svého rozpočtu přes 60 mil. Kč. Více jak 43 mil. Kč bylo financováno Fondem soudržnosti a 3 mil. Kč ze státního fondu životního prostředí. Díky této dotaci si obec mohla dovolit vybudovat centrální sběrný dvůr.⁸⁵ Obec dále čerpá dotace i z národních fondů a z kraje. V roce 2012 obec získala dotaci od státního fondu dopravní infrastruktury na vybudování a údržbu I. fáze smíšené cyklostezky v celkové výši 6,7 mil. Kč. Stezka nyní zajišťuje bezpečné spojení města Šumperk s obcí Rapotín, kterou hojně využívají chodci, cyklisti a in line bruslaři.⁸⁶ Obec byla úspěšná i v žádosti o dotaci na investiční akci "Regenerace panelového sídliště u skláren“, kdy získala dotaci ve výši 4 mil. Kč. od ministerstva pro místní rozvoj. Obec dále získala dotace ze Státního fondu životního prostředí na velmi důležitý projekt s oficiálním názvem“ *Přírodě blízká protipovodňová opatření na řece Desné.*“ A jak vidí čerpání dotací z EU sám starosta obce?“ *Dotace jsou zaměřeny především na regionální rozvoj a pro jejich získání musíte splnit určité podmínky. Dotace mají účelovou podobu, to znamená, že je musíte použít na konkrétní účely a nelze je použít na to, co právě potřebujete. V tom vidím jejich obrovskou*

⁸³ Rozhovor č. 1., MONITOR: dostupné z: monitor.statnipokladna.cz

⁸⁴ Tamtéž

⁸⁵ Rozhovor č.1.

⁸⁶ Tamtéž

nevýhodu.“ V současnosti se vyhláší dotace na to co obce až tak moc nepotřebují. Na vině jsou především příslušné orgány členských států, kdy právě ony tyto projekty posuzují a vybírají.

Spolupráce s jinými obcemi

Obec Rapotín je členem Svazku obcí údolí Desné, které má své sídlo právě na obecním úřadě v Rapotíně a předsedou svazku je rapotínský starosta Pavel Žerníček. Předmětem hlavní činnosti svazku je především zabezpečení dopravní obslužnosti pro region svazku, zkvalitňování sociálních podmínek, plnění úkolů v oblasti školství, podpora činnosti a spolupráce s vytvořenými akčními skupinami a občanskými sdruženími v regionu svazku a životní prostředí a protipovodňová opatření. Právě protipovodňová opatření jsou vzornou ukázkou spolupráce mezi obcemi. Obec Rapotín ve spolupráci s obcí Vikýřovice, s obcí Petrov nad Desnou a Povodím Moravy připravili společně projekt přírodě blízkých protipovodňových opatření na řece Desné. Projekt byl připraven v souladu s koncepcí protipovodňové ochrany na řece Desné, kterou zajistilo Povodí Moravy společně se Svazkem obcí údolí Desné. Protipovodňová ochrana obcí bude spočívat ve vybudování odlehčovacích revitalizovaných ramen s biotopy, ochranných hrází a zídek, a rozšíření koryta Desné.“ *Spolupráce mezi obcemi a správcem toku je při realizaci ochrany před velkou vodou z Desné zcela zásadní, a to především kvůli přírodním podmínkám. Starostové obcí vyjádřili radost, že se podařilo takto složitou ochranu území dotáhnout k realizaci. Jsem přesvědčen, že občané sami ocení pozitivní přínos tohoto opatření,*“ dodává starosta obce Rapotín Pavel Žerníček. Obec Rapotín je nositelem projektu a státní podnik Povodí Moravy, obec Vikýřovice a obec Petrov nad Desnou v projektu figurují jako partneři. Obec Rapotín je dále členem Místní akční skupiny (MAS) Šumperský venkov, která si klade za cíl spojovat lidi, obce, firmy a neziskové organizace. Spolek byl založen v roce 2006 a tvoří ji celkem 16 obcí s více než 26 tisíci obyvateli. Občané z těchto obcí mohou prostřednictvím místní akční skupiny žádat o finanční prostředky na své projekty. Na co přidělené peníze půjdou, tak mohou ovlivňovat přímo místní občané.⁸⁷ Obec Rapotín rozvíjí i přeshraniční spolupráci. Konkrétně s polskou obcí Paszowice. Společně zahájili projekt s názvem Česko-Polská mozaika. Jedná se o projekt zaměřený na podporu kulturních, společenských a sportovních aktivit, s cílem podpory a rozvoje

⁸⁷ <http://www.sumperskyvenkov.cz/mas-sumpersky-venkov/>

vzájemné spolupráce, sdílení praktických zkušeností a rozvoje vzájemné participace obyvatel ze dvou stran vzájemné česko-polské hranice. Tento projekt získal podporu z Operačního programu přeshraniční spolupráce České a Polské republiky z Fondů mikroprojektů Euroregionu Glacensis.⁸⁸ Cílem tohoto projektu je posílit a udržet místní tradice, vytvořit nové inovativní volnočasové aktivity, oživit kulturní život obou obcí a zároveň tím prohloubit započaté partnerství obou obcí.⁸⁹ Rapotín je dále členem Svazu měst a obcí České republiky. Toto členství má nesporně své výhody, kdy členové mají možnost se zapojit do vytváření legislativy a politik v rámci ČR, a tím ovlivnit právní prostředí pro fungování obce.⁹⁰

Realizované projekty

Ve sledovaném období obec Rapotín realizovala mnoho úspěšných projektů. V roce 2014 se slavnostně otevřela nová budova radnice. Náklady na výstavbu včetně zpevněných ploch dosáhly částky 26 353 330 Kč včetně DPH, která byla financována pouze z obecního rozpočtu. *„Dlouhá dvě desetiletí zastupitelé v Rapotíně zvažovali, zda opraví svůj obecní úřad, nebo raději rovnou postaví nový. Teprve v období 2010 až 2014 rozhodlo tehdejší zastupitelstvo, že se postaví nový úřad, napojený na dnešní KKC – Komunikační a koordinační centrum,“* připomněl starosta Pavel Žerníček. *„Podařilo se nám dosáhnout na dotace na výpočetní techniku v hodnotě 1,2 milionů korun. Výhodou komplexu je také to, že zasedací místnost KKC bude nadále sloužit jako důstojná síň pro veřejná jednání obce a pro vítání občánků Rapotína,“* dále uvedl Žerníček. Dalším projektem, na který může být obec pyšná je výstavba a zprovoznění rozhledny Bukovka. Stavbu tvoří dvaadvacet metrů vysoká dřevěná konstrukce spojená ocelovými prvky. Její spodní část slouží zároveň jako útulna. Veškeré náklady zhruba 7.5 mil. Kč, hradila obec ze svého rozpočtu. Turisté se k rozhledně dostanou po nově vybudované naučné stezce, o které starosta obce prohlásil: *„Naučná stezka Bukovka přispěla ke zvýšení cestovního ruchu v naší obci i celého regionu údolí Desné. Lidé si totiž obvykle více váží území, o kterém něco vědí.“* Vybudování Naučné stezky Bukovka zvýšilo atraktivitu celého území. Na tento projekt byla v roce 2016 získána dotace ve výši 300 000,-Kč z rozpočtu Olomouckého kraje z programu

⁸⁸ <http://www.rapotin.cz/partnerske-obce/nase-spolecne-projekty/cesko-polska-mozaika/>

⁸⁹ Rozhovor č.1.

⁹⁰ Tamtéž

Podpora cestovního ruchu v turistických regionech Jeseníky a Střední Morava.⁹¹ Nelze opomenout i rekonstrukci hřbitova, která si vyžádala částku zhruba 5 mil. Kč. „*Snahou vedení obce Rapotín bylo získat na tuto rekonstrukci dotaci. Nebyli jsme úspěšní a rozhodli jsme se tedy řešit opravu z vlastních prostředků. Protože je hřbitov využíván obcemi Petrov nad Desnou, Rapotín a Vikýřovice, požádali jsme tyto obce o podporu ve financování*“, okomentoval financování projektu starosta obce. Po téměř roční rozsáhlé rekonstrukci, veřejnost tento projekt přijala s nadšením. Je zde patrný výrazný posun ve hřbitovní kultuře.⁹²

Celkové hodnocení hospodaření obce Rapotín

Hlavní účetní obce Jitka Hlošková, hodnotí financování obce jako dostatečné. Obec má dostatek financí na její chod a také na rozvoj obce, který vykazuje pozitivní trend. Celkově je na to obec ekonomicky dobře, a to i přes to, že v minulých letech bylo schvalování rozpočtu jako schodkové. I když obec mnoho významných projektů již realizovala, má stále do čeho investovat. Předpřipravených investičních akcí má dalších osm. Obec by ráda realizovala rekonstrukci bytového domu na sídlišti. Ten je v devastovaném stavu a v současné době je neobydlený. Po celkové rekonstrukci vnitřních a vnějších prostor domu v něm vznikne 27 malometrážních bytů. V dalším roce má obec v úmyslu opravit fasádu kostela Nanebevzetí Panny Marie, který je národní kulturní památkou a zároveň i výraznou dominantou obce. Obec v současné době splácí 12 poskytnutých úvěrů na rekonstrukce a výstavbu nových bytových jednotek formou nástavby deseti obecních bytů. V roce 2016 byly uhrazeny splátky ve výši 5 981 810 Kč. Celkový zůstatek poskytnutých úvěrů k 31. 12. 2016 činil 27 765 569 Kč.⁹³

⁹¹ Rozhovor č.1.

⁹² Tamtéž

⁹³ Dostupné z: <http://www.rapotin.cz/obec-obecni-urad/dokumenty-obce/zaverecne-ucty/>

6.5. Analýza hospodaření a rozpočet obce Velké Losiny

Důležitým zdrojem informací a dat o hospodaření obce byl informační portál Ministerstva financí ČR – MONITOR, dále pak rozhovor s představitelkou obce se starostkou Janou Starou či veřejně dostupné dokumenty jako například rozpočtová opatření a závěrečné účty obce. Nejdůležitější krátkodobý plánovací dokument, podle kterého obec hospodaří, je rozpočet. Rozpočet obce musí splňovat základní rozpočtové zásady: každoroční sestavování a schvalování, reálnost a pravdivost, účelovost, úplnost a jednotnost rozpočtu, dlouhodobou vyrovnanost, publicitu. Rozpočet může být chápán z hlediska účetního jako bilance příjmů a výdajů, která podává informaci o vyrovnanosti, případně schodku či přebytku rozpočtu. Sestavuje se na jeden rok. Rozpočtový rok je shodný s rokem kalendářním. Při sestavování rozpočtu se vychází z rozpočtového výhledu.⁹⁴ Starostka obce uvádí, že rozpočet obec Velké Losiny byl schvalován vždy jako schodkový. Jen takový rozpočet totiž dává obci více možností investovat. *“Každé zastupitelstvo by mělo usilovat o dobrou kvalitu života obyvatel v obci cestou jejího rozvoje. Taková snaha se samozřejmě projevuje v příjmech, výdajích a často také v zadlužení.”*, okomentovala starostka. Schodek hospodaření se uhrazuje z finančních prostředků z minulých let nebo se kryje z návratných zdrojů splatných z rozpočtu v následujících letech.⁹⁵ Pro lepší přehled rozpočtů obce poslouží tabulka č. 18. a graf č. 12.

Tabulka č. 18. Rozpočet obce Velké Losiny v letech 2010 – 2017 (hodnoty uvedeny v Kč)

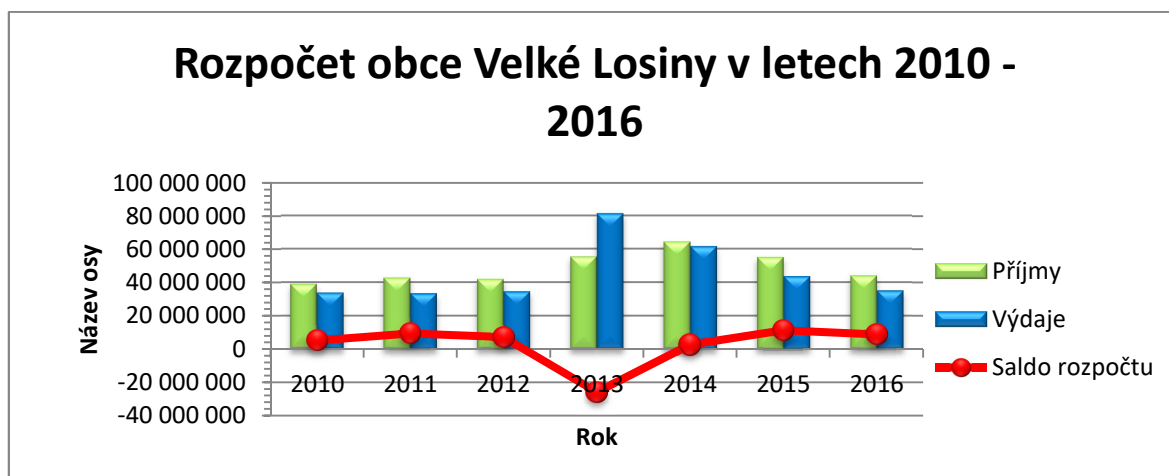
Rozpočet obce Velké Losiny		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Schválený rozpočet	Příjmy	30 700 000	32 700 000	31 484 000	35 863 000	34 013 000	47 260 000	36 100 000	38 200 000
	Výdaje	31 000 000	36 140 000	45 222 000	49 513 000	42 123 000	50 260 000	46 300 000	55 400 000
	Saldo rozpočtu	-300 000	-3 440 000	-13 738 000	-13 650 000	-8 110 000	-3 000 000	-10 200 000	-17 200 000
Skutečný rozpočet	Příjmy	39 084 990	42 744 193	41 944 046	55 463 481	64 287 405	55 088 045	44 135 699	x
	Výdaje	33 874 270	33 440 782	34 686 283	81 254 763	61 671 738	43 799 898	35 346 559	x
	Saldo rozpočtu	5 210 720	9 303 411	7 257 763	-25 791 281	2 615 667	11 288 147	8 789 141	x

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ze závěrečných účtů obce

⁹⁴ Rozhovor č.2

⁹⁵ § 4 zákona č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

Graf č. 12. Rozpočet obce v letech 2010 – 2016 (ke dni 31. 12. v Kč)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z: www.monitor-statnipokladna.cz

V dlouhodobém horizontu se hospodaření obce projevuje stabilní výší příjmů a výdajů. Až na rok 2015 a 2017, kdy celkový objem výdajů výrazně vzrostl. A to především díky investičním akcím obce. Ve sledovaném období skončil rozpočet obce jako schodkový pouze jedenkrát, kdy překročil hodnotu 25 mil. Kč. Starostka to okomentovala tím, že v tomto roce 2013, obec ze svého rozpočtu značně investovala do opravy a rekonstrukce MŠ a zateplení základní školy. Nemalá částka šla i do oprav pozemních komunikací.⁹⁶ I tuto investici obec zvládla bez získání dotace. V ostatních sledovaných letech byl rozpočet vždy přebytkový. Nejvyšší přebytek rozpočtu byl v roce 2015. Přebytek vznikl především úsporou v kapitálových výdajích, které bylo dosaženo díky získání dotací na investiční akce a také vytvořenou rezervou z minulých let.⁹⁷ Výsledky hospodaření obce ve sledovaném období vykazují vždy kladnou hodnotu. Obec Velké Losiny k 31. 12. 2016 vlastnilo dlouhodobý majetek v hodnotě asi 338 mil. Kč. Přibližně 280 mil. Kč z tohoto majetku tvoří stavby a zhruba 30 mil. Kč pozemky. Dlouhodobý finanční majetek dosáhl na částku 13 mil. Kč.⁹⁸

⁹⁶ Rozhovor č.2

⁹⁷ Tamtéž

⁹⁸ Dostupné z : www.monitor-statnipokladna.cz

Příjmy

Nejdůležitějším příjmem obce jsou příjmy daňové. Tabulka č. 19. ukazuje, že daňové příjmy tvoří zhruba 60% celkových příjmů obce a každým rokem postupně narůstají.

V průběhu sedmi let se daňové příjmy obce zvedli o 12 mil. Kč.

Tabulka č. 19. Druhové členění příjmů v obci Velké Losiny v letech 2010-2016 (skutečný rozpočet v Kč k 31.12.)

Druhy příjmů	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Daňové příjmy	23 356 750	22 696 424	24 100 248	29 490 603	30 999 174	32 188 133	35 638 525
Nedaňové příjmy	7 403 240	8 455 427	7 583 309	5 894 668	5 689 991	5 909 586	6 281 413
Kapitálové příjmy	3 990 830	7 739 040	1 916 910	2 633 446	65 386	127 500	11 000
Přijaté transfery							
celkem	4 334 170	3 853 302	8 343 579	17 444 765	27 532 854	16 862 826	2 204 762
* investiční transfery	1 667 800	0	5 135 132	13 600 229	25 468 468	14 314 740	74 205
* neinvestiční transfery	2 666 370	3 853 302	3 208 447	3 844 536	2 064 386	2 548 086	2 130 557

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z: monitor.statnipokladna.cz

Mezi nejvýznamnější daňové příjmy patří tradičně daně z příjmů a daně ze zboží a služeb. Nedaňové příjmy obce tvoří zhruba 14% celkových příjmů obce. Jejich výše je ve sledovaném období poměrně stabilní až na rok 2011, kdy přesáhla částku 8 mil. Kč. Největším nedaňovým příjmem obce jsou příjmy z vlastní činnosti a z poskytování služeb. Obec je ve službách pro obyvatelstvo velmi aktivní. Obyvatelům i návštěvníkům je mimo jiné k dispozici lékárna, knihovna, kino, pošta, informační centrum, lékařský dům a samozřejmě tradiční lázeňské služby.⁹⁹ Kapitálové příjmy obce nehrají až tak výraznou roli. V celkových příjmech tvoří okolo 5%. V roce 2011 obec prodala větší část dlouhodobého majetku a tím kapitálové příjmy postupně klesaly. V posledním sledovaném roce klesly na hodnotu 11 000 Kč. Další významnou položkou v příjmech obce jsou přijaté transfery, které tvoří asi 21 % celkových příjmů obce. Absolutně nejvíce v položce přijatých transferů obec zaznamenala v roce 2014, kdy hodnota přesáhla částku 27 mil. Kč. Obec získala dotace ze státního rozpočtu ve výši 12 mil. Kč a také dotaci z regionální rady ROP Střední Morava ve výši téměř 13 mil. Kč. Dotace byla použita na výstavbu víceúčelové haly zvané Areál zdraví a na relaxační a sportovní zónu v jejím okolí. Podle bývalého starosty Norberta Pfeffera v obci, ve které sídlí známé lázně, podobný areál chyběl. „Obyvatelé Velkých Losin a okolních obcí měli k dispozici pouze školní tělocvičnu, která byla stále obsazená. Nová hala má kapacitu 400 míst k sezení, která podle starosty stačí na

⁹⁹ Rozhovor č.2.

pořádání koncertů, plesů i tanečních zábav. Hrací plocha má rozlohu 707 m² a lze na ní hrát například volejbal, tenis, nohejbal, stolní tenis či badminton“. Dále podotkl, že díky nové hale bude moci být obnovena tradice, kdy se do Velkých Losin sjížděli lidé z širokého okolí na vyhlášené plesy a karnevaly. Součástí nového areálu je relaxační zóna s parkem, restaurace a dětské hřiště. V obci jsou zavedeny místní poplatky, které jsou podle starostky nastaveny na nejnižší možné úrovni. Jedná se o poplatky:

- Poplatek ze psů
- Poplatek z ubytovací kapacity
- Poplatek za lázeňský nebo rekreační pobyt
- Poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálního odpadu
- Odvod z výherních hracích přístrojů
- Odvod z loterií a podobných her kromě z výherních hracích automatů
- Poplatek za užívání veřejného prostranství
- Odvody za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu

Poplatky za sběr komunálního odpadu přináší do obecního rozpočtu v průměru 1,3 mil. Kč ročně. Významný je i poplatek za lázeňský a rekreační pobyt, který každým rokem přinese do rozpočtu přes 1 mil. Kč. O navýšení nebo zavedení dalších místních poplatků, zastupitelé obce zatím neuvažují.¹⁰⁰ Mezi svěřené daně obce, patří dan z nemovitostí. Od roku 2009 mají obce pravomoci u této daně stanovit základ daně pomocí místního koeficientu. Starostka obce udává, že tyto změny lze chápat jako zvýšenou daňovou pravomoc obcí a možnost jak ovlivnit jejich finanční soběstačnost. Avšak ani v této záležitosti zastupitelé neuvažují o jejich navýšení. Koeficient je stanoven na nejnižší úrovni. Majetková daň ročně dodá do obecního rozpočtu v okolo 1,8 mil Kč.¹⁰¹

¹⁰⁰ Rozhovor č.2

¹⁰¹ Tamtéž

Výdaje

Tabulka č. 20 nám znázorňuje druhové členění výdajů obce. Běžné výdaje obce jsou ve sledovaných letech stabilní, bez výrazných výkyvů. V roce 2016 se dostaly na hodnotu 30 mil. Kč.

Tabulka č. 20 Druhové členění výdajů obce Velké Losiny v letech 2010-2016(skutečný rozpočet v Kč k 31.12.)

Druhy výdajů	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Běžné výdaje	29 229 970	28 480 267	29 328 448	29 628 801	26 911 568	28 108 530	30 518 686
Kapitálové výdaje	4 644 300	4 960 515	5 357 835	51 625 962	34 760 170	15 691 369	4 827 873

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z: monitoring.statnipokladna.cz

Běžné výdaje tvoří skoro 70% celkových výdajů obce. Významnou položkou běžných výdajů jsou v obci výdaje na platy a související výdaje. V průměru jde na platy 8 mil. Kč ročně. Největší položku, téměř 20 mil. Kč tvoří služby pro obyvatelstvo. Patří sem nákup ostatních služeb, materiálu a energie. Neinvestiční nákupy a související výdaje činily v roce 2016 15 mil. Kč, což představuje 50% běžných výdajů. „Obec provozuje základní školu, dvě mateřské školy, knihovnu, kino, má rozsáhlou veřejnou zeleň a také vlastní hřbitov. To vše je nutné pravidelně udržovat a dle potřeby obnovovat,“ okomentovala výdaje starostka obce. Mateřská a základní škola prošla v roce 2013 kompletní rekonstrukcí, bylo nakoupeno nové vybavení. Nemalé částky z rozpočtu plynou do komunálních služeb a územního rozvoje. Obec značně investovala do oprav chodníků, veřejného osvětlení a pozemních komunikací. Obec má ve svém vlastnictví kanalizaci o celkové délce 24 km, na kterou je napojeno zhruba 2 300 obyvatel obce. K tomu vlastní i čističku odpadních vod, kterou provozuje firma SmVaK.¹⁰² Mechanicko-biologická čistírna odpadních vod ve Velkých Losinách prošla v uplynulých letech rekonstrukcí, která spočívala v opravě budov, modernizaci a rozšíření technologického vybavení čistírny. Po modernizaci je její přepočtená kapacita 4 000 uživatelů. Investiční akce je financována z OP Životní prostředí. Starostka obce k tomu dodala: „Rekonstrukcí čistírny odpadních vod bude zajištěna vyšší životní úroveň občanů obce, a díky tomu se zvýší i kvalita povrchových vod, bude sníženo znečištění z komunálních zdrojů v obci. Moderní a plně funkční čistírna odpadních vod patří k základním podmínkám občanské vybavenosti.“ Dále v roce 2013 obec značně investovala do pořízení dlouhodobého majetku a to celkem 51

¹⁰² Společnost Severomoravské vodovody a kanalizace (SmVaK) zvítězila v koncesním řízení a bude od 1. ledna 2016 po dobu deseti let provozovat splaškovou kanalizaci pro veřejnou potřebu a čistírnu odpadních vod v obci Velké Losiny a místních částech Maršíkov a Bukovice.

mil. Kč. V tomto roce tvořil podíl kapitálových výdajů na celkových výdajích přes 63%. Na pokrytí výdajů si obec vzala dlouhodobý úvěr ve výši 30,5 mil. Kč¹⁰³

Zadluženost obce

Hodnocení zadluženosti bývá standardní součástí hodnocení finanční kondice obce. Starostka obce Jana Stará připouští, že obec je zadlužená. „*Zadlužování obce primárně souvisí s její potřebou financovat rozvojové investice, tedy kapitálové výdaje.*“ Hodnota zadluženosti obce v roce 2016 činila 24,1 mil. Kč. Ukazatel podílu cizích zdrojů na celkových aktivech představoval 5,79 % a ukazatel celkové likvidity se rovnal hodnotě 3,99. V roce 2011 však poklesl ukazatel celkové likvidity na hodnou 0,88.¹⁰⁴ Nízký poměr oběžných aktiv ke krátkodobým závazkům naznačuje, že obec není schopna splatit své krátkodobé závazky a to znamená, že se obec dostává do platební neschopnosti, protože není schopna pokrýt své krátkodobé závazky z oběžných aktiv (je nelikvidní, insolventní). Aby obec snížila míru zadluženosti, musela obec dle starostky, tento problém řešit prodejem dlouhodobého majetku v celkové hodnotě přes 7 mil. Kč. Tato situace se naštěstí již neopakovala a obec je od té doby schopna ustát své závazky.¹⁰⁵

Dotace

Obec pravidelně žádá a je úspěšná v žádostech o dotace. Nejvýznamnější dotaci obec získala v roce 2014, kterou vyhlásilo ministerstvo průmyslu a obchodu. Jednalo se o státní program na podporu a úsporu energie „Program Efekt“. Alokovaná částka dotace činila 13,1, mil. Kč a byla určena na již zmiňovanou rekonstrukci čistírny odpadních vod.¹⁰⁶ Obec byla úspěšná i v získání dotací z regionálních operačních programů. Získala dotaci na revitalizaci náměstí v okolí lázeňského parku a také na revitalizaci centrální části obce u kostela a u základní školy v celkové hodnotě 19,5 mil. Kč. Díky dotaci z OP Životní prostředí ve výši 2,5 mil. Kč, si obec mohla dovolit koupit tolik potřebný zametací vůz na úklid rozlehlých stezek a chodníků po celé obci. Trochu komplikované to měli zastupitelé v žádosti na dotaci na projekt „Areál zdraví“, který byl rozdělen do tří samostatných

¹⁰³ Rozhovor č.2

¹⁰⁴ Ministerstvo financí stanovilo jako rizikový interval hodnoty nižší než jedna. Tento ukazatel byl zvolen na základě zkušenosti ministerstva financí, že jako velmi riziková v hospodaření obcí se jeví právě schopnost dostát svým krátkodobým závazkům. Dostupné z: www.mfcr.cz

¹⁰⁵ Rozhovor č.2

¹⁰⁶ Tamtéž

projektů. Žádost předpokládala získání příspěvku ve výši 60-70% uznatelných nákladů. Poskytovatel dotace, Regionální rada ROP Střední Morava, však rozhodl, že projekt, tak, jak je zpracovaný, zakládá veřejnou podporu (vytváří konkurenci již zavedeným soukromým subjektům v dané lokalitě) a že je možné získat dotaci v maximální výši 40% uznatelných nákladů. Byla využita možnost odvolání se k hejtmanovi Olomouckého kraje s vypracovanými protiargumenty. V odvolání však bylo původní stanovisko Regionální rady potvrzeno. To vedlo zastupitele obce k pozastavení projektu.¹⁰⁷ Projekt se stal celkově konfliktním tématem. Většina zastupitelů vidí v realizaci projektu velký přínos zejména pak lepší vybavenost obce, nejen pro občany Velkých Losin. Bývalý starosta to okomentoval slovy:“ *Krytá sportoviště vytvářejí jedinečnou infrastrukturu cestovního ruchu, která zaplní stávající mezeru v dosavadní nabídce pro návštěvníky obce. Tím dojde k prodloužení pobytu stávajících i budoucích návštěvníků obce.*“ Na druhé straně se objevily názory zastupitelů, který projekt nepodporují. Mají obavu ze ztrátovosti projektu a upřednostňují investice v jiné oblasti samosprávy. Nakonec se na všechny tři projekty podařilo získat dotace z veřejných prostředků a samotná výstavba mohla být započata.

Spolupráce s jinými obcemi a spolky

Mikroregiony jsou významnými aktéry rozvoje venkova a jejich činnost olomoucký kraj dlouhodobě podporuje. Jsou často vytvářeny za účelem získání společné podpory pro čerpání prostředků ze státních fondů a z fondů Evropské unie. Stejně tak jako obec Rapotín, je i obec Velké Losiny členem Svazku údolí Desné. Původním cílem svazku bylo zprovoznění železniční trati zničené povodní v r. 1997. Svazek obcí trať za dvacet let od povodní razantně proměnil. V roce 2013 potvrdil předseda Svazku obcí údolí Desné Pavel Žerníček informaci, že stát odsouhlasil projekt elektrifikace tratě v celé délce od Šumperku do Koutů nad Desnou. Celý projekt za 393 milionů korun byl dokončen v listopadu 2015. V současné době jezdí na trati elektrické jednotky RegioPanter. Díky tomuto projektu se jízdní doba zkrátila ze současných 35 minut na 20 minut.¹⁰⁸ Současné zaměření Svazku je zabezpečení dopravní obslužnosti, ostatní společné aktivity členských obcí v oblastech cestovního ruchu, školství a občanské vybavenosti. Dále je obec členem Místní akční skupiny (MAS) Šumperský venkov. Prostřednictvím MAS lze žádat o dotace a podporu

¹⁰⁷ Rozhovor č.2

¹⁰⁸ Tamtéž

různých projektů, na které by sama obec jen stěží dosáhla. MAS je také spolu koordinátorem certifikace jesenických produktů a služeb. Mezi certifikované služby pro návštěvníky obce patří bezesporu možnost výroby ručního papíru přímo v areálu Ruční papírny. *„Ruční papírna Velké Losiny je již 420 let úzce spjata s regionem Jeseníky. Tradiční výroba využívá po staletí suroviny z místních polností, a je jediná nepřetržitě pracující papírna ve střední Evropě,“* dodává hrdě starostka obce. Velké Losiny jsou i členem SMO ČR. Zde starostka vidí výhodu poradenství a proškolení zaměstnanců obce.

Realizované projekty

Mezi největší realizované projekty obce patří výstavba Areálu zdraví s relaxační a sportovní zónou. Vybudováním tohoto areálu si obec kladla za cíl zvýšit atraktivitu obce a uspokojit narůstající požadavky obyvatel a návštěvníků. *„Obec doslova trpěla absencí kulturního domu nebo obdobného prostoru, kde by se daly pořádat společenské aktivity zejména za nepříznivého počasí v podzimním a zimním období. Nebyla zde ani možnost kolektivního sportovního vyžití. Jediná tělocvična v základní škole byla neustále vytížena. Nedostatečná infrastruktura je pak důsledkem poklesu návštěvnosti,“* okomentovala význam projektu starostka obce. Prostor Areálu zdraví je vybrán záměrně u silnice I. třídy č. I/44 při vjezdu do obce v blízkosti národní kulturní památky zámek Velké Losiny. Výstavba Areálu zdraví s relaxační a sportovní zónou byla spolufinancována z Regionálního operačního programu regionu soudržnosti Střední Morava. Celá akce byla rozdělena na 3 projekty:

- Výstavba víceúčelové haly
- Relaxační a sportovní zóna
- Příjezdová komunikace a parkoviště

Dalším úspěšným projektem bylo vybudování naučné stezky. Na tuto akci získala obec finanční prostředky z Evropské unie – Evropského fondu pro regionální rozvoj ve výši 1,6 mil Kč a zbývající část ve výši 300 tis. Kč bude poskytnuta z rozpočtu obce. Součástí budované akce je vytvoření 9 informačních panelů s mapou a vyznačením stezky, s popisem zajímavostí, dále 6 turistických odpočívadel s lavičkami a 2 dětská hřiště. V rámci

projektu bude také opraven původní kamenný kříž na kopci Chlumek.¹⁰⁹

Starostka je dokončením tohoto projektu nadšená a řekla:“ *Jedním z nejatraktivnějších zastavení této stezky je pro naše občany i návštěvníky obce kryté odpočívadlo na Chlumku. Již nyní se turistické posezení s nádherným výhledem na hřeben Jeseníků, Velké Losiny, Bukovice a Maršíkov stalo cílem vycházek mnoha občanů.*“

Celkové hodnocení hospodaření obce

Starostka hodnotí hospodaření obce a její financování jako dostatečné. To potvrzuje i zpráva o výsledku přezkoumání hospodaření obce, která uvádí, že nebyly zjištěny chyby a nedostatky v hospodaření obce. Obec má dostatek financí na běžný provoz a zároveň si může dovolit i investovat do jejího rozvoje. V současnosti obec podporuje první etapu projektu výstavby osmi dvoupodlažních řadových domů v klidné části obce a v blízkosti školy.“ *Lokalita je ideální pro mladé rodiny s dětmi, s kompletní občanskou vybaveností a pravidelnou dopravní obsluhností,*“ řekla o projektu starostka obce. Z dalších projektů pak má obec připravenou opravu místních komunikací a prodloužení kanalizačního řádu do místní části Bukovice, kde je stále mnoho objektů bez možnosti připojení na veřejnou kanalizaci. Obci se daří postupně splácet úvěry v celkové výši 24 mil. Kč, kdy za loňský rok snížila částku o 5 mil. Kč.

Prosazování zájmů obce

V prosazování zájmu obce vidí starostka výhodu v tom, že přímo jeden z jejich členů zastupitelstva byl zvolen do krajského zastupitelstva. Jde o Miroslava Kopřivu, který původně zastával dlouhodobě post starosty Velkých Losin, ale po zvolení do kraje v roce 2016 na funkci rezignoval, právě proto, aby se své nové funkci mohl věnovat naplno a prosazovat zájmy své obce. Tato skutečnost dává obci určitou výhodu v rámci poradenství a snahu o prosazování změn v legislativě.

¹⁰⁹ Rozhovor č.2

6.6. Analýza hospodaření a rozpočet obce Dolní Studénky

Zdrojem informací byly rozhovory s představiteli obce, starostou Radimem Sršněm a členem rady Jakubem Dolníčkem. Dále pak veřejně dostupné dokumenty a údaje z informačního portálu Ministerstva financí – MONITOR. Přesné údaje o rozpočtu obce nám znázorňuje tabulka č. 21 a graf č. 13. Rozpočet je základní nástroj hospodaření územních samosprávných celků. „*Při sestavování rozpočtu by mělo zastupitelstvo zvážit, zda příjmy územního samosprávného celku pokryjí jejich výdaje,*“ okomentoval problematiku starosta. Ale ne všechny výdaje obce mohou zastupitelé ovlivnit. Některé činnosti obce se týkají bezprostředně záležitostí obce (tzv. samostatná působnost). Jiné činnosti vykonává obec za stát (tzv. přenesená působnost). Například zajišťuje provoz stavebních úřadů. Další část rozpočtů jsou povinné výdaje, jejichž vynaložení je striktně předepsáno zákony a rozpočtem obce pouze „*protečou*“. Část činností obce musí zajistit ze zákona, například zajistit odvoz odpadu.¹¹⁰ Zastupitelstvo obce se v posledních letech snaží schvalovat vyrovnaný nebo přebytkový rozpočet. Hospodaření obce ve sledovaných letech vykazuje jak přebytkový tak i schodkový rozpočet. Součet přebytků však převyšuje součet schodků. Nejvyšší schodek byl, zaznamenaný v roce 2014. Důvodem tohoto schodku byla rekonstrukce a zateplení základní školy spolu s výměnou tepelného zdroje. Místo nákladného elektrického topení, bylo nainstalováno tepelné čerpadlo.¹¹¹ Dále byla dokončena výstavba cyklostezky mezi obcí Dolní Studénky a městem Šumperk. „*Hlavním cílem projektu bylo zlepšení bezpečnosti provozu cyklistů a posílení rozvoje cykloturistiky. Projekt je zaměřen na potenciální uživatele cyklostezky spojující centrum Šumperka s centrem obce Dolní Studénky. Realizovaná cyklostezka je důležitou infrastrukturou nejen pro spojení obou obcí, ale také pro pohyb cyklistů v samotném intravilánu obou obcí. Od nás jezdí opravdu hodně lidí do šumperských firem na kolech. Proto bylo pro nás vybudování cyklostezky do Šumperka jednou z priorit.*“ uvedl místostarosta Dolních Studének Michal Strnad. Tento projekt byl spolufinancován Evropskou Unií - Evropským fondem pro regionální rozvoj v rámci Regionálního operačního programu Střední Morava.

¹¹⁰ Rozhovor č.3

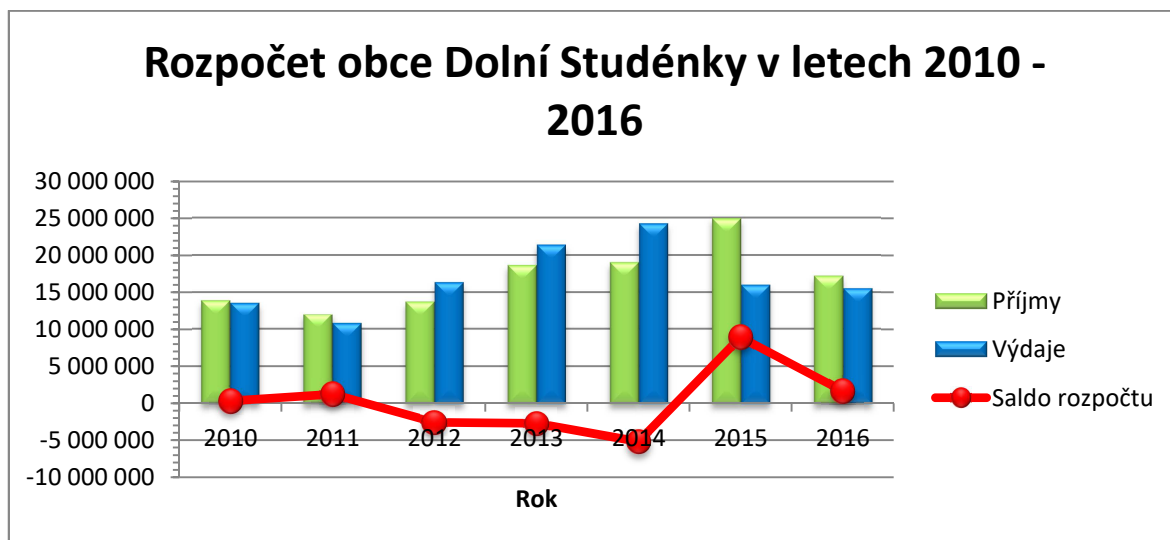
¹¹¹ Tamtéž

Tabulka č. 21. Rozpočet obce Dolní Studénky v letech 2010 – 2016 (údaje uvedené v Kč)

Rozpočet obce Dolní Studénky		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Schválený rozpočet	Příjmy	10 831 700	11 415 157	11 414 437	11 948 128	13 172 000	18 482 727	14 946 650	15 475 100
	Výdaje	13 234 060	14 174 071	15 427 885	11 948 128	13 172 000	13 633 100	14 133 781	15 475 100
	Saldo rozpočtu	-2 402 360	-2 758 914	-4 013 448	0	0	4 849 627	812 869	0
Skutečný rozpočet	Příjmy	13 918 920	12 021 575	13 737 847	18 638 596	19 028 757	24 944 320	17 212 469	x
	Výdaje	13 585 210	10 791 952	16 335 831	21 363 968	24 224 242	16 013 892	15 552 696	x
	Saldo rozpočtu	333 710	1 229 623	-2 597 984	-2 725 372	-5 195 485	8 930 429	1 659 773	x

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ze závěrečných účtů obce

Graf č. 13 Rozpočet obce Dolní Studénky v letech 2010 – 2016 (skutečný rozpočet k 31.12 v Kč)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z: monitor-statni pokladna.cz

Naopak nejvyšší přebytek byl zaznamenán v roce 2015, a to téměř 10 mil. Kč, a to díky investičním transferům ze státního rozpočtu a regionálních rad. V tomto roce obec hospodařila s nejvyšším objemem finančních prostředků. Výsledek hospodaření obce ve sledovaném období, tj. rozdíl mezi náklady a výnosy, je vždy kladný. Nejlepšího výsledku dosáhla obec v roce 2016, kdy přesáhla hodnotu 3,5 mil. Kč.¹¹² Hodnota dlouhodobého hmotného majetku obce Dolní Studénky v roce 2016 činila téměř 90 mil. Kč. Dle údajů závěrečného účtu obce, tvoří nejvyšší položkou v majetku obce stavby v hodnotě 79 mil. Kč a dále pak pozemky v hodnotě 4 mil. Kč.

¹¹² Dostupné z: monitor.statnipokladna.cz

Příjmy

Stejně jako pro ostatní obce, tak i pro obec Dolní Studénky platí, že daňové příjmy jsou hlavním zdrojem celkových příjmů obce. Tvoří více jak 71%. Podrobnější přehled druhových příjmů obce znázorňuje tabulka č. 22.

Tabulka č. 22 Druhové členění příjmů obce Dolní Studénky v letech 2010 – 2016 (skutečný rozpočet v Kč k 31.12.)

Druhy příjmů	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Daňové příjmy	9 715 900	9 698 432	9 967 714	12 094 648	13 221 984	13 399 096	14 855 322
Nedaňové příjmy	1 423 060	1 828 289	1 871 651	2 128 965	2 302 029	2 088 460	1 922 743
Kapitálové příjmy	43 800	10 600	0	11 000	2 700	1	0
Přijaté transfery							
celkem	2 736 160	1 828 289	1 898 482	4 403 983	3 502 044	9 456 764	434 404
*investiční transfery	1 704 110	484 254	640 940	3 817 860	3 172 844	8 262 675	41 734
*neinvestiční transfery	1 032 050	484 254	1 257 542	586 123	329 200	1 194 089	392 670

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z: www.monitor.statnipokladna.cz

Ve sledovaných letech daňové příjmy postupně narůstají a v průběhu sedmi let se zvýšili zhruba o pět mil. Kč. Nedaňové příjmy tvoří 11,5% z celkových příjmů. Dle radního obce Jakuba Dolníčka mezi nejvýznamnější nedaňové příjmy obce patří příjmy z vlastní činnosti, které představují téměř 95% celkových nedaňových příjmů. Důležitým příjmem obce jsou i místní poplatky, které přispívají do rozpočtu zhruba 900 tis. Kč.¹¹³ Z místních poplatků je nejvyšší položkou svoz a odstraňování komunálního odpadu. Kapitálové příjmy nejsou pro obec nikterak důležité. Netvoří ani 1 % celkových příjmů obce a ve dvou případech byly dokonce i nulové. Majetek si obec dlouhodobě drží a neplánuje ho ani rozprodávat. „Majetek se nijak extrémně v posledních letech nezvyšuje, jde o klasické nemovitosti – škola, školky, kulturní areál, obecní úřad, hřbitov, silnice a pozemky,“ okomentoval současný stav člen rady Jakub Dolníček. Přijaté transfery tvořily v rámci sledovaného období 12 % celkových příjmů. Převažují investiční transfery nad neinvestičními, což svědčí o úspěšném rozvoji obce. Rok 2015 byl nejvýznamnější, co se týká investičních transferů. Byla získána dotace hned na dva projekty. *“Byla realizována výstavba zbrusu nové, velmi netradiční zahrady mateřské školy v Dolních Studénkách, na kterou jsme získali poslední možné prostředky EU z končícího sedmiletého plánovacího období. Dalším projektem, který jsme stihli zrealizovat ze zbylých prostředků EU, je kompletní výměna starých nádob na separovaný odpad za nové a dovybavení popelnicemi*

¹¹³ Rozhovor č.3.

na bioodpad,“ řekl starosta obce Radim Sršeň. Obec má příjmy i z pronájmu nebytových prostor, kde se provozuje kadeřnický salon a kosmetika, ordinace lékaře a také provozovna pošty. V obci jsou zavedeny následující místní poplatky:

- Poplatek ze psů
- Poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů
- Poplatek za užívání veřejného prostranství
- Poplatek ze vstupného
- Poplatek za ubytovací kapacity¹¹⁴

Dalším příjmem do obecního rozpočtu je příjem z majetkových daní. V roce 2016 tak do rozpočtu plynulo 677 tis. Kč. Koeficient daně z nemovitých věcí je nastaven na nejnižší úrovni. Zastupitelé však o jeho navýšení neuvažují.

Výdaje

Běžné výdaje značně převyšují kapitálové výdaje, jak nám znázorňuje tabulka č. 23. Výše běžných výdajů ve sledovaných letech je poměrně stabilní, v posledních třech letech však postupně narůstá. Jde především o neinvestiční nákupy a nákupy služeb. Nelze opomenout ani neinvestiční transfery příspěvkovým organizacím, do kterých plyne z obecního rozpočtu více jak 1,8 mil. Kč ročně. Jde o mateřskou školu v místní části Králec a o základní a mateřskou školu v obci. V roce 2016 činil podíl výdajů na nákup a související výdaje 60% běžných výdajů.

Tabulka č. 23 Druhové členění výdajů v obci Dolní Studénky v letech 2010 – 2016 (skutečný rozpočet v Kč k 31.12.)

Druhy výdajů	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Běžné výdaje	9 866 550	8 685 754	10 929 301	9 609 918	10 307 899	10 964 178	10 530 549
Kapitálové výdaje	3 718 660	2 106 198	5 406 530	11 754 050	13 916 343	5 049 713	5 022 147

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z: monitor.statnipokladna.cz

Dle slov zastupitele obce Jakuba Dolníčka jsou nejvyšší výdaje spojeny s rekonstrukcí, údržbou pozemních komunikací, provozem příspěvkových organizací a samozřejmě

¹¹⁴ <http://www.dolnistudenky.cz/ou/poplatky>

mzdami zaměstnanců.¹¹⁵ Kapitálové výdaje pak představují asi 36% z celkových výdajů. Nejvyšší položku v kapitálových výdajích zaznamenal rok 2014, kdy obec investovala do pořízení dlouhodobého majetku. „Největší finanční výdaje, krom provozních vydání na běžný chod obce (ty činí asi 7,1 mil. Kč/rok), budou představovat např. podíl obce na vybudování hřiště u školy (cca 400 tis. Kč), podíl na financování cyklostezky Dolní Studénky – Sudkov (cca 600 tis. Kč), dopravní automobil pro JSDH (cca 800 tis. Kč), doplatek za most přes Desnou (275 tis. Kč) a také zpracování projektu chodníku do Králce (cca 300 tis. Kč). Největší výdaj pak bude představovat zateplení a změna vytápění naší školy v částce téměř 6 mil. Kč. Všechny jmenované investiční akce jsou spolufinancovány formou dotací z různých programů Evropské unie“, řekl předseda finančního výboru Petr Strnad.

Zadluženost obce

Dle slov předsedy finančního výboru Petra Strnada patří obec k nejméně zadluženým obcím v kraji. Roky 2013 a zejména 2014 jsou z hlediska rozpočtu obce jedněmi z rekordních v důsledku finalizace několika zásadních investic, které by nebylo možno bez přijetí účelového úvěru realizovat. „V roce 2014 proto zastupitelstvo schválilo přijetí účelového úvěru ve výši 7,56 mil. Kč na profinancování největších investičních akcí. Z úvěru bylo zpětně financováno zbudování naší části mostu na cyklostezce (1,56 mil. Kč) a dále je průběžně čerpán na úhradu prací na již výše uvedeném zateplení ZŠ. Úvěr bude splácen měsíčně ve výši 68 tis. Kč, přičemž v prvním pololetí 2015 proběhnou dvě mimořádné splátky ze schválených dotací v celkové výši 6 mil. Kč. Tím bude podstatná část úvěru umořena a zbývajících cca 1,1 mil. Kč k pololetí 2015 bude obec splácet až do prosince 2016. V říjnu 2014 bude také uhrazena poslední splátka krátkodobého úvěru, jež obec přijala v roce 2013 s účelem vyrovnat časový nesoulad mezi příjmy a výdaji v roce 2013“, komentoval Petr Strnad. Obec dle veřejně dostupných údajů z informačního portálu Ministerstva financí ČR - MONITOR není kromě výše uvedeného úvěru z roku 2014 jinak zadlužená. Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům v roce 2016 představoval jen 2,69% a celková likvidita dosahovala hodnoty 2,31.¹¹⁶

¹¹⁵ Rozhovor č.3

¹¹⁶ Dostupné z: www.monitor.statnipokladna.cz

Dotace

Obec Dolní Studénky je v žádostech o dotace velmi aktivní, avšak v některých případech i neúspěšná. Nevýhodou systému dotací je jeho nepřehlednost a složitost. Vzhledem k proplácení dotací zpětně až po kompletní realizaci a kolaudaci a přitom nezbytnosti hradit provedené práce dodavatelům, vzniká krátkodobá potřeba překlenutí období mezi úhradou faktur a proplacením dotace. Překlenutí tohoto období, obce z pravidla řeší formou úvěru.¹¹⁷ „Stát bohužel nesmyslně dlouho schvaluje přidělení dotací a poté zcela nepochopitelně trvá více než měsíc, než vybranému zhotoviteli povolí městský úřad a policie umístění dočasných dopravních značek na stavbu. Zároveň je však z důvodu vyčerpání dotací nutné projekty včas dokončit - někdy si opravdu připadám, že náš stát je Kocourkovem,“ komentoval současnou situaci starosta obce. Během roku 2015 obec využila poslední příležitost požádat o dotace z již skončeného plánovacího období Evropské unie a podařilo se získat dotaci na dva projekty, které by měly být realizovány během léta příštího roku. První z nich ve výši 2,2 mil. Kč byla určena na vybudování nové zahrady u mateřské školky v Dolních Studénkách, která byla zaměřena na přírodní vzdělávání dětí. „Všechny děti z obce se tak mohli těšit na spoustu nových naučných atrakcí, vedle herních prvků mj. na hmyzárium, budku pro ježka, dřevěné týpí, venkovní třídu, záhonky s bylinkami či dřevěný xylofon“, uvedl starosta obce Radim Sršeň. Druhá z dotací ve výši 1,2 mil. Kč byla určena na komplexní obnovu a doplnění nádob na tříděný odpad v obci a pořízení dalších popelnic na bioodpad. Obci se podařilo získat i dotaci z ministerstva životního prostředí na nový vodojem a vrt s pitnou vodou, výstavba se však bude realizovat až v příštím roce 2017. V tuto chvíli se připravuje soutěž na dodavatele stavby.¹¹⁸ Obec také získala grant na pořízení nového obecního auta, které by kromě obce mělo sloužit i všem obecním spolkům, dětem MŠ a ZŠ i seniorům.

¹¹⁷ Rozhovor č.3

¹¹⁸ Tamtéž

Spolupráce s jinými obcemi a spolky

Obec Dolní Studénky je členem MAS Šumperský venkov¹¹⁹, jejímž předsedou je právě starosta obce Radim Sršeň a projektovým manažerem je i členy rady obce Jakub Dolníček. Podle slov obou představitelů, vidí výhody členství především v regionální spolupráci, rozvoji regionu, ve sdílení zkušeností a především v získávání dotací.¹²⁰ V novém programovém období (2016 – 2022) bude možné přes MAS Šumperský venkov žádat celkem ze 4 operačních programů s alokací více než 69 mil. Kč. Již od poloviny prosince MAS Šumperský venkov vyhlásila první výzvy z Integrovaného regionálního operačního programu (IROP). V rámci výzev Udržitelné dopravy mohou obce na Šumpersku žádat o dotaci na investice vedoucí ke zvyšování bezpečnosti dopravy - například k modernizaci a výstavbě bezbariérových chodníků podél silnic a místních komunikací.¹²¹ *„Výrazná podpora bude směřovat na rozvoj podnikatelských aktivit v regionu. „Chceme podpořit zejména podnikatele a malé firmy. Na drobné investiční dotace ale dosáhnou i vlastníci lesů a zemědělci. Dále budou podpořeny například rekonstrukce tříd ve školách a školkách, stavby chodníků a přechodů pro chodce a komunitní centra. Podpory se dočkají i vlastníci národních kulturních památek a hasiči.“* uvedl předseda MAS Šumperský venkov a starosta obce Radim Sršeň. Dále je obec aktivní v pořádání mezinárodního festivalu „Hudba bez hranic“, který se v obci uskutečnil již po třinácté. Organizačním ředitelem festivalu není nikdo jiný než starosta obce Radim Sršeň. Festival Hudba bez hranic vznikl jako přehlídka dechových hudeb a mažoretok, ale v programu dostávají prostor i jiné hudební žánry jako jazz, punk nebo rock. Za velmi úspěšný průběh festivalu zaslouží velké poděkování všichni pořadatelé, především obětaví členové SDH a TJ SOKOL, kteří se po tři dny starali o pohodlí všech – vystupujících i návštěvníků.

¹¹⁹ Místní akční skupina je neziskovou organizací tvořenou veřejným, neziskovým a soukromým sektorem. Jednou z jejích aktivit je rozvíjet region prostřednictvím poskytování EU dotací pro podnikatele, obce a neziskové organizace.

¹²⁰ Rozhovor č.3.

¹²¹ Dostupné z:<http://www.sumperskyvenkov.cz/dotace/>

Realizované projekty

Obec Dolní Studénky na svou poměrně malou velikost, realizovala opravdu mnoho úspěšných projektů, které by ji mohly závidět i mnohem větší obce. Na úspěšně realizované projekty se podařilo získat více jak 30 mil. Kč z dotací Evropské unie.¹²² *K tomu, co se v naší obci podařilo, přispěla zejména týmová práce celého zastupitelstva. Jsem přesvědčen, že do komunální politiky, dokonce ani do té vysoké, nepatří politikaření a hledání problémů, spíše spolupráce a hledání řešení*“, řekl Radim Sršeň. Realizovala se rekonstrukce chodníku a výstavba opěrné zdi u lesa v místní části Králec, oprava komunikace ke hřbitovu a každým dnem by měly být v areálu pro volný čas instalovány stroje na venkovní fitness a malé workoutové hřiště. V nejbližší době je naplánována výměna písčitého povrchu za umělý na hřišti v Králci, což by mělo přinést možnost podstatně většího sportovního využití nejen dětem. A také přístavba garáží u vakuové stanice v rámci objektu technického zázemí pro zaměstnance obce. *Netrpělivě již očekáváme také schválení dotace na chodník Králec – Dolní Studénky, na který máme všechna povolení a s jehož realizací bychom rádi začali ještě v první polovině roku 2017, součástí by mělo být také položení sítí (kanalizace, voda, internet) a rekonstrukce starého chodníku až k rozcestí „u kříže“*, komentoval další projekty Radim Sršeň. Dále došlo k výměně oken a zateplení budovy obecního úřadu, na kterou obec získala dotaci Evropské unie. Obec byla úspěšná i v rámci Místní akční skupiny Šumperský venkov při získání dotace Evropské unie na víceúčelové hřiště v areálu u základní školy.

Prosazování zájmů obce

Dle Jakuba Dolníčka je hlavním nástrojem prosazování zájmů obce, aktivní zapojení do politiky regionu a kraje. Hlavní osobou, která aktivně vstupuje do struktur regionálních organizací, je bezesporu starosta obce Radim Sršeň. Díky zkušenostem, které nasbíral během studia v zahraničí, se mu daří získávat pro obec důležité dotace a přispívá tak k jejímu dalšímu rozvoji. *At' už je to výstavba dětského hřiště, centrálního parkoviště nebo nových autobusových zastávek. Rád bych využil svých zkušeností a kontaktů z rozvoje venkova a regionálního rozvoje ve vyspělých zemích Evropské unie ve prospěch rozvoje naší krásné země*, řekl Radim Sršeň. V roce 2014 byl také zvolen jako místopředseda politického hnutí Starostové a nezávislí (STAN). Jde o seskupení úspěšných starostů napříč

¹²² Rozhovor č. 3

republikou.“ *Mají tak i ten nejlepší předpoklad řídit kraje tak transparentně a hospodárně, jako své obce,*“ vidí výhodu členství Radim Sršeň. Právě starostové jsou skutečnými osobnostmi, kteří prosazují to nejlepší pro školy a školky, podporují kulturní a spolkový život, pomáhají hasičům, myslivcům a sportovcům.¹²³

Celkové hodnocení hospodaření obce

Dle slov Petra Strnada si obec vede velmi dobře. Všechny závazky se jí ke konci roku 2016 podařilo uhradit, a proto není nikterak zadlužená. Obec eviduje mírný meziroční nárůst u daňových příjmů o 1,5, % a každoroční rezervu 0,5 mil. Kč na mimořádné neinvestiční výdaje např. opravu kanalizace či vodovodu nebo údržbu zeleně v obci.¹²⁴ Obec má i mnoho předpřipravených projektů. „*Z novinek bych zmínil připravovanou realizaci dětského čtenářského koutku v naší knihovně či přípravu projektu hřiště pro děti v lokalitě na Třemešku, která bude krom stavebního řízení vyžadovat i změnu územního plánu,*“ komentoval Radim Sršeň. Na začátku roku 2017 podala obec po náročné přípravě první žádost o dotaci Evropské unie na rekonstrukci zámečku Třemešek, konkrétně na vytvoření polyfunkčního komunitního centra, následovat by měla v říjnu druhá žádost na vybudování 10 malometrážních bytů. Dále byla po dlouhých jednáních podepsána smlouva na vybudování vysokorychlostního internetu v obci, první část projektu by měla být realizována ještě v tomto roce, zbytek dokončen do poloviny příštího roku. Počítá se s možností napojení pro všechny domy, vč. novostaveb a pozemků pro budoucí výstavbu. Ve stádiu prvotních příprav je i projekt na rozšíření stávající tělocvičny TJ Sokol. Byla zahájena poměrně velká výstavba rodinných domků na pozemcích v soukromém vlastnictví, obec se zde podílí částečně na vybudování inženýrských sítí, hlavně kanalizace, osvětlení, rozhlasu a v budoucnu na vybudování asfaltového povrchu u nových komunikací. Dále byl dokončen a proběhla kolaudace kulturního areálu, kde probíhá mnoho akcí obce a společenských organizací, které se těší návštěvnosti občanů obce i širokého regionu. V současné době zde probíhají drobné úpravy směřující ke zlepšení zdejšího prostředí, bylo vybudováno lepší osvětlení a posílena elektroinstalace, zvětšen taneční parket a upraveny prostory pod podiem.

¹²³ Rozhovor č.3

¹²⁴ Tamtéž

7. Výsledky komparace porovnávaných obcí

Tato kapitola se snaží shrnout shodné a rozdílné rysy v jednotlivých oblastech, kterými se prolínaly rozhovory s představiteli tří porovnávaných obcí. Právě z těchto rozhovorů lze vyvodit jistá specifika a také rozdílnosti, avšak u všech porovnávaných obcí lze spatřit i shodné rysy.

Každá obec musí vytvářet svůj rozpočet na období jednoho kalendářního roku, podle něhož hospodaří. Komunální rozpočty jsou prostředkem, jímž místní vlády naplňují své cíle, své politiky a zajišťují rozvoj své obce. Tvorbu, postavení, obsah a funkce rozpočtů obcí upravuje zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.¹²⁵ Podle zákona o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů se rozpočet sestavuje zpravidla jako vyrovnaný (příjmy se rovnají výdajům). Rozpočet obce můžete ovšem schválit jako přebytkový, jestliže jsou některé příjmy daného roku určeny k využití až v následujících letech, nebo jsou-li určeny ke splácení jistiny úvěrů z předchozích let. Rozpočet obce lze schválit také jako schodkový, pokud bude možné schodek uhradit finančními prostředky z minulých let. Ve všech porovnávaných obcích se objevuje jistá tendence v upouštění od sestavování vyrovnaného nebo přebytkového rozpočtu. Představitelé obcí volí možnost schvalování schodkového rozpočtu před přebytkovým nebo vyrovnaným. Představitelé obcí se shodují v tom, že schodkový rozpočet jim dává více možností investovat. Snahou každého zastupitelstva by měl být úspěšný rozvoj obce s cílem, který vede ke zkvalitnění života obyvatel v obci a to i za podmínky zadlužení. Obec Dolní Studénky je však určitou výjimkou ve schvalování rozpočtu. Jako jediná obec v letech 2013 – 2016 schvalovala rozpočet jako vyrovnaný nebo přebytkový. Naopak obec Velké Losiny schvalovala rozpočet vždy jako schodkový z důvodů narůstajících investic. Pro obce je totiž výhodnější naplánovat více investic, i když se v daném roce nestihnou realizovat. Při porovnávání skutečného rozpočtu (ke dni 31. 12.) je patrné, že ve všech třech porovnávaných obcích převládá kladné saldo rozpočtu, s drobnými výjimkami kdy v případě obce Rapotín a obce Velké Losiny vzniklo záporné saldo ve sledovaném období pouze jednou. Avšak v obci Dolní Studénky bylo ve sledovaném období, zaznamenáno záporné saldo celkem třikrát. A to především z důvodu realizovaných projektů. Šlo především o vybudování cyklostezky a přemostění řeky Desné a také o zateplení a změnu vytápění základní školy. V oblasti výsledku hospodaření, což je rozdíl mezi náklady a výnosy, všechny tři obce ve

¹²⁵ Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

sledovaném období vykazují zisk.¹²⁶ Další významnou položkou pro sledované obce je jejich majetek a s tím související pokles kapitálových příjmů. Všem třem obcím se během sledovaného období podařilo prodat nepotřebný majetek a tím snížit i náklady na jejich údržbu. Téměř 90% celkového majetku ve sledovaných obcích tvoří dlouhodobý hmotný majetek. Nejvyšší hodnotu dlouhodobého majetku k 31. 12. 2016 dosáhla obec Rapotín a to celkem 665 mil. Kč. Z toho jen ve stavbách bylo 601 mil. Kč a v pozemcích pak 26 mil. Kč. Hodnota dlouhodobého hmotného majetku v obci Velké Losiny dosáhla k zmiňovanému datu hodnotu 338 mil. Kč, z toho bylo 280 mil. Kč ve stavbách a 30 mil. Kč v pozemcích. V obci Dolní Studénky je pak hodnota dlouhodobého hmotného majetku nejnižší, okolo 90 mil. Kč, z toho ve stavbách je 79 mil. Kč a v pozemcích 4 mil. Kč. Důležité je dodat, že v případě staveb v majetku obce se jedná především o budovy základní a mateřské školy, obecního úřadu, kulturního domu, knihovny, sportovní areály tělovýchovné jednoty, domovy s pečovatelskou službou a také kulturní památky a hřbitovy. Tyto budovy často zatěžují rozpočet obcí z důvodu pravidelné údržby a rekonstrukcí. Dlouhodobý finanční majetek obcí představuje jen nepatrnou část z celkového dlouhodobého majetku, tvoří pouhé 2 – 3%. Mnohem důležitější položkou v majetku obcí tvoří krátkodobý finanční majetek, kde se jedná především o peníze na běžných účtech obcí. Nejvyšší částku k 31.12.2016 měla na svém účtu obec Rapotín, a to celkem 35 mil. Kč.¹²⁷

Příjmy

Příjmy daňového charakteru jsou nejvýznamnějším zdrojem financování veřejných statků obcí. V porovnávaných obcích v průměru zahrnují více než 65% celkových příjmů obcí. Příjmy daňového charakteru patří mezi nenávratné zdroje. O výši a použití těchto finančních prostředků rozhodují představitelé sami bez vazby na jakýkoliv jiný rozpočet a tedy nezávisle na rozhodnutí jiného orgánu. Daňové příjmy mají proto zásadní vliv na skutečnou autonomii obcí. V porovnávaných obcích se daňové příjmy každoročně zvyšovaly a nebyl zaznamenán výrazný propad. Bezsporně nejvyšších hodnot dosahovala u všech obcí daň z přidané hodnoty, dále pak daně z příjmů fyzických a právnických osob. K největšímu nárůstu došlo v letech 2012 a 2013, což souvisí s novelou zákona o

¹²⁶ Rozhovory č. 1-3

¹²⁷ Tamtéž

rozpočtovém určení daní.¹²⁸ V případě daně z nemovitostí a místních poplatků mohou obce v mezích zákona ovlivnit sazbu daně, popřípadě základ daně. Představitelé obcí potvrdili, že při jasném stanovení základu a možnosti volby daňové sazby by měly daňové příjmy tvořit relativně stabilní část rozpočtu i střednědobého výhledu. Výnos daně z nemovitostí je stoprocentním příjmem rozpočtu obce.¹²⁹ Jak už jsem zmínila dříve, zároveň je to jediná daň, u níž obec může částečně ovlivňovat její výši. Daň z nemovitostí se platí ze staveb a z pozemků. Nejvyšší příjem daně z nemovitostí měla v roce 2016 obec Velké Losiny, a to celkem 2,2 mil. Kč. V posledních letech se význam daně postupně zvyšuje v důsledku růstu sazeb i možnosti obcí aplikovat kromě tradičního koeficientu velikosti také místní koeficient. Tyto koeficienty stanovují obce obecně závaznou vyhláškou. Ovšem ve všech porovnaných obcích nalezneme shodné rysy, které se týkají problematiky zvyšování daně z nemovitosti a také zvyšování místních poplatků. Představitelé obcí jsou v této problematice obezřetní a neplánují zvyšování místních daní, i když jsou ve všech porovnávaných obcích nastaveny na dolní hranici. Hlavní roli v tom hraje nepopulárnost těchto kroků a také fakt, že případné zvýšení by nemělo velký vliv na nárůst příjmů obcí.¹³⁰ Místní poplatky mají fakultativní charakter, čímž se myslí možnost, že zastupitelé rozhodují o tom, zda se vůbec budou na území obce vybírat. Na rozdíl od daně z nemovitostí spravují místní poplatky obecní úřady. Mají tedy informace o všech poplatnících, jejich poplatkové povinnosti a úhradě. Nejvyššího podílu výlučných daňových příjmů místních rozpočtů, resp. podílu místních poplatků a daně z nemovitých věcí na celkových daňových příjmech, dosáhla obec Velké Losiny. V roce 2016 hodnota místních poplatků v obci dosáhla částky 3,2, mil. Kč. A to především díky poplatku za lázeňský a rekreační pobyt, který činil částku 1,6 mil. Kč. V tomto směru je obec Velké Losiny oproti obci Rapotín a obci Dolní Studénky ve výhodě, jelikož pobírá status lázeňského města. Ve všech porovnávaných obcích jsou zavedeny stejné místní poplatky. Výjimkou zůstává obec Dolní Studénky, kde není zaveden poplatek za lázeňský nebo rekreační pobyt, ale je zde zaveden poplatek ze vstupného, který v ostatních porovnávaných obcích chybí.¹³¹ Důležité je připomenout i poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálního odpadu.

¹²⁸ Rozhovory č. 1-3

¹²⁹ § 4 odst. 1 písm. a) zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosu některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní)

¹³⁰ Rozhovory č. 1-3

¹³¹ Tamtéž

Jde o poplatek, který má ze všech místních poplatků největší přínos pro obecní pokladnu, neboť tvoří v průměru 70 % celkového výnosu ve sledovaných obcích a v případě obce Dolní Studénky tvoří více jak 90% celkových místních poplatků. Naopak tomu je u nedaňových příjmů. Jejich hranice u porovnávaných obcí je poměrně stabilní, má spíše klesající trend. Jde víceméně o příjmy nárazové, které neplynou z nějaké povinnosti uložené zákonem, ale z určité aktivity obce či jiných subjektů ve prospěch obce.¹³² Jedná se především o příjmy z vlastní činnosti, jako jsou např. příjmy z poskytování služeb a výrobků, dále pak příjmy z pronájmu majetku. V tomto pohledu si stojí nejlépe obec Velké Losiny, která v roce 2016 inkasovala do své rozpočtu přes 4 mil. Kč, právě z poskytování služeb a výrobků. Samozřejmě je to díky statutu lázeňského města. Mezi druhy příjmů se řadí i kapitálové příjmy. Ty ovšem hrají v celkových příjmech porovnávaných obcí zanedbatelnou položku. Podíl kapitálových příjmů se v období 2010 – 2016 pohyboval okolo 1,8%. Nejvyšší položku kapitálových příjmů dosáhla v roce 2011 obec Velké Losiny, s podílem 18% celkových příjmů. To je ale jediná výjimka. V ostatních obcích lze sledovat rychlý pokles kapitálových příjmů. V obci Dolní Studénky byly hodnoty dokonce nulové. Dle představitelů obcí je to dáno tím, že se obce zbavují nemovitého majetku. Důvod je jednoduchý. Obce chtějí ušetřit na nákladech za udržování a opravu tohoto majetku a proto je pro obce výhodnější takový majetek prodat.¹³³ Další položkou v příjmech obcí jsou transfery. Transfery představují hned po daňových příjmech druhý nejvýznamnější zdroj financování aktivit obcí. Hodnota přijatých transferů se v obcích v rámci sledovaného období pohybovala průměrně okolo 23%. Dotace mohou obce získat z různých úrovní veřejných rozpočtů například ze státního rozpočtu, státních fondů, z rozpočtů krajů apod. Dotace se poskytují buď na investiční, nebo na neinvestiční účely. Neinvestiční dotace pomáhají obcím zejména s financováním provozních výdajů a investiční dotace pak snižují náklady obce spojené s modernizací a rozšiřováním obecní infrastruktury. Pro většinu obcí má úspěch při získávání dotací zásadní vliv na uskutečňování investičních záměrů. V současné době jde zejména o dotace z evropských fondů. Pokud jde o dotace ze státního rozpočtu, ze státních fondů a z rozpočtů krajů, hovoříme o účelových dotacích. Na problematice dotací se představitelé porovnávaných obcí shodují v tom, že současný systém dotací lze považovat za velmi komplikovaný, kdy

¹³² Rozhovor č.1-3

¹³³ Tamtéž

obsahuje na čtyři stovky dotačních titulů. Dotace zpravidla vedou k růstu veřejných výdajů a ke snížení zájmu o efektivní využití příjmů, soustředěných v rozpočtové soustavě jako celku.¹³⁴ Všechny tři obce používali ve sledovaném období dotace na financování rekonstrukce a zateplení základních a mateřských škol.

Výdaje

Výdajová strana rozpočtu odráží rozmanité preference jejich zastupitelů. Představy zastupitelů i občanů o potřebných výdajích prakticky vždy mnohonásobně překračují objem dostupných příjmů. Z druhového rozdělení výdajů, které znázorňují tabulky č. 17, 20 a 22 v podkapitole *Výdaje*, je patrné že v obci Velké Losiny a Dolní Studénky převažují běžné výdaje nad kapitálovými výdaji. Výjimkou je však obec Rapotín, která má ve sledovaném období, vždy vyšší kapitálové výdaje. To je dáno díky tomu, že obec v posledních letech mohutně investovala do výstavby, např. do výstavby nové budovy obecního úřadu, kulturního a koordinačního centra, sportovního zázemí a nových šaten. Dále nákup nemovitostí a to jak staveb, tak pozemků. Patří sem také výdaje na generální rekonstrukce budov a zařízení, které zvyšují hodnotu majetku.¹³⁵ Rovněž rozvoj bydlení představuje významnou položku kapitálového rozpočtu obce. Z porovnávaných dat je patrné, že u běžných výdajů tvoří nejvyšší položku neinvestiční nákupy a související výdaje. V obci Rapotín je nejvyšší položkou nákup ostatních služeb, která tvoří téměř 20% běžných výdajů, V obci Velké Losiny je podíl této položky 19% a v obci Dolní Studénky pak 15% běžných výdajů. Významnou položkou v běžných výdajích je i položka platy a související výdaje. V obci Rapotín jde na platy zaměstnanců obce v průměru 10 mil. Kč ročně, v obci Velké Losiny je to v průměru 9 mil. Kč ročně a v obci Dolní Studénky pak 3 mil. Kč ročně. Ve všech třech obcích tvoří pochopitelně velkou část výdajů také výdaje na veřejnou správu. Nejvíce výdajů na provoz veřejné správy má obec Rapotín, v průměru 13 mil. Kč ročně, obec Velké Losiny vynakládá na provoz veřejné správy pravidelně 7,5 mil. Kč a nejméně pak obec Dolní Studénky přes 5 mil. Kč. Pokud ovšem převedeme částku na počet obyvatel pak právě obec Dolní Studénky, čerpá nejvíce ze svého rozpočtu na provoz veřejné správy, téměř 32 % běžných výdajů. Představitelé se shodují v tom, že právě menší obce jsou výdaji na veřejnou správu zatěžovány nejvíce.¹³⁶

¹³⁴ Tamtéž

¹³⁵ Rozhovor č.1-3

¹³⁶ Rozhovor č.1-3

Z druhového členění výdajů je patrné i to, do jaké míry obec výdajově zatěžují příspěvkové organizace v podobě mateřských a základních škol. Podíl neinvestičních transferů příspěvkovým a podobným organizacím v obci Velké Losiny tvoří 15% a v obci Dolní Studénky 12% běžných výdajů. Dle představitelů obcí provoz mateřských a základních škol stojí velké úsilí a je spojeno se značnými náklady, ale i přesto si kladou za cíl tyto organizace v obcích udržet. Základní školy jsou dle představitelů pro obec nepostradatelné.¹³⁷ Školy v obcích jsou totiž důležitou kulturní a společenskou institucí s historií sahající daleko do první republiky. Zejména obec Dolní Studénky podporuje příspěvkové organizace, i když mnohdy musí na její i chod doplácet. Vzhledem k nízkému počtu dětí nedostávají tolik financí na provoz jako velké školy. Základní škola v obci je malotřídní, to znamená, že jde o školu alespoň s jednou třídou, v nichž se děti různých věkových kategorií vzdělávají společně. Jedná se školy především s 1. stupněm. Malý počet dětí ve třídách je fakt, který rodiče i učitelé považují za velkou výhodu. Věří, že pro děti se tam vytváří přirozenější, přehlednější a bezpečnější prostředí. Lépe se znají, potkávají malý okruh lidí. Malotřídní školy umožňují také individuální přístup i možnost alternativních postupů ve výuce.¹³⁸ V obci Dolní Studénky je celkem 25 dětí. Obec Velké Losiny se sice také podotýká s menším počtem žáků, ale zatím je schopna udržet školu s 1. i 2. stupněm výuky. Celkově základní školu v obci navštěvuje 156 dětí. V každé třídě je tedy 17 žáků. Velké Losiny v roce 2015 vynaložily na vzdělávací a školské služby přes 5,6 mil. Kč a obec Dolní Studénky přes 3,8 mil. Kč. Obec Rapotín se však rozhodla jít zcela jinou netradiční cestou a problém s nízkým počtem žáků vyřešila tím, že vstoupila do svazkového školství společně s obcemi Sobotín a Petrovem nad Desnou. Myšlenka svazkového školství byla podnětována snahou reorganizace školství v části mikroregionu údolí Desné, ale také potřebou vyřešit problémy na jednotlivých školách na území obcí Rapotín a Sobotín. Zřizovatelem základní školy v tomto případě je přímo svazek obcí jako samostatný právní subjekt. Na řízení, fungování a financování této školy se tedy podílejí všechny členské obce svazku obcí. Svazková škola vznikla 1. 1. 2008 jako jedna z prvních svazkových škol zřízených v České republice.¹³⁹ Vzniku této svazkové školy, však předcházelo zrušení čtyř samostatných příspěvkových organizací, kdy zřizovateli byla obec

¹³⁷ Rozhovor č. 1-3

¹³⁸ Tamtéž

¹³⁹ Vznik podobného typu školy byl umožněn legislativní úpravou již v roce 2005 (konkrétně zákonem č. 561/2004, v současnosti novelizovaného pod č. 472/2011). Hlavním rozdílem oproti tradičním školám je to, že zřizovatelem školy je svazek obcí.

Rapotín a obec Sobotín. Svazkové školství má bezesporu řadu výhod, k největším patří úspora provozních a mzdových nákladů, zkvalitnění výuky a větší šance školy při získávání dotací. Díky tomuto kroku obec Rapotín vynaloží pravidelně na vzdělávací a školské služby jen 1,4 mil. Kč ročně.¹⁴⁰ Samozřejmě že výdaje na vzdělávání a školské služby ve všech třech sledovaných obcích, výrazně ovlivňují i rekonstrukce a opravy. Nemalé výdaje obcí jsou spojeny s komunálními službami a územním rozvojem, s udržováním pozemních komunikací a také péčí o vzhled obce a veřejnou zeleň. Jen za údržbu zeleně a péči o vzhled obce se vynaloží v obci Rapotín každoročně přes 5 mil. Kč a v obci Velké Losiny okolo 4,5, mil. Kč.

Zadluženost

Obce patří dlouhodobě k nejlépe hospodařícím složkám veřejné správy. Údaje o míře zadluženosti obcí jsou součástí tzv. monitoringu hospodaření obcí, v rámci kterého jsou sledovány informativní a monitorující ukazatele (SIMU). Pro monitorování zadluženosti je dle Ministerstva financí dále důležitý ukazatel celkové (běžné) likvidity, tedy schopnosti splatit krátkodobými likvidními prostředky krátkodobé závazky. Obce, jejichž ukazatel celkové likvidity bude k 31. 12. daného roku v intervalu $<0; 1>$ a zároveň podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům vyšší než 25 %, budou osloveny dopisem ministra financí a požádány o zdůvodnění tohoto stavu a o stanovisko zastupitelstva dané obce.¹⁴¹ O tomto problému ví své obec Velké Losiny, kdy v roce 2011 hodnota celkové likvidity klesla na 0,88 a podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům vzrostl na hodnotu 14.10%. Dle starostky obce, obec přijala návratnou finanční výpomoc v celkové výši 9,2 mil. Kč a vzala si dlouhodobý úvěr ve výši 13 mil. Kč. Dle představitelů obcí, úvěry, které obce ve sledovaných letech přijaly, byly využity zejména na rekonstrukce a výstavbu technické infrastruktury. Významný podíl úvěrů je směřován na předfinancování projektů, které budou následně financovány z dotačních titulů Evropské unie. Prostředky přijaté výpůjčkou od peněžních ústavů slouží rovněž na obnovu a rozšíření občanské vybavenosti, jako jsou školy či sportovní zařízení v obcích. Mezi poskytovateli municipálních úvěrů zauímají nejvýznamnější místo Česká spořitelna, Komerční banka a Československá obchodní banka.¹⁴² Nejvíce zadluženou obcí je obec Rapotín, kde celková zadluženost

¹⁴⁰ Rozhovor č.1-3

¹⁴¹ <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocty/hospodareni-obci/monitoring-hospodareni-obci>

¹⁴² Rozhovor č.1-3

obce je 27,7, mil. Kč. Dluh obce však nelze hodnotit jen negativně. Bez úvěrů by obec nemohla financovat svůj rozvoj, komentoval tuto problematiku starosta obce Pavel Žerníček. Nejlépe se sledovaných obcí si vede Obec Dolní Studénky. Ta je nejméně zadluženou obcí v kraji a kromě úvěru z roku 2014, kterým se pokrylo zateplení základní školy a vybudování cyklostezky, není jinak zadlužená. Ta má také ze všech sledovaných obcí nejméně obyvatel. Představitelé se shodují v tom, že zadluženost se zvyšuje s narůstajícím počtem obyvatel. Vedle samotných obcí vykazují dluh i jimi zřizované příspěvkové organizace.

Spolupráce s jinými obcemi a spolky

Sledované obce spolupracují v rámci regionálních uskupení. Všechny tři obce jsou členy MAS Šumperský venkov. Vzájemnou spolupráci hodnotí představitelé obcí velmi pozitivně. Jde především o regionální spolupráci a rozvoj regionu. Důležitým aspektem členství v regionálních uskupeních je i sdílení informací a názorů. Prostřednictvím místní akční skupiny mohou obce, ale také občané žádat o finanční prostředky na své projekty. Hlavní výhodou členství v MAS je to, že strategické dokumenty tvoří sami lidé, kteří v regionu žijí. Na základě potřeb a priorit svého regionu pak ovlivňují, jakým směrem se bude region ubírat a na co přidělené peníze půjdou. Dále jsou všechny tři obce členy Svazu měst a obcí ČR. Dle představitelů je výhodou členství především možnost připomínkovat legislativní úpravy na národní úrovni a poradenství a podporu v oblasti práva a grantových možností. Obec Rapotín a obec Velké Losiny jsou členy Svazku obcí údolí Desné. Na počátku sdružení těchto obcí stála povodeň v roce 1997. Ta v neštěstí spojila poničené obce a dodala jim novou sílu. Společnými silami se vypořádaly s tragédií a vrcholem úspěchu se stalo zprovoznění poničené železniční tratě spojující právě obce Rapotín a Velké Losiny. Sledované obce také uzavírají veřejnoprávní smlouvy, v případě obce Rapotín a obce Velké Losiny jde o uzavření veřejnoprávní smlouvy v přenesené působnosti v úseku přestupků. Obec Rapotín má rovněž uzavřenou veřejnoprávní smlouvu s okolními obcemi o společném školském obvodu, kdy dotyčné obce přispívají na provoz základní a mateřské školy.

Rozpočtové určení daní

Rozpočtové určení daní upravuje zákon č.243/2000 Sb. o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům.¹⁴³ Tento zákon reagoval na změny ve struktuře samosprávných celků v ČR a snažil se zabezpečit (nejen) obcím dostatek finančních prostředků pro vykonávání potřebné činnosti, udržování dobrého stavu majetku, infrastruktury, a také poskytování potřebných služeb občanům. Podoba rozpočtového určení daní (RUD) totiž předurčuje významnou část příjmů, které obce a kraje získávají do svých rozpočtů. Obce jsou z větší části závislé na daňových příjmech. Ve sledovaných obcích tvoří více jak 63% celkových příjmů. Dle představitelů obce výše daňových příjmů více či méně pokryje běžný provoz. V případě že se chtějí obce více rozvíjet a uskutečnit řadu svých projektů, musí se již snažit financovat tyto akce např. pomocí dotací.¹⁴⁴ Novelizaci zákona o rozpočtovém určení daní v roce 2012 hodnotí představitelé obce celkem pozitivně a domnívají se, že tato novela obcím polepšila. Změnila se propočítávací kritéria, kdy se obcím změnil podíl na sdílených daních z 21,4% na 23,58% a nově se přidává další kritérium a to počet dětí a žáků navštěvujících školu zřizovanou obcemi. Váha tohoto kritéria je 7%, tzn. podle počtu dětí a žáků v obecních mateřských a základních školách se bude určovat podíl na 7% celkového objemu prostředků zahrnutých do sdílených daní obcí pro daný rozpočtový rok. Zavedení kritéria počtu dětí a žáků a jeho procentní váha jsou zásadním systémovým opatřením, které nově směřuje významnou část výnosů sdílených daní cíleně na financování mateřských a základních škol zřizovaných obcemi. Na dítě a žáka by mělo připadat přibližně 8000 Kč do rozpočtu obce zřizující školu, kam dítě nebo žák dochází. Představitelé sledovaných obcí však upozorňují na fakt, že bez ohledu na změnu RUD a příslušných částek, neřeší novela investiční náklady, stále jde pouze o náklady na provoz. Obce poskytují vzdělávací službu ale na to, aby ji měly kde poskytovat, žádný zvláštní příspěvek nedostávají. Přitom školy potřebují vybavené třídy, tělocvičny, sociální zázemí.¹⁴⁵ Podrobnější analýzou RUD se v této práci zabývá podkapitola *“Rozpočtové určení daní v ČR a jeho vývoj.”*

¹⁴³ § č 1. zákona č. 243/2000 Sb. Tento zákon upravuje rozpočtové určení daně z přidané hodnoty, daní spotřebních, daní z příjmů, daně z nemovitých věcí a daně silniční.

¹⁴⁴ Rozhovor č.1-3

¹⁴⁵ Tamtéž

8. Závěr

Cílem této práce bylo analyzovat strukturu hospodaření a financování vybraných obcí a provést následnou komparaci získaných výsledků. Dále pak vyhodnotit možnosti vybraných obcí směrem k ovlivnění výše příjmů, výdajů a celkovému hospodaření. A také si kladla za cíl zjistit postoje starostů a dalších představitelů obcí k současnému modelu financování místních samospráv. Výzkum byl zaměřen na tři vybrané obce ležící v Olomouckém kraji, na obec Rapotín, Velké Losiny a Dolní Studénky. Jde o obce, které spadají do kategorie obce menší střední velikosti.

Z analýz hospodaření a financování obcí vyplývá, že obce v podstatě nemají moc možností jak ovlivnit své příjmy a výdaje. Porovnávané obce jsou z více jak 65% závislé na daňových příjmech a z více jak 23% na transferech a dotacích. Finanční autonomie obcí je tedy velmi nízká. Obce jsou v současnosti závislé na každoročním rozhodování o výši daňových sazeb a pravidlech daňového přerozdělování. S finanční autonomií tedy úzce souvisí i jejich daňová pravomoc, která znamená možnost obcí stanovovat daňovou základnu či sazbu daně, a tím ovlivňovat jejich soběstačnost. Ze svých daňových zdrojů mají obce daňovou pravomoc jen u daně z nemovitostí a místních poplatků. Zde je problém v tom, že tyto dva příjmy tvoří jen zanedbatelnou část celkových daňových příjmů obce. Z rozhovoru s představiteli bylo navíc zjištěno, že místní poplatky a také daň z nemovitostí je stanovena na nejnižší hranici. To je dáno místní politikou, a proto představitelé ani neuvažují o jejich zvýšení a to ani v případě kdyby jim to pomohlo zvýšit daňové příjmy obce. V rámci této politiky představitelé dbají na levném bydlení a na levných službách, což vidí jako cestu přilákat do obce více obyvatel a udržet celkově nízké náklady na život v obcích.

Rozpočtové určení daní je předmětem stálých diskuzí mezi zástupci samospráv a zástupci státu. Zákon udává postup, jak podíl jednotlivých obcí na výnosu daní každoročně spočítat. Algoritmus zohledňuje především počet obyvatel, velikost katastrálního území a počet dětí mateřských škol a žáků základních škol, které zřizuje obec. Od roku 2013 sledované obce pravidelně vykazují rozpočtový přebytek, kdy příjmy obcí pozitivně ovlivnila novelizace zákona o rozpočtovém určení daní. V této době obce zaznamenaly přírůstek v položce daňových příjmů o více jak 4 miliony Kč. Ohledně zavedení nového kritéria počtu dětí a žáků navštěvujících školu zřizovanou obcemi, se představitelé shodnou v tom, že samotný

počet žáků by neměl být rozhodující pro rozdělování výnosů sdílených daní jednotlivým obcím, ale měl by zohlednit provoz škol jako takových. Protože právě provoz základních a mateřských škol v menších obcích, představuje pro obecní rozpočet mnohem větší finanční zátěž, než v případě větších obcí či měst. Od roku 2018 se posilují příjmy obcí zřizujících mateřskou a základní školu. V současné době se nabízí otázka, kam směřovat rozpočtové určení daní v budoucnosti. V minulosti se veškeré úpravy rozpočtového určení daní zabývaly především úpravou jednotlivých kritérií. Stálo by za zamýšlenou, zda se více nezaměřit na posílení daňové autonomie obcí. Celkově však lze konstatovat, že současné nastavení rozpočtového určení daní je vnímáno pozitivně, sledované obce jsou ekonomicky stabilnější a vyznačují se vyrovnanými nebo přebytkovými rozpočty.

Představitelé obcí se většinou shodují v tom, že současný stav financování obcí postačuje na základní potřeby a obce mají i prostor na zajištění a realizaci svých úkolů. Avšak pokud obce chtějí realizovat větší investiční projekty, neobejdou se bez dotací a transferů. Transfery jsou druhým nejvýznamnějším zdrojem příjmů obecních rozpočtů. Mohou pocházet jak ze státního rozpočtu, tak i ze státních fondů, ale i z rozpočtů regionálních rad (EU projekty) a z rozpočtů krajů. Hlavním poskytovatelem dotací ze státního rozpočtu je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo zemědělství a Ministerstvo životního prostředí. Dotační politika by měla v co největší míře reagovat na skutečné potřeby obcí. Ožehavým tématem je i financování obcí z evropských dotačních fondů. Představitelé obcí poukazují na to, že proces získávání žádosti, dodržování podmínek pro realizaci projektů a jeho administrace nejsou snadné. Se zpracováním žádostí se obce často obracejí na poradenské společnosti a to stojí obce nemalé finanční náklady. V případě evropských dotací nastávají i situace kdy se vypisují dotace v úplně jiné oblasti, než obce potřebují.

Závěrem lze konstatovat, že hospodaření sledovaných obcí se jeví jako hospodárné a míra jejich zadluženosti není nikterak vysoká. Rozvoj a prosperita každé obce se odvíjí především od toho, zda a jak je místní zastupitelstvo schopno analyzovat problémy a rozhodovat s uvážením všech rizik v dlouhodobém časovém horizontu. A to se dotazovaným představitelům obcí daří. Všechny sledované obce jsou schopny ustát svoje závazky a dále podporovat rozvoj svých municipalit a vytvářet tak dobré podmínky pro život v obci.

9. Seznam použitých zdrojů

Odborná literatura

- Balík, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada, 2009.
- Bubeníček, Václav. *Lokální modely demokracie v malých obcích ČR*. Disertační práce. Praha, 2010.
- Čmejrek, Jaroslav, Čopík, Jan. *Veřejná správa*. České Budějovice: Ekonomická fakulta, 2016
- Čmejrek, Jaroslav. *Obce a regiony jako politický prostor*. Praha: Alfa nakladatelství, 2008.
- Hamerníková, Bojka, Kubátová, Květa. *Veřejné finance – učebnice*. Praha: Eurolex, 2004.
- Hrabalová, Simona. *Teorie a praxe rozvoje měst a obcí*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2004
- Jüptner, Petr. *Komunální koalice a politické modely: studie*. *Politická revue*. Praha: Česká společnost pro politické vědy, 2004
- Koudelka, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007
- Krontorádová, Ilona. *Politické aspekty financování českých měst*. 1. vydání. Praha: Universita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015
- Marková, Hana. *Finanční hospodaření územních samosprávných celků*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, právnická fakulta, 2008
- Musgrave, Richard, Abel, Musgrave, Peggy. *Veřejné finance v teorii a praxi*. Praha: Management Press, 1994
- Pařízková, Ivana. *Finance územní samosprávy*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2008
- Peková, Jitka, Pilný, Jaroslav a Jetmar, Marek. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. aktualizace a rozšířené vydání. Praha: ASPI, 2008
- Peková, Jitka. *Finance územní samosprávy. Teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer, 2011
- Provazníková, Romana. *Financování obcí, měst a regionů. Teorie a praxe*. Praha: Grada Publishing, 2015

- Kypetová, Jaroslava. *Konečně změna, ale jaká?* Veřejná správa, odborný časopis ročník 10, číslo 22. Praha: 2012
- Ministerstvo vnitra ČR. *Veřejná správa v České republice*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2005
- Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Rozvojové možnosti obcí*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2010

Internetové zdroje

- Český statistický úřad. Počty obyvatel v obcích, dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich>
- Ministerstvo financí. Babiš, Andrej. Změny v rozpočtovém určení daní přinesou obcím miliardu. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/v-mediich/2016/andrej-babis-zmeny-v-rozpocetovem-urceni-23537>
- MONITOR. Informační portál ministerstva financí ČR, dostupné z: <http://www.monitor.statnipokladna.cz/>
- Moderní obec, dostupné z: <http://www.moderniobec.cz/>
- Deník veřejné správy, dostupné z: <http://www.dvs.cz/>
- Rozvoj obcí, dostupné z: <http://www.rozvojobci.cz/>
- Regionální informační servis, dostupné z: <http://www.risy.cz/>
- Sdružení místních samospráv, dostupné z: <http://www.smscr.cz/>
- Národní síť místních akčních skupin ČR, dostupné z: <http://www.nsmascr.cz/>
- Místní akční skupina Šumperský venkov, dostupné z: <http://www.sumperkyvenkov.cz/>
- Oficiální webové stránky obce Rapotín, dostupné z: <http://www.rapotin.cz/>
- Oficiální webové stránky obce Velké Losiny, dostupné z: <http://www.losiny.cz/>
- Oficiální webové stránky obce Dolní Studénky, dostupné z: <http://www.dolnistudenky.cz/>
- Oficiální webové stránky Ministerstva vnitra ČR, dostupné z: <http://www.mvcr.cz/>
- Oficiální webové stránky Českého statistického úřadu, dostupné z: <http://www.czso.cz/>
- Svazek obcí údolí Desné, dostupné z: <http://www.udoli-desne.cz/>

- Svazkové školy, dostupné z: <<http://www.svazkoveskoly.cz/>>

Právní předpisy

Zákon č. 172/1991 Sb. o přechodu některých věcí z majetku ČR do vlastnictví obcí

Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích

Zákon č.129/2000 Sb. o krajích (krajských zřízeních)

Zákon č. 243/2000 Sb. o rozpočtovém určení daní

Zákon 248/2000 Sb. o podpoře regionálního rozvoje

Zákon 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

Zákon 303/1995 Zb. o rozpočtových pravidlech

Zákon 369/1990Zb. o obecnom zriadení

Zákon 564/2004 Zb, o rozpočtovom určení výnosu dane z příjmov územnej samospráve a o zmienne a doplnění niektorých zákonov

Ostatní použité zdroje

Důvodová zpráva Ministerstva financí ČR o novele zákona č 243/2000 Sb. o rozpočtovém určení daní

Tisková zpráva obvodního oddělení policie ČR, Velké Losiny

Závěrečné účty obcí z let 2010 – 2016

Rapotínské noviny z let 2010 – 2016

Velkolosinské prameny z let 2010 – 2016

Seznam rozhovorů

Rozhovor č. 1 se starostou obce Rapotín Pavlem Žerníčkem, místostarostou Bohuslavem Hudcem a zastupitelem obce Jiřím Navrátilem ze dne: 4. 7. a 20.11 2017 v budově obecního úřadu v Rapotíně

Rozhovor č. 2 se starostkou obce Janou Starou a zastupitelem Norbertem Pfefferem ze dne: 17. 7. a 11.9 2017 v budově obecního úřadu Velké Losiny

Rozhovor č. 3 se starostou obce Radimem Sršněm, členem rady Jakubem Dolníčkem, místostarostou Miroslavem Strnadem, předsedou finančního výboru Petr Strnadem ze dne: 24. 7. a 2.10 2017 v budově obecního úřadu Dolní Studénky

10. Přílohy

Příloha č. 1: Seznam použitých zkratk

ČOV Čistička odpadních vod

ČSÚ Český statistický úřad

ČR Česká republika

DPFO Daň z příjmů fyzických osob

DPH Daň přidané hodnoty

DPPO Daň z příjmu právnických osob

EU Evropská unie

IROP Integrovaný regionální operační program

KKC Komunitní a koordinační centrum

KSČ Komunistická strana Čech

MAS Místní akční skupina

MŠ Mateřská škola

OÚ Obecní úřad

ROP Regionální operační program

RUD Rozpočtové určení daní

SDH Sbor dobrovolných hasičů

SFŽP Státní fond životního prostředí

STAN Hnutí Starostové a nezávislí

SIMU Soustava informativních a monitorujících ukazatelů

SMO ČR Svaz města a obcí České republiky

SMVAK Severomoravské vodovody a kanalizace

TJ Tělovýchovná jednota

ÚSC Územně samosprávný celek

ZO Základní organizace

ZŠ Základní škola

Příloha č. 2. Otázky k rozhovorům

Otázky pro představitele vybraných obcí

- Rozpočet Vaší obce pro 2016 byl schválen jako přebytkový, schodkový nebo vyrovnaný?
- Jak tomu bylo v předešlých letech? Jaký je mechanismus schvalování rozpočtu? V průběhu schvalování, dozná rozpočet změn v průběhu projednání v radě obce?
- Je Vaše obec zadlužená a proč? Usilujete nějakým způsobem o změnu skladby příjmové strany rozpočtu?
- Jaký je postoj obce ke svěřeným daním? Podle čeho určujete výši této daně? Jsou rozhodující peníze nebo raději klid v obci?
- Jaké místní poplatky jsou v obci zavedeny, uvažujete o zavedení dalších poplatků?
- Jak důležité jsou pro obec místní poplatky a výnos z daně z nemovitosti?
- Je příspěvek na výkon přenesené působnosti dostatečný? Jak významná je položka výdajů na výkon přenesené státní správy ve Vaší obci?
- Je Vaše obec financována více daňovými příjmy nebo spíše dotacemi?
- Jak vnímáte současné době rozpočtové určení daní?
- Jsou poslední změny RUD pro obec přínosem? Co si myslíte o zavedení kritéria počtu žáků s váhou 7%?
- Co byste změnilы z hlediska RUD, např. posílení výlučných daní?
- Jaký je postoj obce ke kapitálovému majetku a jak se vyvíjel stav majetku ve vlastnictví obce v posledních letech?
- Které ze služeb obce nejvíce zatěžují Váš rozpočet?
- Jaký je pohled obce na dotační tituly z různých zdrojů? O které dotační tituly obec nejvíce žádá a jak je úspěšná v žádostech o ně?
- Je Vaše obec součástí nějakých regionálních uskupení? Co toto členství znamená pro obec?
- Spolupracuje Vaše obec i s jinými obcemi?
- Angažují se představitelé obce v prosazování zájmů Vaší obce i jinde, např. v orgánech kraje či svazku místních samospráv? Je tato spolupráce nějak výhodná pro obec?

Příloha č. 3 Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Koeficienty velikostních kategorií obcí v letech 2001 – 2007.....	37
Tabulka č. 2: Koeficienty postupných přechodů a násobky platné v letech 2008 - 2012...41	
Tabulka č. 3: Přepočítací koeficienty od roku 2008.....	41
Tabulka č. 4: Porovnávání přepočítávacích koeficientů ve čtyřech největších městech v daném období.....	42
Tabulka č. 5: Kritéria a váhy v propočtu daní v předešlém a novém znění.....	43
Tabulka č. 6: Koeficienty postupných přechodů a násobky postupných přechodů od roku 2013.....	44
Tabulka č. 7: Výše příspěvku na výkon státní správy v letech 2016 – 2017.....	49
Tabulka č 8: Rozdíly ve financování obcí v ČR a na Slovensku.....	52
Tabulka č. 9: Statistické údaje o Olomouckém kraji k 1.1 2016.....	54
Tabulka č.10: Počet obyvatel a průměrný věk v obci Rapotín v letech 2009 – 2016.....	62
Tabulka č. 11: Počet obyvatel a průměrný věk v obci Velké Losiny v letech 2009 – 2016.....	63
Tabulka č. 12: Počet obyvatel a průměrný věk v obci Dolní Studénky v letech 2009 – 2016.....	64
Tabulka č. 13: Podíl obcí na sdílených daních v minulých letech a poslední novelizace s účinností od 1.1 2018.....	67
Tabulka č. 14: RUD – váhy jednotlivých koeficientů v minulých letech a poslední novelizace s účinností od 1.1 2018.....	67
Tabulka č. 15: Rozpočet obce Rapotín v letech 2010 – 2017.....	69
Tabulka č. 16: Druhové členění příjmů v obci Rapotín v letech 2010 – 2016.....	70
Tabulka č. 17: Druhové členění výdajů v obci Rapotín v letech 2010 – 2016.....	73

Tabulka č. 18: Rozpočet obce Velké Losiny v letech 2010 – 2016.....	78
Tabulka č. 19: Druhové členění příjmů v obci Velké Losiny v letech 2010 – 2016.....	80
Tabulka č. 20: Druhové členění výdajů v obci Velké Losiny v letech 2010 – 2016.....	82
Tabulka č. 21: Rozpočet obce Dolní Studénky v letech 2010 – 2017.....	88
Tabulka č. 22: Druhové členění příjmů v obci Dolní Studénky v letech 2010 – 2016.....	89
Tabulka č. 23: Druhové členění výdajů v obci Dolní Studénky v letech 2010 – 2016.....	90

Příloha č. 4 Seznam grafů

Graf č 1: Velikostní struktura obcí ČR k 1.1 2011.....	18
Graf č. 2: Příjmy obcí dle druhového členění rozpočtové skladby za rok 2015.....	35
Graf č. 3: Struktura RUD v letech 1996 – 2000.....	35
Graf č. 4: Struktura RUD v roce 2001.....	39
Graf č. 5: Váhy kritérií pro výpočet podílů jednotlivých obcí v ČR.....	53
Graf č 6: Váhy kritérií pro výpočet podílů jednotlivých obcí na Slovensku.....	53
Graf č. 7: Vývoj počtu obyvatel a vývoj průměrného věku v obci Rapotín v letech 2009 - 2016.....	63
Graf č. 8: Vývoj počtu obyvatel a vývoj průměrného věku v obci Velké Losiny v letech 2009 – 2016.....	64
Graf č. 9: Vývoj počtu obyvatel a vývoj průměrného věku v obci Dolní Studénky v letech 2009 – 2016.....	65
Graf č. 10: Vývoj průměrného věku obyvatel v ČR v letech 2009 – 2016.....	66
Graf č. 11: Rozpočet obce Rapotín v letech 2010 – 2016.....	70
Graf č. 12: Rozpočet obce Velké Losiny v letech 2010 – 2016.....	79

Graf č. 13: Rozpočet obce Dolní Studénky v letech 2010 – 2016.....	88
--	----

Příloha č. 5 Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Samosprávné kraje v ČR.....	16
Obrázek č. 2: Regiony soudržnosti na úrovni NUTS II.....	17
Obrázek č. 3: Centralizovaný model fiskálního federalismu.....	26
Obrázek č. 4: Decentralizovaný model fiskálního federalismu.....	27
Obrázek č. 5: Struktura příjmů veřejných rozpočtů.....	29
Obrázek č. 6: Schéma rozdělení RUD v roce 2016.....	46
Obrázek č. 7: Schéma rozdělení RUD v roce 2017.....	47
Obrázek č. 8: Administrativní členění okresu v Šumperku.....	55
Obrázek č. 9: Znak obce Rapotín.....	56
Obrázek č. 10: Znak obce Velké Losiny.....	58
Obrázek č. 11: Znak obce Dolní Studénky.....	60

Příloha č. 6 Fotogalerie

Budova obecního úřadu Rapotín

Kostel Nanebevzetí pany Marie v obci Rapotín

Zámek Velké Losiny

Lázně Velké Losiny

Základní škola v obci Solní Studénky

Budova obecního úřadu Dolní Studénky

